

MUNTANYA

743

1986

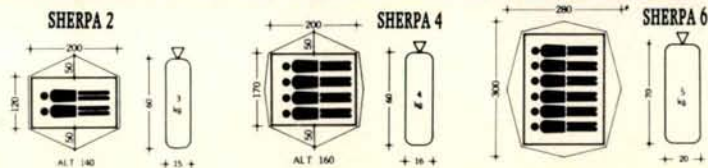

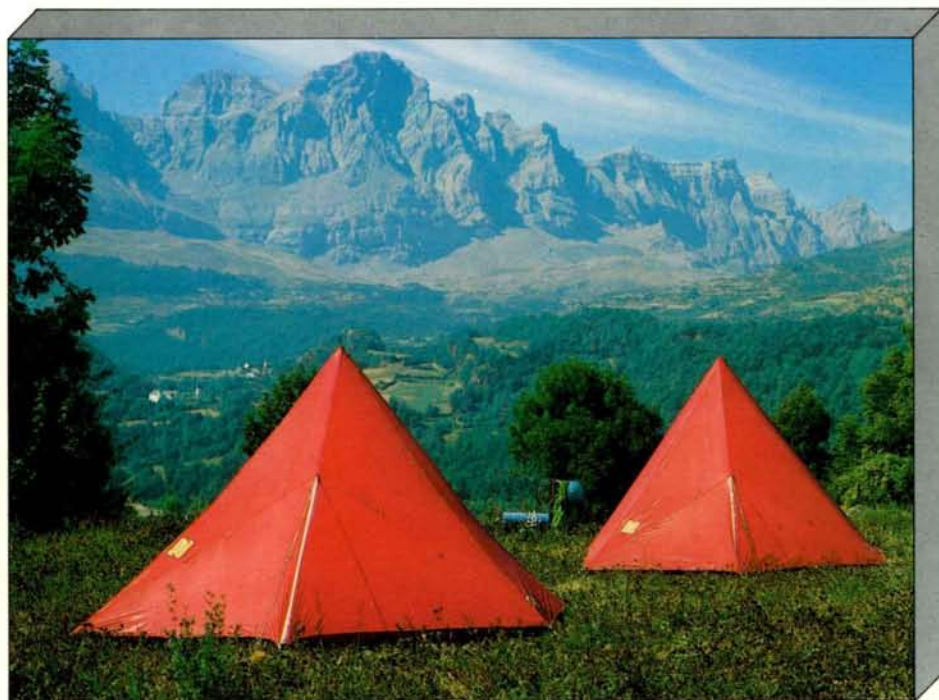
Campo Base. Expedición femenina al Kantega.
(Foto C. Melis).

SHERPA

Valle de Tena. Pirineo Aragonés. (Foto Duce).

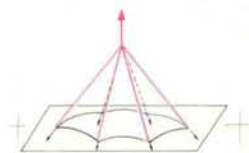

Valle de Tena. Pirineo Aragonés. (Foto Duce).

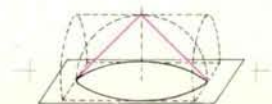
SHERPA:

La geometría cónica proporciona a igualdad de superficie de planta, un área lateral y volumen mínimos. Es la figura ideal que optimiza la SEGURIDAD en el PESO MINIMO. Su nombre de tienda es SHERPA.

En un corte de tienda cónica, las costuras de los planos de tela propagan directamente y de manera natural, los

esfuerzos de tracción de los puntos de anclaje al vértice cenital, punto de aplicación de las fuerzas de resistencia de los palos de soporte. Se forma así una nervadura estructural más eficaz y robusta que en otras tiendas de geometría distinta. Esto, unido a la superior aerodina-

midad del cono frente a la esfera o cilindro de igual base, hacen de la SHERPA la tienda más SEGURA en cualquier circunstancia por extrema que sea.

En cuanto a CONFORT, la geometría cónica nos proporciona unas excelentes condiciones TERMICAS, ya que no sólo el volumen de aire a calentar con el cuerpo es mínimo, sino que, además, al estar la mayor parte de este volumen próximo al suelo el habitante se encuentra en esta geometría más cercano a la zona de aire más caliente. La habitabilidad ha sido motivo de cuidadoso estudio, dotándole de palos en V solidarios para que, además de conseguir un RAPIDO MONTAJE automático, se aproveche el espacio interior en toda su amplitud. Por otro lado, un sistema de dos puertas absidales simétricas proporcionan el CONFORT adicional de amplitud de almacenaje, acceso independiente y máxima aireación.

Envíe a: ARTIACH, FLORIDA, 1. 50008 ZARAGOZA
 Deseo recibir la GUIA TECNICA ALTA MONTANA
 Incluye 56 Ptas. en sellos para franqueo
 Nombre _____
 Dirección _____
 Ciudad _____
 REVISTA: MUNTANYA

edelweiss:

CAP AL CIM

 esports
edelweiss Gran Via, 527 (xanfrà Urgell)

Tel. 254 83 00 - Barcelona-11

subscriuiu-vos a

espeleòleg

la revista d'espeleologia
oberta a tothom

La revista
espeleològica
de més
tradicció i de
més difusió de
Catalunya.

Reflex de les
activitats més
destacades i
de tots els
aspectes de
l'espeleologia.

Tot el que pot
interessar
l'espeleòleg
ens interessa.

Vehils

fundat l'any 1908

Portal de l'Angel, 32-34 - Tels. 317 91 86 - 317 80 82 (5 linies)

Plaça Universitat, 7 - Tel. 317 91 86

Sant Andreu, 257 - Tel. 345 01 56

Via Augusta, 55-57 - Tel. 237 85 58

BARCELONA

SUBSCRIPCIÓ

Nom			
Carrer			
n.º	pis	Població	D.P.

Se subscriu a **ESPELEÒLEG** a partir del n.º.....

Cobrament: per banc, segons autorització adjunta

Data			
Banc / Caixa			
Carrer			
n.º	Població		D.P.

Sr. Director

Us preguem que fins a nova indicació, vulgueu fer efectiu el rebut de la revista, **ESPELEÒLEG** del Centre Excursionista de Catalunya corresponent a la subscripció

a nom de

que viu a

Població amb càrrec al compte

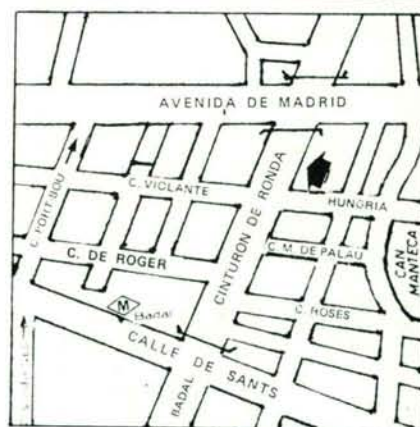
corrent d'estalvi	núm.

a nom de Signatura

Tallar per on indiquen els punts i reomplir adequadament la butlleta

PEDRA-NEU

COMUNICACIONS

METRO

LÍNIA-V-BADAL

LÍNIA-III-PL. CENTRE

BUS

15-54-70-72-43-56-57

NOVA ADREÇA

CINTURÓ DE RONDA
AVDA. MADRID

OFERTA D'ESQUÍ 85-86

PEDRA-NEU

PISTA	ADULT	JOVES	INFANTS
ESQUÍS (1.ª Marca)	32.637,-	27.907,-	25.422,-
FIXACIÓ (Max. Seguretat)	23.500,-	20.800,-	18.200,-
BASTONS			
BOTES (1.ª Marca)			16.700,-
FONS		MUNTANYA	
ESQUÍS (1.ª Marca)	19.825,-	ESQUÍS	34.562,-
FIXACIÓ		FIXACIÓ (Max. Seguretat)	
BASTONS	14.500,-	BASTONS	26.900,-
SABA			

PEDRA-NEU

NOVETAT LLISTES DE NOCES

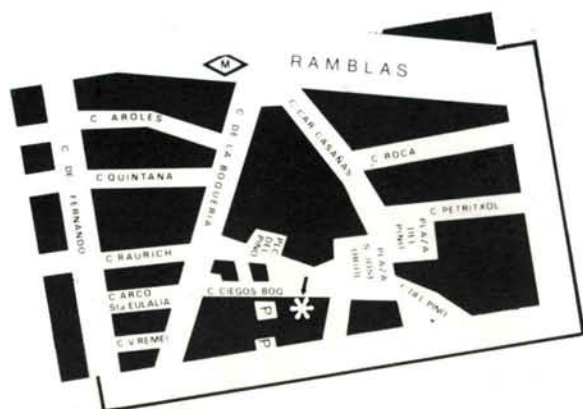
C/ BRASIL, 48 - CINTURÓ DE RONDA
AVDA. MADRID
BARCELONA 08028 TEL. (93) 330 27 74

LLOGUER DE:
ESQUÍS DE MUNTANYA ESQUÍS DE PISTA
ESQUÍS DE FONS GRAMPONS I PIOLETS

PEDRA-NEU

FONT SPORTS

**ESPECIALITZATS EN ESPORTS DE MUNTANYA
ESPELEOLOGIA-ESCALADA-ESQUÍ**

**Placa Sant Josep Oriol, 8 (Placa del Pi)
Tel- 302-44-89 08002 BARCELONA**

CATALANA DE
FOTOCOMPOSICION, S.A.

- Empresa líder, dedicada al servei del món editorial.
- Alta tecnologia en mètodes de fotocomposició amb la incorporació dels nous mètodes de:

- ★ AUTOCOMPOSICIÓ
- ★ AUTOCORRECCIÓ
- ★ TRANSCODIFICACIÓ DE TEXTOS PEL SISTEMA «MEDIACOM 4000»
- ★ TRACTAMENT DE TEXTOS A TRAVÉS DEL SISTEMA «MODEM TELEFÒNIC»

- Adquisició contínua dels últims sistemes de fotocomposició presentats al mercat.
- Personal altament qualificat en

- ★ Fotocomposició
- ★ Muntatges
- ★ Fotomecànica

Oficines: Sardanya, 221-223, entrol. 3.ª, Telèf. 232 41 62 (3 línies), 08013-BARCELONA
Tallers: Consell de Cent, 500, 6.ª planta, Telèfon 245 68 05/06

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
Club Alpi Català

ANY CX N.º 743 VOL. 91 FEBRER 1986

Redacció i administració:

Paradís, 10 - 08002 Barcelona
Tel. 315 23 11

Director:

Alfred Montserrat i Nebot

Adjunt al director:

Josep de Tera i Camins

Secretari:

Joaquim Bordons i Serra

Maqueta:

Antoni Inglès i Alcon

Ressenyes i gràfics:

Armand Ballart

Corrector:

Joan Costa i Costa

Consell de redacció:

David M. Aloy, Miquel Bosch,
Francesc Herrera, Agustí Jolis,
Modest Montlleó, Joan Quintana

Col·laboradors:

Jaume Altadill, Lluís Belvis,
Josep Casanovas, Emili Civis,
Manuel Mateu, Martial Mioli (Chamonix),
Jordi Mullor, Ramon Pujol,
Lluís Puntís, Joan Sabadell,
Josep M.ª Sala, Alfons Valls

Publicitat:

Centre Excursionista de Catalunya
Paradís, 10
Tel. 315 23 11
08002 Barcelona

Subscripció:

2.000 pessetes l'any (sis exemplars).
Estranger: 2.800 pessetes.
Preu d'aquest exemplar, 375 pessetes.
(Comanda de números endarrerits, a la
redacció de la revista.)

Dipòsit Legal: B. 545-1958

Fotocomposició i Fotomecànica:

Catalana de Fotocomposició, S.A.
Consell de Cent, 500

Impremta:

Gràfiques Encina
Indústria, 110
Barcelona
ISSN: 02112-2111

SUMARI

Editorial	2
Urdsos, trobada internacional d'escalada d'alt nivell <i>Josep Boixadós</i>	3
Travessia per Ordesa <i>Jesús Matheu i Pujol</i>	6
Projecte de refugi a l'Estany Gran del Besiberri <i>Jaume Brun i Lazaro</i>	9
Una setmana amb esquís al Venediger (Tirol Oriental Austríac) <i>Arseni Lago</i>	16
Eugeni Marigot, i el seu museu espeleològic <i>Montserrat Ubach i Tarrés</i>	23
Sierra Nevada de Santa Marta <i>Josep M.ª Mèrida i Turell</i>	27
Un refugi a la vall de Gerber <i>Josep de Tera i Camins</i>	32
En marxa... <i>Joaquim Casanova, Dolors Salvador</i>	34
Catalunya i Ribagorça <i>F. Salamero i Reymundo</i>	37
Crònica excursionista <i>Equip redacció crònica</i>	
<i>Alpinisme</i>	39
<i>Espeleologia</i>	41
<i>Actes</i>	42
<i>Bibliografia</i>	46
<i>D'ací d'allà</i>	47

Portada: Durant la llarga pujada al Schliefer Sp. Al fons, el Grossvenediger.
(Foto: Arseni Lago.)

Queda prohibida la reproducció total o parcial dels articles de la revista «MUNTANYA» sense citar-ne la procedència. Els articles publicats a «MUNTANYA» expressen solament l'opinió de llurs autors. La revista «MUNTANYA», editada pel Centre Excursionista de Catalunya-Club Alpi Català, es publica sense cap finalitat lucrativa.

1986, CENTENARI DEL POEMA «CANIGÓ»

Commemorem els cents anys del poema CANIGÓ, de Jacint Verdaguer, l'aparició d'una gran obra, exponent de la naixença de Catalunya, la història i la llegenda, fets que foren i fets impossibles (nascuts de la inspiració del més gran dels nostres poetes), fets legendaris, una llegenda que podia esdevenir mite, i ha estat així.

Només pel fet que un soci tan il·lustre com Verdaguer sigui l'autor del més sublims dels cants dedicats a una muntanya com la que és a la capçalera de Catalunya (malgrat la seva situació geogràfico-política) és un motiu prou convincent perquè enguany, a l'inici de l'any, fem present l'obligació de commemorar aquest fet, dovella de la història pàtria, amb el mateix patriotisme poemàtic que l'escribí el seu autor.

Sembla que, en enllestir el poema èpic de L'ATLÀNTIDA, ja va pensar el nostre poeta i, diguem, «malaguanyant consoci», a compondre l'origen històric del seu poble: d'un poble nascut a la muntanya, com ho exposa i ho sosté l'historiador Jaume Vicens i Vives. I la muntanya li ve a justificar, una vegada més, la nostra estima, la del Centre Excursionista de Catalunya.

La visió, des de la llarga excursió a la Pica d'Estats, el sojorn a La Presta i al santuari de la Mare de Déu del Mont, era ovirar el paisatge general tot constituint la il·lusió d'assetjar-lo i de recórrer-lo per tots els punts.

Allí, en temps de la Reconquesta comença a formar-se la primera cèl·lula de la nació catalana. Un brot de la nissaga comtal, el cavaller Gentil, i unes hosts d'altres cavallers francs, vencen els sarraïns. I, així, apareixen en el poema els grans noms d'herois; el comte Guifré, Tallaferro, el bisbe Oliba —el fundador dels monestirs de Ripoll i Vic, de Sant Martí del Canigó i Sant Miquel de Cuixà—, com el diàleg que s'estableix entre «els dos campanars» d'aquests dos últims cenobis. O la invisible sageta que traspasà el cor de Gentil: una sageta amorosa que el fereix amb l'amor que sent per Griselda. I hi podem constatar una autèntica cataracta d'imaginació, enmig d'una geografia esplendorosa en la qual, Verdaguer, demostra que ha petjat els camins i que ha fressat molts corriols, que ha trescat per alterosos cims i ha davallat a les fondàries, que ha begut a les

fonts i s'ha sadollat en les nits estel·lades o en els ponents rogençs, entre congestes arrecerades dels plecs de la terra.

La Maleïda és un dels cimadals de l'Obra, com homenatge al punt més alt del Pirineu; aquesta serralada tan a prop de tots els excursionistes de Catalunya i, no ho cal dir, dels del nostre Centre, deu anys més vell que aquest bellíssim i grandíols poema.

El sentit geogràfico-patriòtic tan acusat, expressat en un llenguatge de meravellosa síntesi poètica de gran altura que assoleix moments sublims, és com un espill per a tots els muntanyencs catalans, i també com una reivindicació d'aquesta terra del Nord, d'on, malgrat la seva pèrdua, ens ve la formació de la Catalunya moderna a través de mil anys d'història.

Verdaguer fou un gran viatger, i no podem dubtar que li mancà temps i mitjans per a recórrer el món tal com ell desitjava: els viatges d'anada i tornada de l'Havana, els d'Itàlia i la Roma eterna, de Centreuropa, de Rússia, i el que ell digué que era l'últim —el de Terra Santa—, després del qual només esperava fer el de l'Eternitat.

Però, a aquests viatges, esperonat per la inquietud, pel desig de saber, de comprendre, de penetrar en el secret d'aquest món, s'hi afegia l'excursionista a la manera europea, la qual ja havia penetrat a casa nostra i de què es nodria el propi Verdaguer; l'excursionista que també és un viatger, però més a prop del rodamón, amb la inquietud de gaudir del paisatge tot admirant-lo i de la part humana d'aquest paisatge que del qui es serveix de vehicles que el porten a punts fixats.

Aquest Verdaguer, delerós de veure y conèixer, freturós d'entendre el paisatge, de viure'l i transcriure'l, de traduir-lo mitjançant la seva poderosa inspiració i la seva no menys poderosa imaginació creativa, fou el cantor d'una muntanya que tots els excursionistes catalans estimem: el massís del CANIGÓ. En aquest poema hi treballà gairebé set anys, són segles d'història i de fantasia, els d'aquesta anyada que el Centre Excursionista de Catalunya tracta amb goig de commemorar: el centenari de l'aparició del poema creat per un gran escriptor que fou soci (i un dels més il·lustres, per a no dir el qui més) de la nostra entitat.

URDOS, TROBADA INTERNACIONAL D'ESCALADA D'ALT NIVELL

Josep Boixadós

Escalant, a la Mature (Foto: J. L. Sasot)

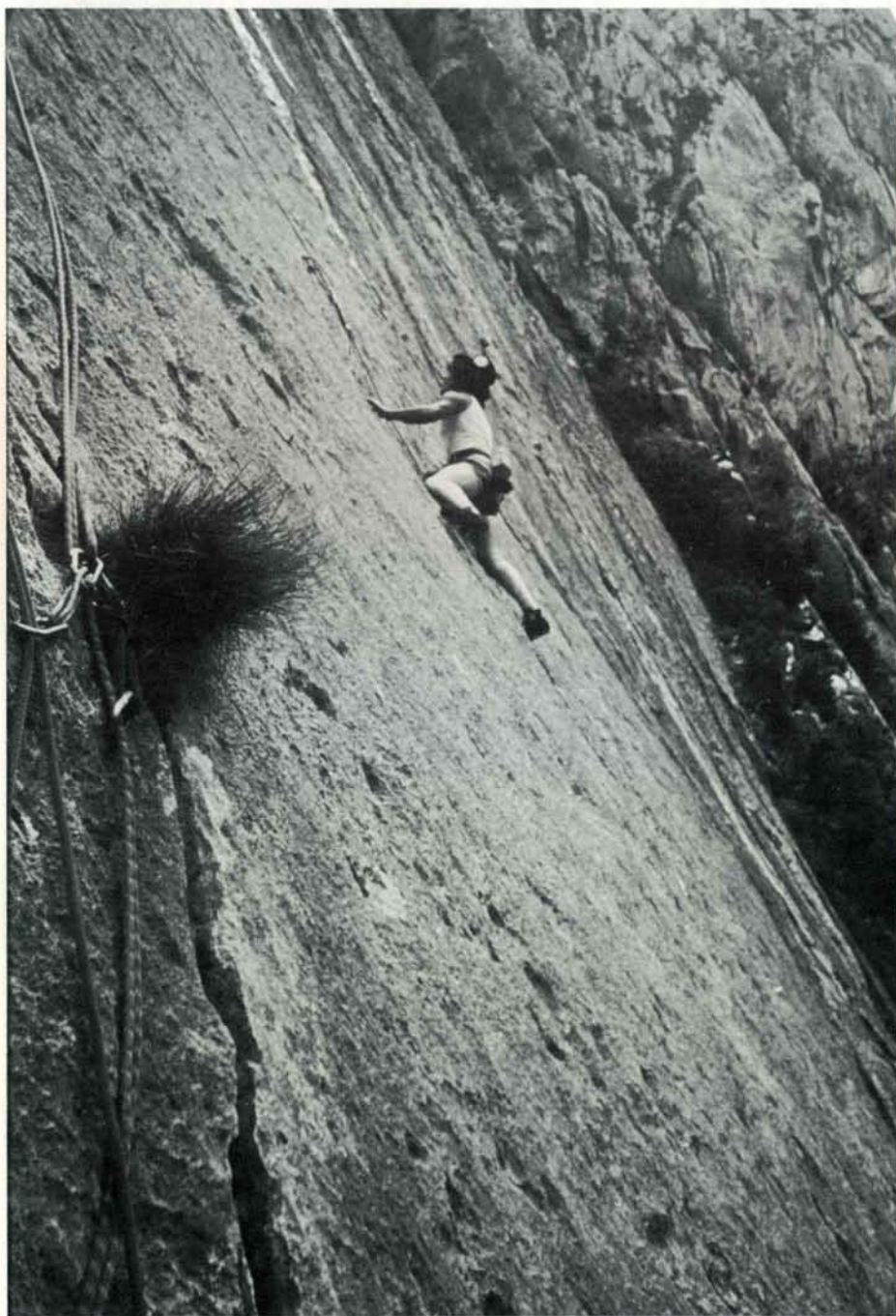
El passat mes de maig, concretament entre els dies 16 i 19, es va celebrar a la localitat francesa de Cette-Eygun; a la vall d'Aspe, molt a prop de la frontera de Jaca, una concentració d'escaladors de lliure, d'alt nivell, organitzada per l'entitat més representativa de la muntanya a l'Estat francès: el C.A.F.

Les representacions van ser força variades. Hi havia anglesos, polonesos, austríacs, espanyols i francesos, i hi mancaven italians, alemanys, belgues i d'altres Estats que hi eren esperats. Entre aquestes representacions, s'esperava l'assistència de destacades figures de l'escalada actual, sobretot de la francesa, que n'era l'amfitriona.

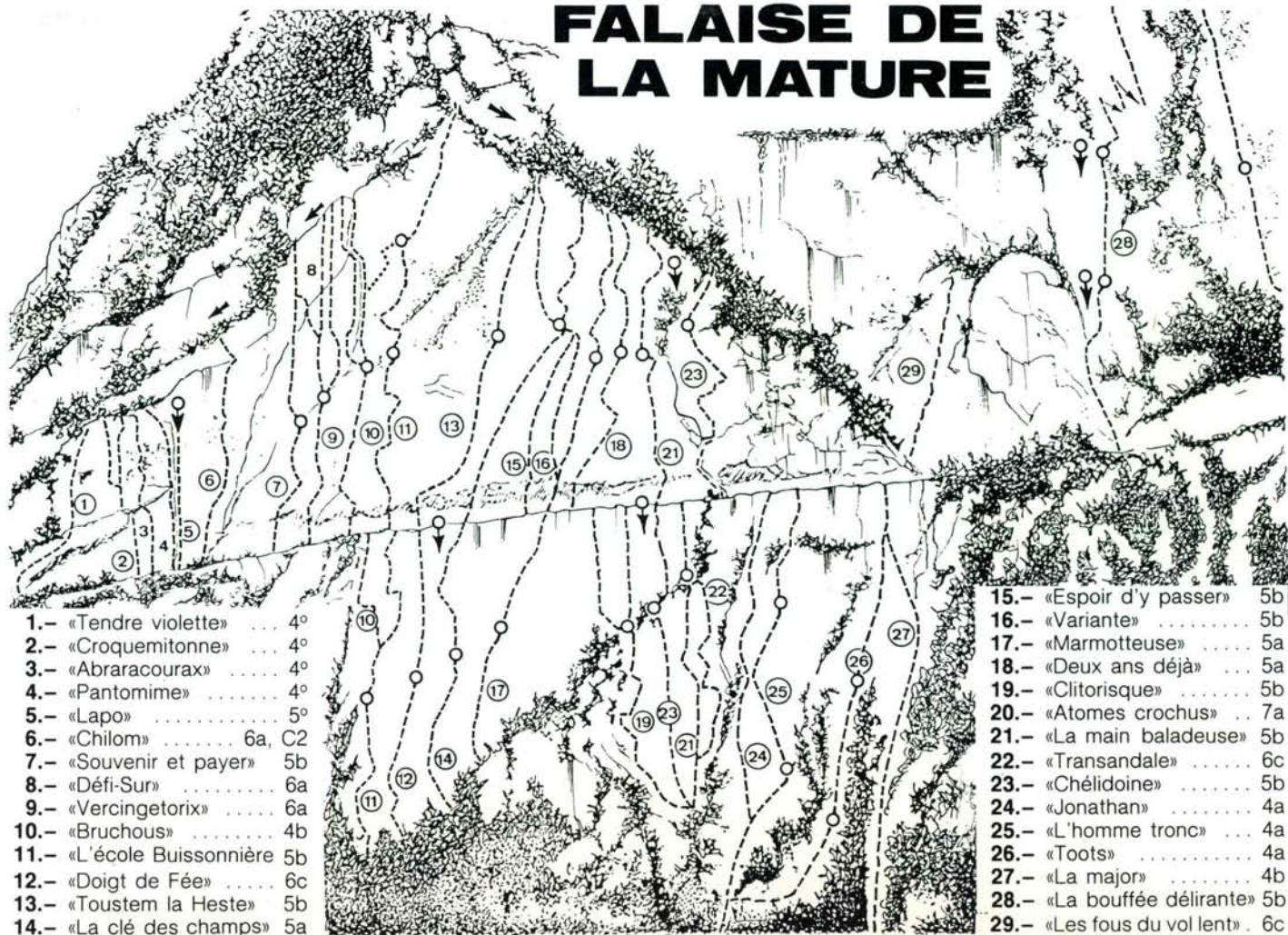
Sens dubte hi va haver un factor determinant que va fer que aquest encontre gairebé fos un fracàs; el mal temps dels tres primers dies, el qual, de fet ja venia dels dies abans de la concentració.

Malgrat aquestes adversitats meteorològiques, les representacions feien escapades cap a la roca i s'enfilaven pels petits racons on l'aigua no l'havia mullada. D'aquesta forma, van transcórrer els primers dies, però no es va poder veure quins eren els nivells dels participants.

La zona d'escalada, situada prop el poble d'Urdos, es divideix en dues parets —denominació francesa *falaise*— que s'anomenen «*falaise d'Urdos*» i «*falaise de la Mature*». Geològicament formades per una roca calcària de la millor qualitat, les dues *falaises* tenen característiques diferents per a ser escalades: mentre la «*falaise d'Urdos*» és vertical, amb preses exteriors i fissures, la «*falaise de la Mature*» és una mica

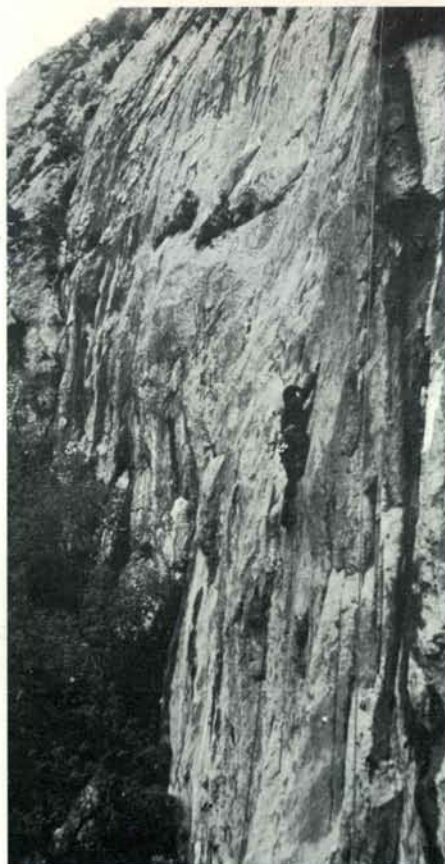

FALAISE DE LA MATURE

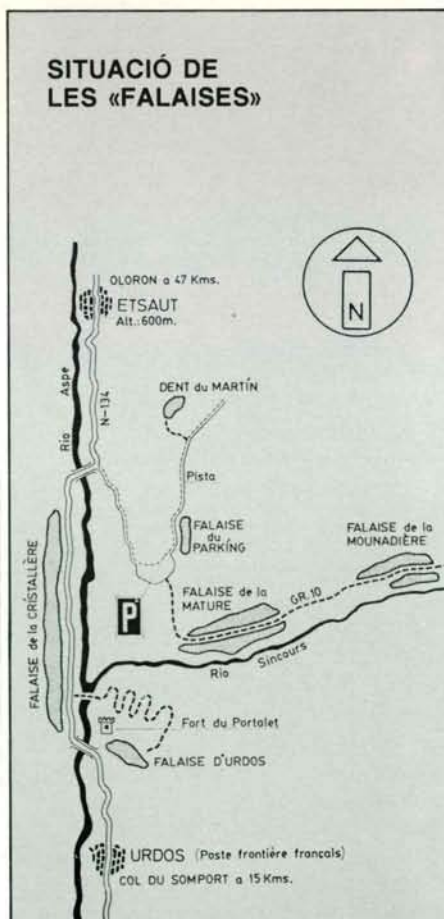

Un diedre perfecte a la Mature. (Foto: J. L. Sasot)

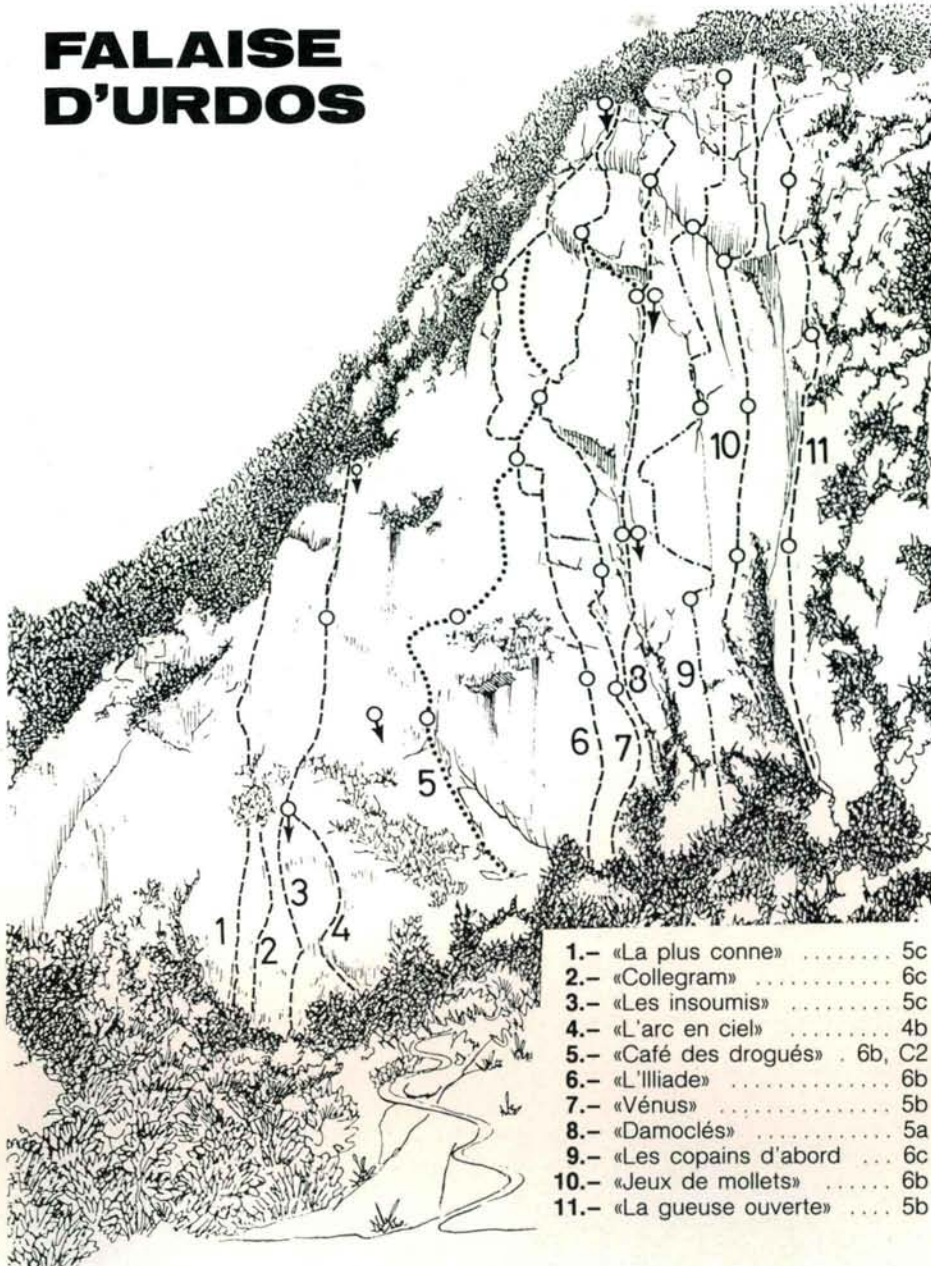
La via més dura del massís, 7b+. (Foto: J. Boixadós)

SITUACIÓ DE LES «FALAISES»

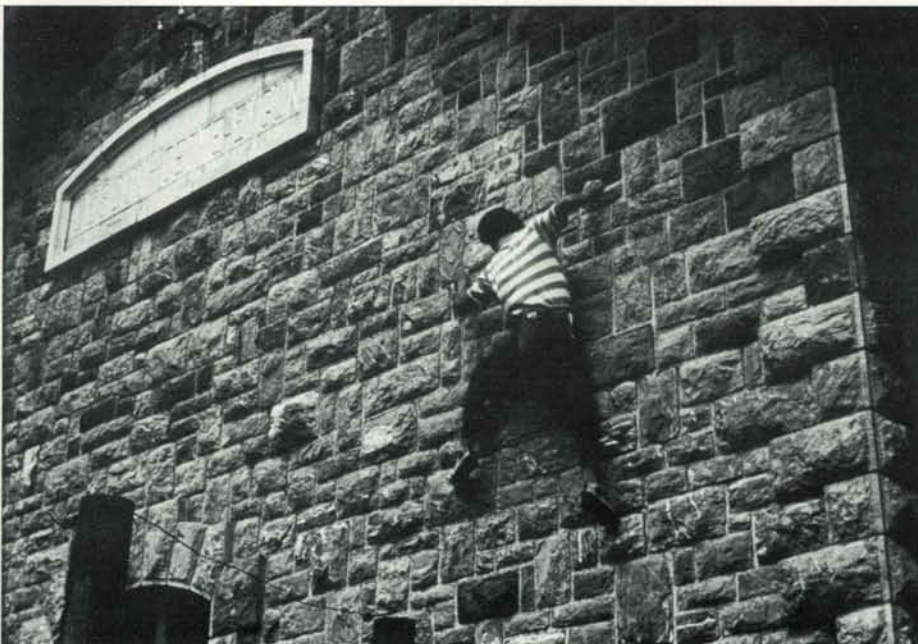

FALAISE D'URDOS

1.- «La plus connue»	5c
2.- «Collegram»	6c
3.- «Les insoumis»	5c
4.- «L'arc en ciel»	4b
5.- «Café des drogués»	6b, C2
6.- «L'Illiade»	6b
7.- «Vénus»	5b
8.- «Damoclès»	5a
9.- «Les copains d'abord»	6c
10.- «Jeux de mollets»	6b
11.- «La gueuse ouverte»	5b

Fent building al refugi «La goutte d'eau». (Foto: J. Boixadós)

més inclinada (80° 85°), amb murs molt compactes i completament llisos.

L'organització i l'hospedatge dels participants es va dur a terme en un nou refugi, situat entre els pobles de Cette-Eygun i Bedous, que han batejat amb el nom «La goutte d'eau». El refugi, de propietat particular, és una antiga estació de tren, adaptada i reformada, amb unes comoditats poc usuals. Les parets, de pedra, són ideals per a practicar el *building* (escalada urbana); fins i tot estan equipades amb *spits* per a tenir una bona seguretat. Aquestes petites rutes van suposar una bona distracció durant els dies de pluja.

Les pluges, que constantment hi feien aparició, i la poca activitat que hi van fer els participants, ocasionaren que la comunicació entre els diferents representants i organitzadors (i en general entre els escaladors que ens hi vam reunir) fos més exhaustiva i humana. Paral·lelament a la principal activitat que ens hi reunia, s'hi van desenvolupar unes activitats, com debats sobre el moment actual de l'escalada esportiva a Europa, i passades de *film* amb el mateix tema. Concretament, en el debat es va qüestionar sobre la problemàtica de l'equipament de les vies, la forma d'obertura que tenen els francesos i els anglesos, i també sobre la problemàtica de la graduació. En aquest debat, hi va haver una qüestió bàsica, que el féu reduir a unes quantes persones: va ser la barrera de l'idioma i la manca de moderadors.

Centrant-nos en el nivell de l'escalada que s'hi va poder observar, cal dir que el nivell dels espanyols (tant dels bascos, gallecs o madrilenys) com el dels catalans va ser dels millors: arribaren a aconseguir el nivell de 7^a a vista; també van destacar-hi els escaladors austríacs i polonesos, així com alguns francesos habituals de la zona.

L'organització va cloure aquella concentració amb un dinar a la vila: hi havia personalitats de la regió, i directius del C.A.F. i d'altres entitats extraesportives.

Malgrat les circumstàncies abans citades, la trobada va ser força comunicativa. Caldria fomentar aquest tipus de reunions, ja que fan de l'escalada quelcom més que un esport, en haver-hi també una relació humana. En aquests dies es va parlar de la possibilitat que, l'any vinent, fos a Montserrat el lloc on els escaladors poguessin reunir-se i demostrar les seves aptituds. És una feina de tots que així es pugui portar a terme.

Josep Lluís Sasot i Josep Boixadós foren els membres del CADE, representants del C.E.C. a la concentració.

La vall d'Ordesa, situada al Pirineu axial o Central, és una zona força coneguda i freqüentada, que ofereix als muntanyencs unes bones possibilitats de fer travessies –prou atractives– per tot el massís, seguint gairebé sempre rutes ben traçades al terreny.

Quant a mi, feia temps que volia fer un recorregut circular per aquest sector del Pirineu, visitar la gruta glaçada de Casteret, que fou realment l'objectiu de la sortida, i fer alhora la travessia, tot ascendint també en algun pic de tres mil metres del massís.

Quasi ja a les darreries de l'estiu, aprofitant uns dies de vacances i en què la previsió meteorològica és bastant favorable, ho enllesteixo tot per a la sortida a Pirineu. Prenc com a punt de partida el final de la carretera que mena a Ordesa, on deixo el vehicle i on tornaré al cap de tres dies. La travessia, la faig en solitari; per això també m'emporto una tenda lleugera que, malgrat el pes addicional, em dona una certa seguretat per un mal temps o qualsevol imprevist.

1a. ETAPA: Vall d'Ordesa (1.300 m) – Circ i Clavilles de Cotatuero (2.019 m) – Plans de Millaris (2.368 m) – Bretxa de Roland (2.804 m) – Refugi de Serradets (2.587 m).

Des d'Ordesa, surto pel camí de Soaso i aviat decanto cap a l'esquerra vers el circ de Cotatuero. Passo prop de l'esperó E del Gallinero, que es veu magnífic (i on hi ha algú escalant-lo, ja molt amunt). La sendera, molt fresada, va pujant en direcció a la cascada de Cotatuero, que és molt visible al fons del circ. Després d'una pujada molt forta, arribo a les clavilles, a l'esquerra de salt d'aigua. És un pas prou aeri, però que, realment, té poca dificultat tècnica. Mentre pujo per aquests ferros, m'hi agafo fort amb les mans, ja que la motxilla, al complet, m'estira cap enrera. Uns metres més amunt, trobo un cable d'acer que facilita un flanqueig vers la dreta, i amb uns passos més, molt fàcils, assoleixo la part superior del circ, des d'on segueixo una breu estona el riu Cotatuero cap amunt.

Aviat deixo aquest riu i, decantant en oblic cap a l'esquerra, vaig per un senderó, molt desdibuixat, que s'enfila cap a dalt, pel qual trobo pedrons de tant en tant. Després, travesso un terreny ple d'esquerdes a la roca, on he d'anar cercant el millor pas per aquesta

TRAVESSIA PER ORDESA

Jesús Matheu i Pujol

mena de laberint calcari.

Passada aquesta zona, travesso els Plans de Millaris, amples esplanades d'herba, d'on ja veig la Bretxa de Roland i el Casc del Marboré. A partir d'aquí, la direcció és més definida, però també cal anar cercant el millor terreny per una

mena de barrancada, molt fracturada.

Des d'aquest lloc, ja és visible l'entrada de la gruta glaçada de Casteret, a la dreta. Finalment assoleixo, netament, per l'esquerra, la Bretxa de Roland, per on davallo, ja pel vessant francès, al Refugi de Serradets, on faig nit.

El Cilindre de Marboré (3328 m), vist des del cim del Mont Perdut. Dessota la fotografia es veu l'Estany Glaçat del Mont Perdut. (Fotos: J. Matheu.)

2.ª ETAPA: Refugi de Sarradets

(2.587 m) – Bretxa de Roland (2.804 m)
– Coll dels Isards (2.740 m) – Casc de
Marboré (3.006 m) – Gruta glaçada de
Casteret (2.650 m) – Coll del
Descarregador (2.488 m) – Coll de
Millaris (2.467 m) – Gòriz (2.200 m).

L'endemà, surto ben aviat del refugi i emrenc la pujada per la petita glacera cap a la Bretxa de Roland. Com que encara és fosc, després de franquejar la bretxa m'aturo una bona estona, en un bivac que trobo sota els escarpats contraforts del Casc, fins que comença a clarejar. Continuo llavors, per la sendera que voreja la base de les parets O del Casc; i, al cap de poca estona travesso el Pas dels Isards, una estreta cornisa on hi ha un cable d'acer molt gruixut, i que no ofereix a penes dificultat.

Vaig guanyant alçada, al NE; i, en una bifurcació de senderes, buido bona part de la motxilla i ho amago tot en una balma, per tal de recollir-ho a la baixada. Alliberat d'aquesta manera de quasi tot el pes, l'ascensió es fa menys fatigosa i aviat arribo a la gran collada que separa el Casc i la Torre del Marboré, des d'on,

Gruta glaçada de Casteret. Cascada de gel, a la sala inferior. (Foto: J. Matheu.)

per unes pedreres i amb una petita grimpada, assoleixo el cim del Casc del Marboré (3.006 m). Són les vuit del matí i la panoràmica que s'albira és encisadora, sobretot cap al vessant de Gavarnie.

Després de fer unes fotografies i de menjar uns ganyips, davallo fins a la balma, on tinc la resta de l'equip, i tornic a fer la motxilla un altre cop.

Ara em dirigeixo cap a la gruta glaçada de Casteret, situada a 2.650 m d'altitud i al vessant O del Pic Anònim (2.765 m), l'entrada de la qual és emmarcada per un gran sostre de roca. Un cop allí, agafo peces de l'equip de glaç i, després del començament, ja m'he de calçar els grampons per poder avançar, ja que el sòl de la cova és de

gel viu. Enfront hi ha una columna de glaç, però és partida pel mig per la fusió del gel (suposo que, perquè ja és el final de temporada, i a conseqüència de la calor).

Una mica abans d'aquesta columna, m'introdueixo en una obertura molt baixa i hi trobo una burinada a la roca, cosa que em permet de fer un curt rappel d'uns 12 metres, fins a la sala inferior. Un cop a baix, l'espectacle és realment fascinant, malgrat la pobra llum del meu frontal. Quasi tota la sala està revestida de gel, probablement del que s'anomena «gel fòssil»; i, prop del «Niàgara gelat», pujo, sempre amb els grampons i amb l'ajut del piolet, per una curta rampa que s'acaba bruscament i que, en realitat, és una mena de pou, d'una fondària d'uns

D'esquerra a dreta, Pic de Taillon, Falsa Bretxa, Pic Bazillac i Bretxa de Roland, des de la gruta glaçada de Casteret. (Foto: J. Matheu.)

7 o 8 metres, tot envoltat de formacions de glaç i d'una geometria sorprenent. Faig unes fotografies, amb *flash*, i torno al pis superior amb l'ajut de la corda. Realment, és un dels llocs del Pirineu que val la pena de visitar, tot portant un equip adient.

Després, ho recullo tot i marxo cap a Gòriz, sense perdre gaire alçada, pel Coll del Descarregador, i per una fresada i fàcil sendera que, quasi horitzontalment, transcorre pels Plans i el Coll de Millaris, i porta fins al Refugi de Gòriz, on planto la tenda a les rodalies del refugi.

3a. ETAPA: Gòriz (2.200 m) – *Cilindre de Marboré* (3.328 m) – Gòriz – *Clavilles de Soaso* (1.737 m) – *Feixa de Pelai* (1.900 m) – *Prats d'Ordesa* (1.300 m).

Abandono la tenda a les set del matí i em dirigeixo cap al N, a l'Estany glaçat del Mont Perdut, per la marcada sendera que hi mena. I, abans d'arribar-hi, ja em decanto cap a l'esquerra, a la recerca d'una canal de pedregam, que desemboca al Coll S del Cilindre. Des del mateix coll, pujo per una mena de xemeneia molt ampla, durant uns 15 metres (ll sup.) i tot seguit, per una aresta molt fàcil, arribo al cim del Cilindre del Marboré (3.328 m).

He trigat tres hores des de Gòriz, i aviat abandono el cim, ja que corre ràpid el temps i, avui, he de tornar cap a casa.

Davallo un altre cop a Gòriz, plego la tenda i, després de fer la motxilla un altre cop, em poso en marxa ja en direcció a Ordesa, on tinc el vehicle. Baixo per la sendera cap a les Clavilles de Soaso, hi davallo per les cadenes que hi ha i, un cop al pla, em desvio vers l'esquerra, pel senderó que duu a la Feixa de Pelai, la qual ratlla a mig aire el vessant septentrional de la vall d'Ordesa, gairebé horitzontalment.

Des d'aquest aeri mirador es gaudeix, pràcticament durant tota l'estona que dura el recorregut, de fermes panoràmiques, sobretot en arribar a l'altura del Circ de Cotatuero. Després arribo al refugi forestal de la Feixa, situat sota la Punta Schrader, des d'on davallo, amb fort desnivell, per la Sendera dels Caçadors, la qual em permet d'assolir, finalment, els prats d'Ordesa, molt a prop dels aparcaments, d'on havia sortit tres dies abans.

Acabo la travessia francament esgotat, en part per l'esforç perllongat, però sobretot per la darrera etapa i, en particular, a partir d'on es comença a baixar de la Feixa de Pelai, per l'anomenada Sendera dels Caçadors. Realment, ha esdevingut un descens molt dur, aquest tros final.

Malgrat el cansament, estic alhora joïós per haver aconseguit l'objectiu que m'havia traçat. I aquell mateix dia faig el viatge de retorn cap al Baix Ebre.

RESUM

–Travessia efectuada en solitari per Jesús Matheu i Pujol, de la U.E.C. Tortosa, els dies 31/8, 1 i 2/9/85.

–Durada de la travessia: tres dies.

–Cims assolits: Casc de Marboré (3.006 m), Cilindre de Marboré (3.328 m).

–Horaris: 1a. etapa, 6 hores; 2a. etapa, 8 hores; 3a. etapa, 10 hores.

–Desnivells fets: 1a. etapa, de pujada 1.504 m, de baixada 217 m; 2a. etapa, de pujada 419 m, de baixada 806 m; 3a. etapa, de pujada 1.128 m, de baixada 2028 m.

–Desnivells totals: de pujada, 3.051 m; de baixada, 3.051 m.

–Bibliografia i Cartografia consultada:

Vignemale-Monte Perdido, editorial Montblanc-C.E.C. (1965).

Ordesa-Vignemale-Monte Perdido (guia cartogràfica), editorial Alpina (1980), escala: 1:40000.

Los Pirineos. Las 100 mejores ascensiones y excursiones. Patrice de Bellefon, editorial R.M. (1977).

El Parque Nacional de Ordesa, de S. Broto, editorial Everest, 1974.

PROJECTE DE REFUGI A L'ESTANY GRAN DEL BESIBERRI

Jaume Brun i Làzaro*

El refugi «Pere Borés», avui malmès.
(Foto: Josep de Tera.)

Introducció

L'estimació a la muntanya i les meves inquietuds com a professional de l'arquitectura són els factors que m'han portat a realitzar un estudi dels refugis, tot fent una proposta que vol recollir les exigències d'un programa de necessitats, del qual l'experiència m'ha anat fent conscient, enquadrant-les en el món de la tecnologia i del disseny.

En primer lloc, cal dir que em sembla

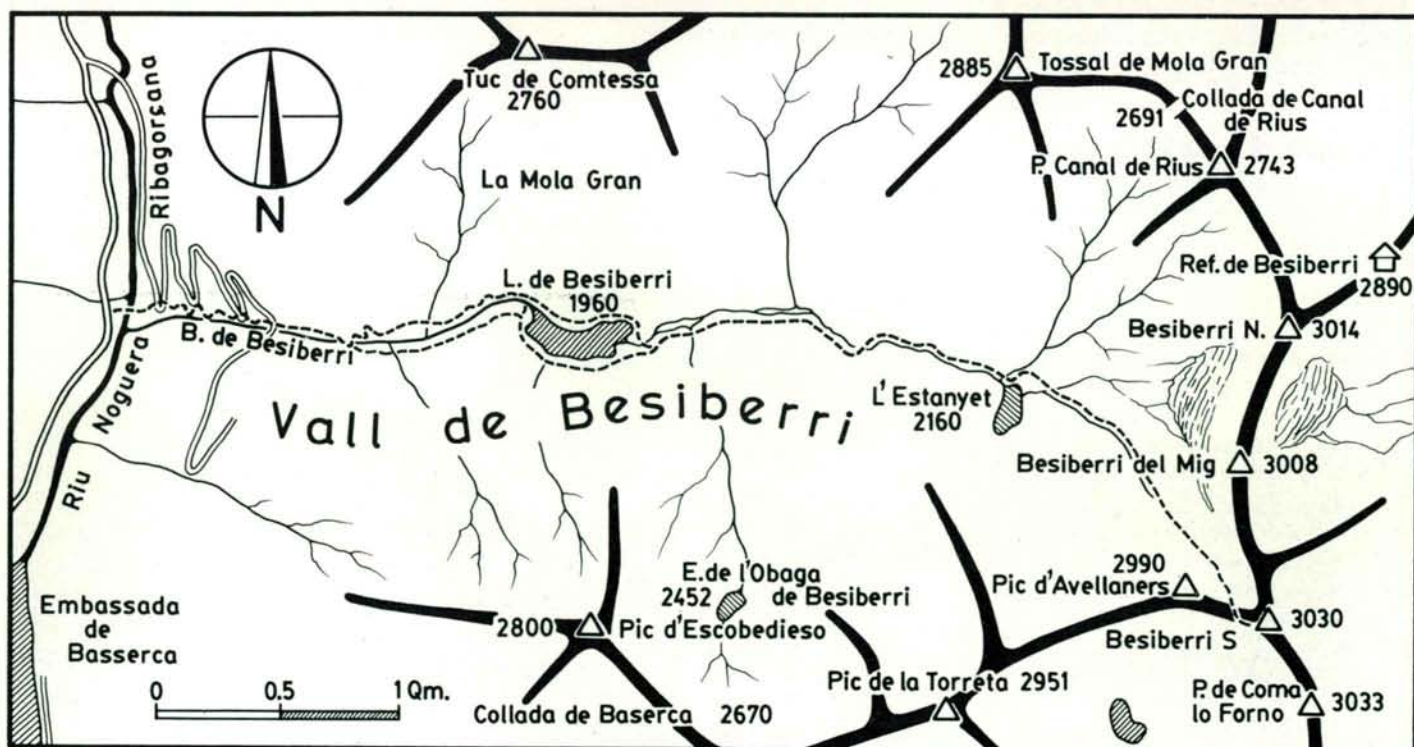
ridícul d'intentar definir un refugi-tipus que serveixi per tot arreu; la voluntat d'entendre el refugi com un element més dels que configuren la muntanya (arbres, roques, aigua) fa necessari que l'edifici tingui el mateix llenguatge que el del paratge on es troba; en altres paraules, que s'hi trobi integrat. Serà, doncs, la morfologia de cada indret la que ens portarà a resoldre de la forma més adient el programa de necessitats esmentat.

Aquestes premisses són les que em van obligar a escollir un emplaçament per desenvolupar-hi la proposta.

L'antiga presència d'un petit refugi

*arquitecte

Barcelona, octubre de 1984

malmès per una allau (el refugi «Pere Borés», del CEC) i la captivadora solitud de la vall va situar-me a l'estany gran de Besiberri (2.000 m.) com a plataforma d'inici del present treball.

Tipologia

Tots coneixem el maltractament que per dissort pateixen els refugis «lliures», encara que això no n'exclou la necessitat, si els entenem com a refugis d'emergència, situats a cotes elevades, en llocs força estratègics i amb una capacitat i serveis mínims. Per altra banda, és evident que un refugi amb un gran nombre de plaçes requereix un gran manteniment i ha de tenir unes condicions de servei i confort més elevades, les quals coses no són assolibles sense la presència d'un guarda que en tingui cura.

Aquest tipus de refugis guardats s'hauran de situar, doncs, a cotes més baixes, on l'afluència de gent sigui més gran, i en punts neuràlgics del territori que permetin establir ròtules de connexió entre els diferents itineraris, o que constitueixin una base important d'ascensions en una zona aïllada.

Reflexions prèvies al disseny

Un cop escollida la tipologia, cal pensar en alguns punts que poden incidir de forma clara i precisa en la configuració de l'edifici.

L'estratègia de l'emplaçament

Cal que el refugi tingui bons punts de

referència per a la seva localització. Aquests s'hauran de buscar en cada un dels indrets on s'hagin de realitzar aquestes obres; els accidents topogràfics són els que ens donaran millor resultat. En aquest cas, la presència de l'estany ens resoldrà sens dubtes molts problemes, tant els de localització com també el de proveïment d'aigua, per exemple, essent aquesta, per altra banda, un element molt abellidor des del punt de vista estètic.

S'ha de buscar també un emplaçament on l'edifici quedi protegit l'hivern, ja sigui contra les allaus o bé per obtenir unes condicions tèrmiques favorables.

La integració en el paisatge

L'existència de bons punts de referència per a la localització, permet una millor integració de l'edifici a l'entorn, encara que cal no confondre «integració» amb «mimetisme». (A causa dels materials emprats, de vegades són difícils de localitzar si no és amb l'ajut d'altres elements del paisatge.)

Materials de construcció

Tenint en compte que ens trobem lluny dels mitjans de comunicació, i que el transport de materials és un factor molt important sobre el cost total, és

aconsellable fer ús dels que ens pugui proporcionar el medi, sense caure però en una desfeta ecològica.

Recursos energètics naturals

L'avenç de la tecnologia ja ens permet, avui, utilitzar alguns mecanismes per aprofitar els recursos energètics naturals, si bé sabem que els seus rendiments no són òptims. En un projecte d'aquest tipus, crec que és quasi obligatori aprofitar-los, encara que la seva rendibilitat sigui a llarg termini, rebutjant-ne d'altres que, pel seu baix rendiment, ens obligarien igualment a fer ús de sistemes convencionals per proveir les nostres necessitats. La utilització d'aquests mecanismes és un condicionant molt fort a tenir en compte a l'hora de dissenyar l'edifici.

El programa

En qualsevol refugi de tipus guardat, el programa pot sintetitzar-se en tres punts generals: l'habitatge del guarda, la zona de dia i la zona de nit; les dues últimes són les relatives als serveis destinats als usuaris.

L'habitatge del guarda

Com que, per a un millor servei, els refugis haurien de romandre oberts tot l'any, crec que els guardes han de disposar d'un habitatge autònom dins l'edifici, que els permeti tenir-hi una vida independent. Evidentment, aquest habitatge haurà de tenir una certa relació amb la resta de dependències per poder fer les tasques de servei que

Estany Gran del Besiberri, l'hivern.

li són encomanades.

La zona de dia

Com podem adonarnos-en, cada cop és més gran el nombre de gent que va a la muntanya. Però, mentre que per al muntanyenc el refugi és una base de sortida o de pas, per al turista és un punt d'arribada. Aquest fet no es produirà, com és lògic, a tot arreu i a totes les èpoques de l'any; però, sí que s'ha de tenir en compte en indrets on l'accés sigui relativament fàcil (aquest cas n'és un exemple), perquè l'acumulació de gent durant el dia pot col·lapsar un bon funcionament del refugi.

Aquesta zona és on s'hi fa vida i, per tant, és la zona de més moviment. Així, cal estructurar-hi molt bé les circulacions. S'hauran de preveure dues zones d'emmagatzament: una, que faci de filtre entre l'exterior i l'interior, on es deixarà el material mullat i d'ús exclusiu a l'exterior; i una segona, per deixar-hi l'equipatge de què ja es disposarà dins la zona de dia pròpiament dita, ja que se'n farà un ús continuat al llarg de l'estada. La resta de l'espai es destinarà a zona de menjador i estada, tot preveient una comunicació amb la cuina del guarda i una zona destinada a cuina lliure.

És important d'adonarse que, en un refugi, el grau d'ocupació és variable i intermitent; per tant, no s'ha de pretendre organitzar zones d'estada i menjada totalment independents, amb una capacitat capaç d'absorbir respectivament el màxim de personal previst; però sí que, crec jo, és convenient de preveure una zona comuna que, amb petites diferències espacials, permeti els dos usos alternatius i, fins i tot, la possibilitat de convertir-se en zona única d'estada, fora de les hores usals de menjada.

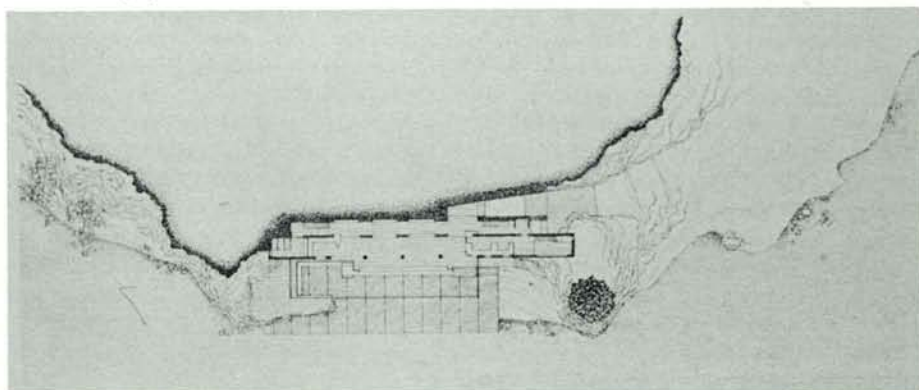
Per acabar, sempre que sigui possible, cal buscar la solució per equipar els refugis amb uns serveis sanitaris; el confort a muntanya és un factor important per a un millor rendiment físic i psíquic.

La zona de nit

Així com la zona de dia és on s'hi fa vida, és important d'entendre que la zona de nit es d'ús exclusivament i únicament nocturn; i en aquest tipus d'establiments hi ha d'haver un règim molt estricte d'ocupació d'aquestes zones quant a horaris. Les raons són molt senzilles:

- Garantir el repòs de l'usuari en un edifici petit en proporció a l'ocupació que s'hi produeix.
- Desallotjament ràpid dels dormitoris per una nova ocupació.
- Possibilitat de mantenir-hi un cert ordre i obtenir una higiene

Planta de l'emplaçament.

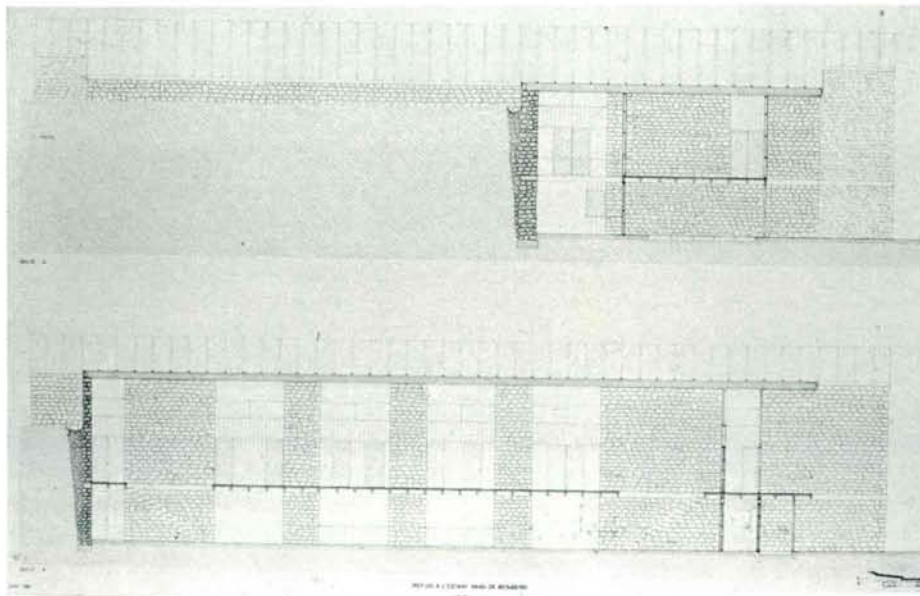
Perspectiva de l'entrada.

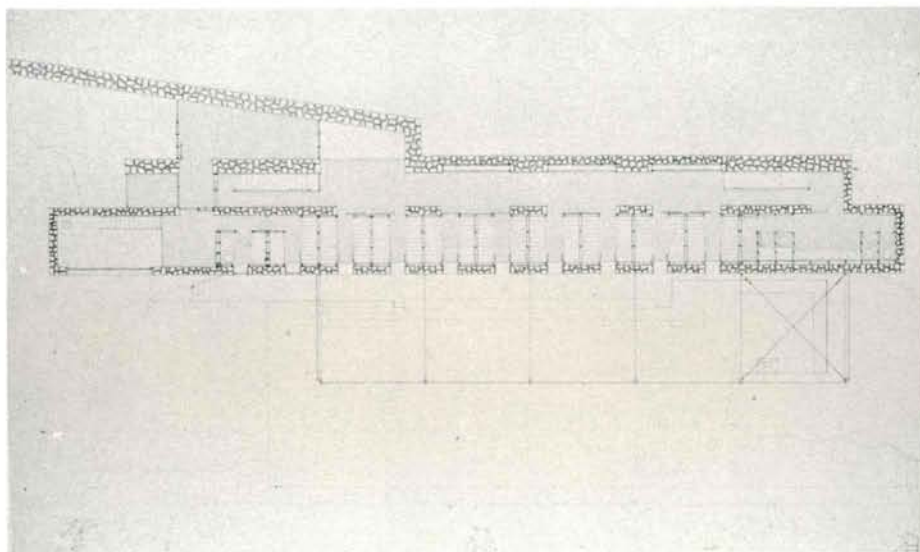
Façana a l'estany.

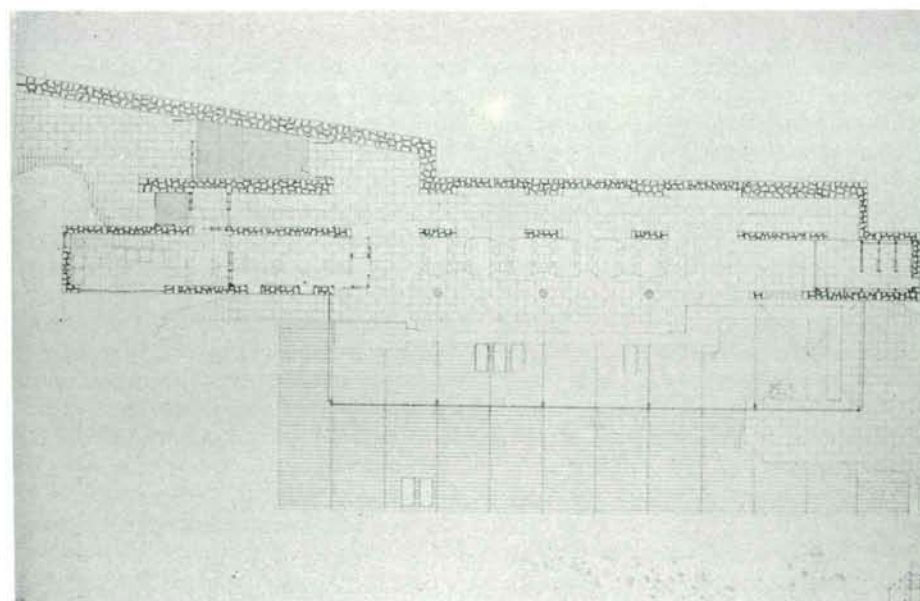
Seccions longitudinals.

Planta del pis.

Planta baixa.

adecuada amb una ventilació perllongada al màxim.

L'ocupació massiva dels refugis no permet l'organització de cambres individuals, però sí que és convenient l'organització en sales o cubicles, amb una ocupació raonable que, entre altres raons, pot obeir a un nombre mitjà de components d'un grup. D'aquesta forma, es pot aconseguir que el personal que ocupi un mateix dormitori tingui el mateix horari de sortida. Pensem en la possibilitat, com en els Alps, que el guarda desperti els diferents grups en funció de l'horari previst per a l'ascensió o travessa que realitzin. La disposició dels dormitoris en la forma esmentada facilita aquesta tasca i, així, no es molesta la resta del personal.

La proposta

Tenint en compte totes i cada una de les consideracions fetes fins ara, i analitzant la morfologia de la vall, vaig arribar a la conclusió que el millor emplaçament es trobava a la vorera de solana de l'estany, entre les seves aigües i el petit turó que s'hi aixeca al costat, deixant una estreta franja de terreny.

Foren molts els condicionants que em portaren a la configuració d'un volum estret i llarg que, quasi amb calçador, dipositaria sobre aquesta franja de terreny:

- La necessitat d'una gran coberta al Sud, on poder disposar els mecanismes de captació energètica natural.
- La rigidesa compositiva del programa, en voler disposar una gran quantitat de peces en l'orientació més favorable per aprofitar al màxim la radiació solar.
- La voluntat de donar una gran superfície de façana sobre l'estany per a potenciar les vistes sobre d'ell, i possibilitar així la relació directa de l'edifici amb l'aigua.

Aprofitant el turó que s'aixeca a l'esquena de l'edifici, aquest s'hi adossarà de forma contundent, i tindrà així una façana al Nord cega i, per tant, protegida. Atés que totes les peces han de quedar orientades al Sud, aprofito l'arrodoniment i pèrdua de cota del turó en la seva vessant a Ponent, punt d'arribada al refugi, per deixar que el mur posterior que tanca l'edifici s'obri tot cenyint-se a la topografia per configurar l'entrada principal pel darrera.

L'edifici es compon bàsicament d'un cos de pedra, estructurat en tres crugies paral·leles, molt estretes, amb usos ben diferenciats, lligades per una coberta única que pren alçada vers la façana Sud per recollir el màxim d'insolació mitjançant els grans forats que s'hi practiquen. És en aquesta façana on s'adossa un altre cos més lleuger, que

estableix un pont visual i tèrmic entre «el dintre i el fora». L'esperit tecnològic del projecte s'acumula en aquest cos, que es constitueix en element de transició entre la sobrietat de la pedra i la fragilitat de l'aigua.

El conjunt de l'edifici s'assentarà sobre unes plataformes de pedra, fent

un graonat que respongui a les necessitats internes del programa, tot apropant-nos cap a l'aigua; un fet que enfansitzarem deixant que un paviment de fusta es perllongui vers l'exterior, amb la voluntat de fondre-s'hi.

Analitzem ara l'organització interna de l'edifici:

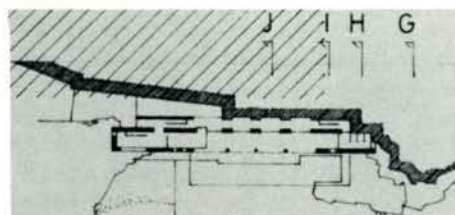
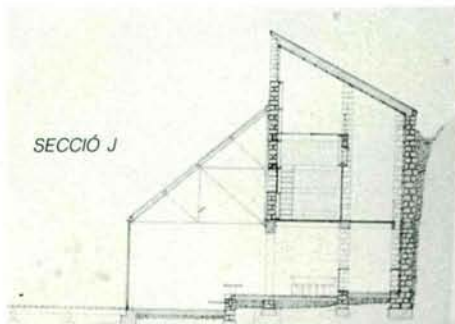
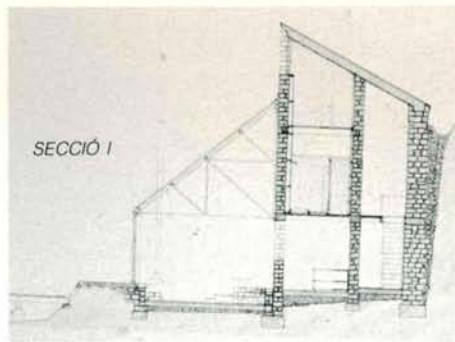
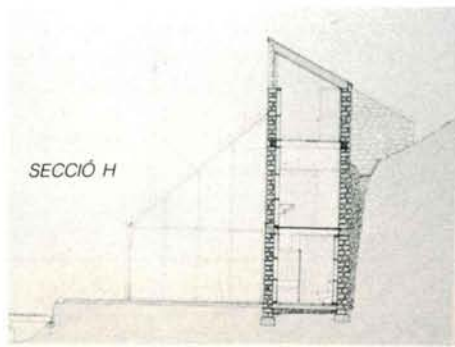
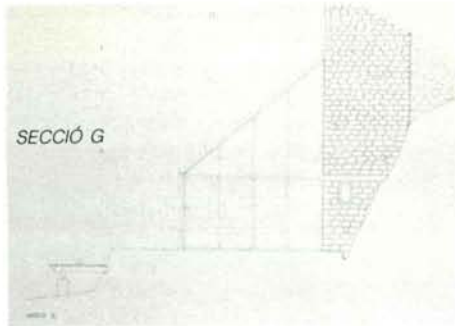
Els tres murs de pedra paral·lels ens permeten d'organitzar les circulacions de forma que en les crugies posteriors hi trobem l'accés al refugi, amb filtre d'emmagatzament de material mullat i les escales de comunicació vertical amb la zona de nit, situada a la planta superior. La crugia anterior constitueix l'espina de l'edifici, i en ella trobem les peces principals; l'habitatge del guarda en un extrem, amb accés propi, i organitzada en dues plantes, uns serveis i la cuina lliure a l'altre extrem; i al mig, la zona de menjador, comunicada amb les dues cuines, tot aguantant-se per darrera en els murs que tanquen el passadís on es troben emmagatzemades les motxilles, i obrint-se per davant cap a la zona d'estar que, a manera de balconada, s'obre vers l'exterior. A la planta superior trobem, disposats en bateria, una sèrie de cubicles per a 6 persones, distribuïts en sengles pisos de 3 lliteres, que s'obren al passadís i al sota-coberta de la zona d'estada. Al sostre de les habitacions hi ha unes trapes practicables que permeten una ventilació natural cap a la zona superior de l'edifici, per on entra el sol i l'aire que arriben a les crugies posteriors cegues. Sobre l'entrada hi ha el magatzem, allunyat de l'humiditat del terra i protegit de la calor per trobar-se al Nord, on el guarda pot accedir des del seu habitatge. Els queviures s'hi pujaran pel balcó de l'habitatge del guarda que s'obre sobre l'entrada i que, al mateix temps, li serveix de control quan el refugi és tancat. El control interior es realitza a la planta baixa, a través de la cuina i la taquilla de recepció que s'obre al passadís d'entrada, mentre que, a la planta superior, les dependències del guarda queden comunicades amb el passadís d'accés als dormitoris a través d'un distribuïdor que també dona al magatzem per poder substituir flassades i matalassos.

Consideracions constructives

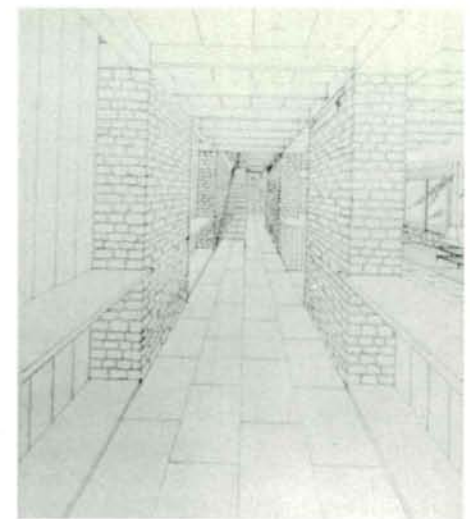
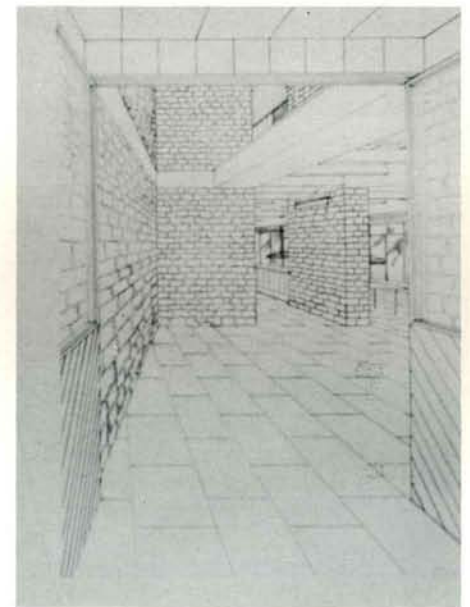
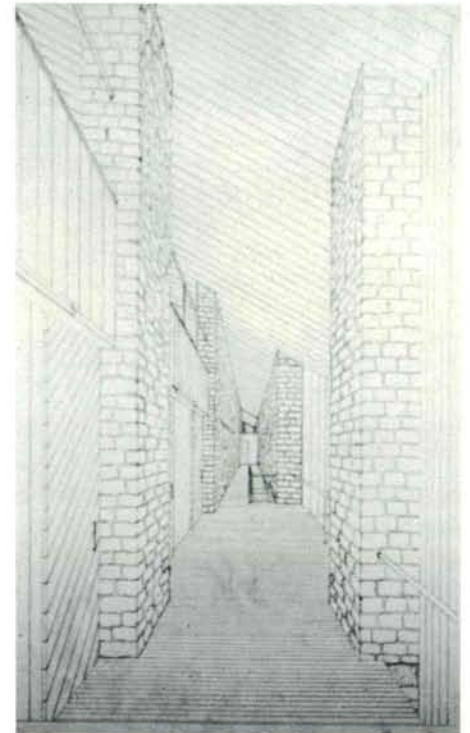
El present projecte es compon, constructivament parlant, de dues parts ben diferents.

Una, que segueix una línia clàssica i quasi elemental, a base d'uns murs de pedra fabricats amb el material de la contrada (granit) que sostenen un costellam vist de biguetes de formigó fetes *in situ*, sense cap complicació de muntatge a causa de l'estretor i uniformitat de les crugies. La realització

Seccions transversals.

Perspectives interiors.

de les llindes i els tres pilars rodons de formigó armat no representen cap problema, avui, per cap mestre d'obres de la regió.

Els tancaments exteriors, les partions interiors i el mobiliari són tots de fusta, dins la línia més clàssica de treballar aquest material, encara que tenint-hi cura en el detall, a l'hora de disposar per exemple els encadellats, per donar un millor grau d'acabat.

La coberta amb xapa de zinc (per raons de conservació) és l'única partida que demana una mica d'especialització, sobretot quant al tractament de les juntes, per evitar que s'esbotzin amb la neu glaçada.

L'altra part de l'edifici és, com ja he dit, on s'acumula tota la tecnologia. Una senzilla estructura metàl·lica totalment modulada fa de suport a una coberta de panells aïllants prefabricats, on es disposen els captadors solars que més endavant definirem. Els tancaments verticals amb carpinteria metàl·lica i vidres tipus «termophane», amb un sistema de protecció nocturna de cortines aïllants, són el punt més delicat del projecte, el qual necessita un estudi molt acurat de càlcul i disseny, però que al mateix temps és fonamental per al bon funcionament tèrmic de l'edifici. Més endavant, n'analitzarem el comportament.

Per acabar de definir el conjunt, sols ens queda parlar de la plataforma de fusta que, a manera d'embarcador o terrassa, és formada per uns taulons, disposats amb juntes obertes perquè no s'hi acumuli l'aigua, que descansen sobre una senzilla estructura de fusta que, al mateix temps ho fa sobre uns petits «pilotis» de formigó que s'introdueixen a l'estany.

El paviment és dur a la planta baixa, per raons de durabilitat i mulladers (és de pedra), excepte a la zona d'estada, que és de fusta. A la planta superior també serà de fusta, clavetejada sobre

uns rastrells embeguts a la capa de compressió col·locada damunt de l'encadellat ceràmic que constitueix el sostre junt amb les biguetes de formigó; d'aquesta manera, s'evitaran els sorolls de les petjades, típics en els sostres de fusta.

Breu anàlisi d'instal·lacions

L'aigua

Hi ha dues solucions per obtenir-la; una, és canalitzar-la des d'un punt, vall amunt, de cota més elevada, amb tot el problema de soterrat per protegir els conductes de les glaçades; o bé, prendre-la de l'estany, amb l'inconvenient de bombar-la fins als dipòsits situats sota coberta. Com que podem disposar de fluid elèctric (com ja ho veurem), crec que la segona possibilitat és més viable, ja que, amb una petita bomba submergida ens estalviem tota l'obra de canalització.

La possibilitat d'incorporar aigua calenta a la instal·lació podem sol·lucionar-la amb la col·locació de captadors solars plans, situats a la coberta metàl·lica dissenyada a tal

efecte. (Els càlculs i detalls d'instal·lació són resolts, però no els presento per no allargar massa aquest) text.

L'electricitat

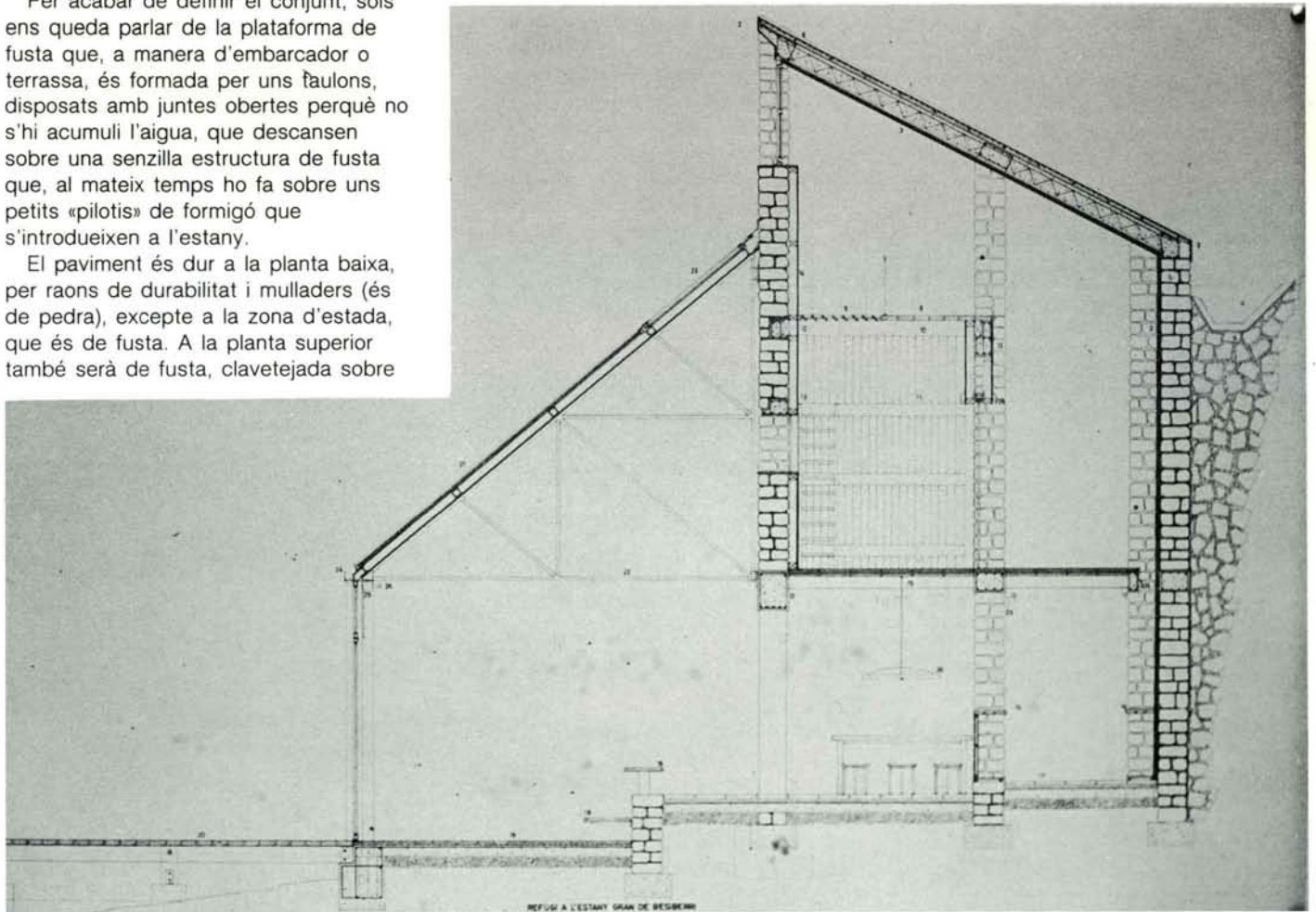
A l'hora de triar el sistema generador d'energia elèctrica, calia veure els avantatges i els desavantatges de cadascun.

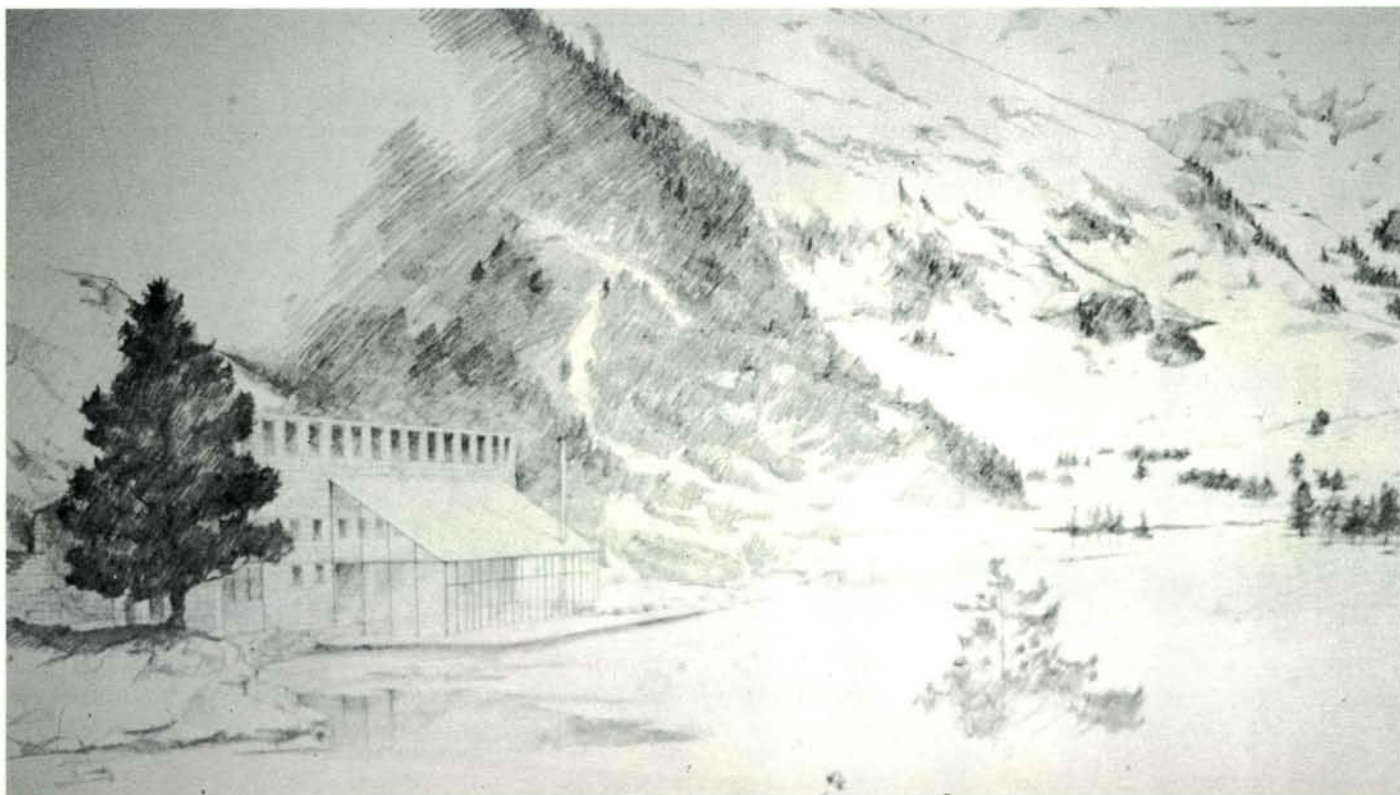
Un mecanisme a base d'unes pales o un èmbol amb una dinamo situats al salt d'aigües de l'estany em va semblar que no donaria prou rendiment per la variabilitat del règim del cabal i pels problemes de manteniment.

El molí de vent seria una bona solució, però caldria estudiar el règim de vents. D'altra banda, els mecanismes de captació (pales) i de transmissió pateixen molt en climes tan extrems, raó per la qual el vaig desestimar.

El sistema que he cregut més adient, malgrat el seu elevat pressupost, és el d'emprar panells fotovoltaics de captació solar, situats sobre la coberta metàl·lica. Per utilitzar aquest sistema, cal ser molt auster a l'hora de situar els punts de llum, i s'ha de preveure una instal·lació comandada exclusivament pel guarda, per evitar abusos de consum i

Secció «tipus».

per portar un millor control d'esgotament de bateries. (Els càlculs i els esquemes també han estat resolts).

El gas

Hi ha sistemes per obtenir gas mitjançant la descomposició de matèries orgàniques; però, com que es difícil de fer unes previsions de residus en establiments d'aquest tipus, he cregut més oportú continuar amb el sistema tradicional del propà.

La climatització

El tema del condicionament tèrmic d'un edifici d'aquestes característiques l'entenc més des de la pròpia arquitectura que no pas des de la utilització de sistemes actius.

La llar, aquest element tan característic en construccions rústiques, no és un bon mitjà per escalfar espais de determinades dimensions, i només permet un nombre petit de gent aplegada al seu voltant; això no n'exclou la presència si es fa servir, però, com a element qualificador d'un espai. Quan la funció de la llar deixa de ser estrictament la de produir calor, també deixa automàticament de ser un problema ecològic, perquè el seu funcionament no implica la devastació forestal.

Analitzem, doncs, l'edifici com a element passiu d'intercanvi tèrmic:

La seva volumetria estreta i llarga fa que tingui dues cares en condicions tèrmiques totalment oposades. Això queda solucionat en donar una orientació Nord-Sud perpendicular a aquestes

cares i protegir la que queda al Nord, deixant que l'edifici s'adossi al terreny, en aquest cas, mitjançant un gruixut mur de pedra.

La coberta, entenent-la quasi com una prolongació distorsionada del mur, tan formalment com constructivament, s'alça (com ja s'ha dit) vers el Sud, per captar més radiació solar i portar-la pels grans finestrals de la façana a les zones fosques de l'edifici.

En el pla d'assentament de l'edifici, com si volguéssim embolcallar-lo, el mur vol girar tot conformant un graonat que progressivament va a trobar-se amb l'aigua.

Hem fet, doncs, una «closca» de gran inèrcia tèrmica que ens protegeix del Nord i s'obre totalment al Sud.

A l'hivern, l'acumulació de neu a la coberta ens farà l'efecte «igló», i mantindrà una temperatura constant superior a la del medi ambient.

Controlada la façana Nord, s'ha de vetllar perquè hi hagi la màxima captació solar a l'oposada. Per un costat, la pedra ens hi ajudarà per la seva gran inèrcia tèrmica. Els finestrals de coronament permetran una gran captació diürna, i a la nit deixaran perdre la calor, un factor que interessa perquè si, paral·lament, es protegeixen els tancaments de planta baixa per evitar fugues, es formarà una convecció d'aire calent cap a dalt que afavorirà la ventilació natural dels dormitoris tan massificats, sense haver d'obrir finestres fins al matí.

Els dormitoris queden protegits del

fred per la seva col·locació estratègica al cor de l'edifici.

Els tancaments de vidre de la zona d'estada són els elements fonamentals de captació solar. Durant el dia, deixaran passar una gran quantitat de calor que s'anirà acumulant al terra i a les parets de pedra. (L'estiu, només caldrà una bona ventilació i, si no fa bo, les característiques dels vidres seran suficients durant el dia per controlar els ponts tèrmics.)

Al vespre caldrà baixar les cortines aïllants per evitar pèrdues de calor vers l'exterior. En definitiva, aquesta zona treballa gairebé com un hivernacle.

Conclusions

De tots és ben sabut que la construcció de nous refugis és una tasca molt feixuga, que l'ocasiona principalment una manca considerable de fons de finançament. També sóc conscient que l'aplicació de tot allò que és tecnologia encareix molt més el pressupost.

En elaborar aquesta proposta, he tingut en compte aquests factors en tot allò que m'ha permès el plantejament del projecte. D'altra banda, crec que el problema del finançament és assequible emprant els mecanismes adients, encara que és fora de les intencions d'aquest treball el fet de trobar-los.

Per últim, he de dir que, fer un esforç per experimentar amb noves propostes, contribueix al desenvolupament cultural en tots els aspectes, cosa que, en definitiva, és allò que tots desitgem.

UNA SETMANA AMB ESQUÍS AL VENEDIGER (Tirol Oriental austríac)

Arseni Lago

Abans de desaparèixer definitivament cap a l'Est, com a muntanyes baixes a la vora del Danubi, els Alps tornen a aixecar-se, en un últim intent per a formar una de les cadenes muntanyoses més esplèndides: els Hohe Tauern.

Situats aproximadament a mig camí entre Innsbruck i Salzburg, i

lleugerament desplaçats cap al S, els Hohe Tauern, formant part dels Alps Orientals, constitueixen la frontera natural entre dos estats austríacs, l'Osttirol (Tirol Oriental) i el Salzburgland.

Dos grups muntanyosos configuren principalment la cadena dels Hohe Tauern: el Glöckner i el Venediger.

Alguns pretenen que, amb cel clar, es pot arribar a veure la ciutat de Venècia, des del punt culminant del Venediger.

Sense necessitat d'esforçar tant la vista, i a poc que el temps hi acompanyi, des dels cims més elevats de la regió, i mirant cap al S, podem distingir la inconfusible silueta de les Dolomites i dels Alps Càrnics.

El Venediger pren contacte, a l'extrem occidental dels Hohe Tauern, amb els abruptes Alps de Zillertal, els quals el prolonguen cap a l'O, successivament, en el massís del Stubai i l'Oetztal.

Al cantó oposat i separat per uns escassos 15 Km, s'aixeca el cim més alt d'Àustria: el Grossglockner (3.797 m).

Al grup del Venediger, però, hi ha la més gran glaciació dels Hohe Tauern: un conjunt de 68 glaciers, la majoria d'ells molt petits, i darrerament en contínua i ràpida regressió, ocupen una extensió d'uns 126 Km².

El Grossvenediger, amb 3.674 m, és el cim més elevat del grup. Els glaciers més importants que envolten aquest cim són: al N, l'Obersulzbach (15.30 Km² de superfície i 7.5 Km de longitud) i l'Untersulzbach (5.92 Km²/5.8 Km); a l'E, el Viltragen (4.35 Km²) i el Schlaten (11.27 Km²/6.3 Km); i al S, el Frosnitz, el Mullwitz, el Dorfer i l'Umbal.

L'alta ruta clàssica amb esquís dels Hohe Tauern travessa el massís d'O a E, amb ascensions als cims del Grosse Geiger, Grossvenediger, Sonnblick, Johannisberg i Grossglockner, amb una durada d'uns 8 dies: 4 dies al Venediger i, els altres 4, al Glöckner.

Com que la durada del viatge d'anada, la travessia, la recuperació del vehicle i la tornada, fàcilment podien fer desbordar els dies de vacances (en els quals hom aconsegueix de convertir la setmana de Pasqua), vam pensar en la possibilitat de traçar un itinerari restringit al massís més esquiable (el Venediger), aprofitant els abundants i confortables refugis del Club Alpí Austríac; un itinerari que ens permetés un coneixement més detallat de la zona.

Sobre el plànol, la solució semblava bastant satisfactòria: ascensió d'un cim cada dia, i cap repetició de refugi.

Viatge: Barcelona - Innsbruck - Kitzbühel - Matrei - Pragratzen

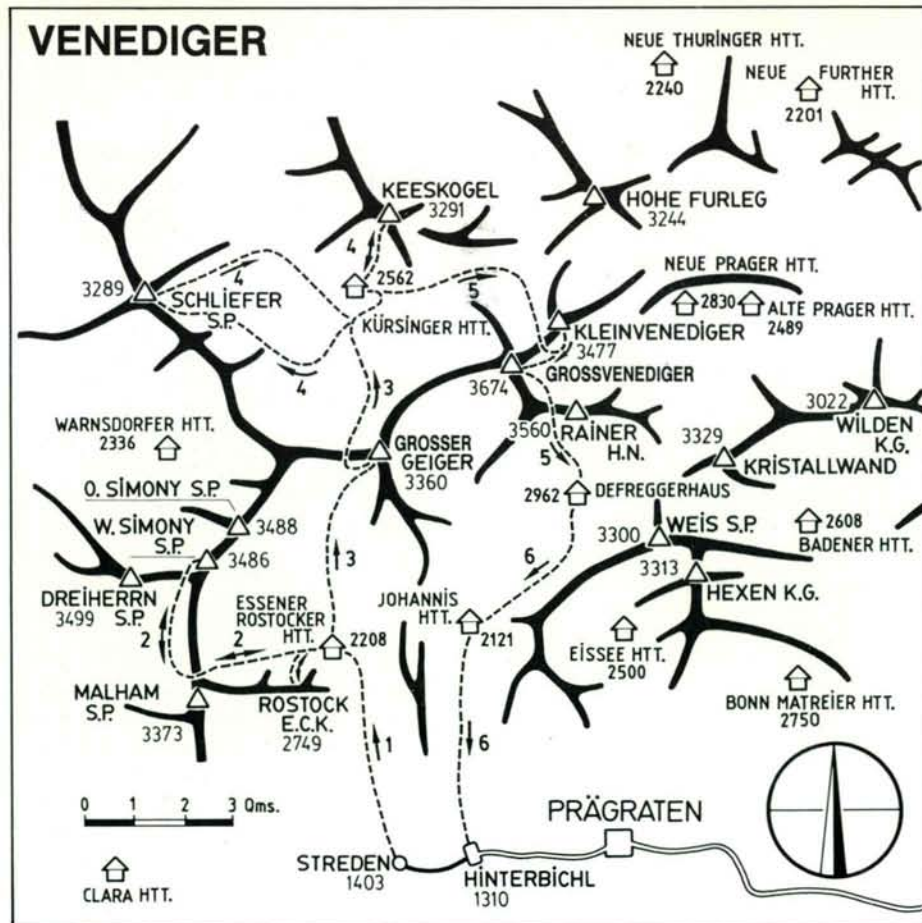
Etapa 1.ª: Pragratzen - Streden - Essener Rostocker Htt, < - > Malham Sp

Etapa 2.ª: Essener Rostocker Htt. - Östfl. Simony Sp. - Warnsdorfer Htt.

Etapa 3.ª: Warnsdorfer Htt. - Schliefer Sp. - Kürsinger Htt.

Etapa 4.ª: Kürsinger Htt. - Grosse Geiger - Joannis Htt.

Etapa 5.ª: Joannis Htt. - Weis Sp. -

Una petita parada al Reggentörl, durant el descens del Simony Sp., per admirar el Malham Sp. (Foto: Arseni Lago)

Defreggerhaus.

Etapa 6.ª: Defreggerhaus – Grossvenediger – Neue Prager Htt.

Etapa 7.ª: Neue Prager Htt. – Home Fürleg – Boca S. Felbertauerntunnel.

Confiàvem que, com ho són en els massisos més freqüentats d'Àustria (Oetztal, Silvretta, etc), els refugis també es trobarien guardats durant la setmana de Pasqua.

Quan es preparen els itineraris sobre el paper, també és fàcil d'oblidar que, depenent de les condicions atmosfèriques i de la neu, alguns passos poden presentar, sobre el terreny, uns riscos no acceptables dins d'uns marges raonables de seguretat.

LA TRAVESSIA DIA A DIA

VIATGE:

Barcelona (Km 0) – Innsbruck – Kitzbühel – Matrei – Pragraten (Km 1.650).

En passar per Innsbruck, ja de nit i una mica cansats després dels 1.400 Km recorreguts, decidim quedar-nos a dormir als afores.

Una sobtada i forta dolència d'un dels companys, a mitja nit, ens manté bastant intranquils a l'hospital d'Innsbruck fins a mig matí. Superada la crisi, els metges l'autoritzen, amb moltes reserves, a la realització de la travessa.

A l'Oficina d'Informació, a l'entrada d'Innsbruck, ens interessem per les previsions meteorològiques i l'estat dels refugis. El responsable de l'oficina fa aparèixer, sobre la pantalla del seu terminal, les informacions que proporciona el servei meteorològic, hi selecciona els punts que ens interessin i ens facilita la còpia produïda per una petita impressora. Amb una trucada telefònica a la gendarmeria de Matrei, ens confirma tot seguit les seves suposicions inicials: dels sis refugis que pensàvem utilitzar, només se'n troben dos d'oberts: la Essener Rostocker Hütte (Hütte [abrev. Htt] = cabana, refugi) i la Kürsinger Htt. A partir de mitja setmana, potser obriran la Neue Prager Htt. i la Defreggerhaus (Haus = casa). La travessia se'ns desmunta. Intentem recompondre-la de la millor manera possible. Aprofitant que amb ell ens entenem prou bé (en castellà), li demanen que ens faci la reserva dels refugis.

A la tarda, continuem el viatge fins a Pragraten.

ETAPA 1.ª

Pragraten – Streden (1.403 m) – Essener Rostocker Htt. (2.208 m) < - > Rostocker Eck. (2.749 m).

Des del poble de Pragraten, una pista d'uns 4 Km, alfaltada, ens situa a l'aparcament de Streden, on deixem els cotxes.

Des de l'aparcament, amb els esquís als peus, continuem per la pista (solcada per les gelades roderes dels vehicles tot terreny) que ens introdueix a la vall de Maurer.

Al cap de 2 Km, a 1.552 m d'altitud, trobem l'estació inferior d'un petit telefèric de 370 Kg de càrrega màxima, utilitzat per a proveir el refugi. Un rètol en alemany sembla oferir-nos la possibilitat de remuntar les motxilles fins a la Essener Rostocker Htt.

Continuem deixant sempre a l'esquerra el barranc del Maurer fins al final del telefèric, on hi ha el refugi. Aquesta construcció és formada, en realitat, per dos refugis contigus: el Rostocker i l'Essener; aquest últim, d'edificació molt més recent.

A partir de mig matí, comencen a aparèixer núvols, els quals van cobrint progressivament el cel.

Hem deixat una part de l'equipatge al refugi i ara estem pujant, per l'itinerari d'estiu, al Rostocker Eck. Un petit error d'itinerari, l'empitjorament del temps i el retard en l'horari, ens han fet canviar els plans originals.

Des de la gran creu d'aquest promontori rocallós, quasi es poden comptar les persones que, 500 m més avall, arriben al refugi. Efectuem el descens, al principi per un obligat (i després ample) pendent de neu, que ens situa a l'extrem inferior de la Simony Kees.

El refugi es troba ara completament ple. Al menjador, l'aire es fa difícilment respirable: el fum, la calefacció, la manca de ventilació,... No hi ha taules lliures, i s'han de fer diversos torns perquè tothom hi pugui sopar.

A part de la lògica majoria germànica (austríacs i alemanys), hi trobem un gran nombre de francesos, acompanyats dels seus guies.

ETAPA 2.ª

Essener Rostocker Htt. < - > Westl. Simony Sp. (3.486 m).

Després d'una conversa amb el guarda del refugi, decidim modificar l'itinerari previst. La pujada a l'Ostl. Simony Sp. per la Simony Kees és perillosa per l'existència de grans plaques de neu ventada.

Sortim del refugi amb el cel cobert. Al cap d'una estona, comença a nevar lleugerament.

Deixem a la dreta la Simony Kees i comencem a pujar en direcció al Reggentörl. Travesem aquest ampli coll i passem a la Umbal Kees.

El temps millora notablement, tot i que

Des del Schilfer Sp., els 6 Km d'aresta que el separen del Grosser Geiger. (Foto: Jordi Canals.)

la boira ens oculta de tant en tant els cims més elevats.

Pugem per uns suaus pendents, paral·lelament a l'aresta dels Gubach Sp. fins al coll O del Westl. Simony Sp. Des d'ací, observem, una mica desanimats, els primers que estan començant a caminar per l'aresta, i el sinuós traçat de les cornises que els separen del cim.

Mentre ens posem els grampons,

ens trobem al punt més elevat de la carena.

Hi ha una ampla visió del massís de les Dolomites, i també podem identificar una bona part del cims que hem de visitar.

De tornada, se'ns presenta el dilema de pujar a la punta 3.230 m, al S del Vd. Gubach Sp. (accessible molt fàcilment per la Umbal Kees) o d'aprofitar el descens abans que es transformi la neu.

Ens decidim per l'alternativa més còmoda, cosa que ens permet gaudir d'un llarg i magnífic descens fins al refugi.

ETAPA 3.^a

Essener Rostocker Htt. – Grosser Geiger (3.360 m) – Kürsinger Htt. (2.562 m).

Les fortes ratxes de vent del N, que han estat bufant tota la nit, semblen voler-nos impedir, en aquestes primeres hores del matí, l'avenç per la Maurer Kees.

Els cims que limiten aquesta glacera, completament engolits per una densa formació de núvols, tampoc no són presagi d'un dia esplèndid.

Als 2.800 m, deixem una part de l'equipatge enmig d'unes roques, i comencem a enlairar-nos cap a la dreta, en direcció al Grosser Geiger.

Arribem a la base del pic, a 3.230 m, on deixem els esquís, i continuem a peu per un pendent de neu, evitant les roques, fins al cim.

Durant aquest temps, el vent ha anat disminuint, els núvols s'han esvaït i podem gaudir del panorama que se'ns ofereix des d'aquest estratègic mirador.

El guarda del refugi ens havia desaconsellat el pas pel coll O del Grosser Geiger, i per això havíem deixat una part de les motxilles, amb la intenció de recuperar-les a la pujada cap al Maurer Törl. Ara ens adonem que el coll O és practicable i que sembla molt més directe que l'itinerari suggerit pel guarda.

Mentre uns baixem a recollir l'equipatge, a 330 m més avall, els altres instal·len un passamà que ens facilitarà els descens per la vessant N del coll.

Després d'aquest pas, ens esperen 800 m de neu en pols, fins a l'últim replà (a 2.350 m) abans de la morrena terminal de l'Obersulzbach Kees.

La Kürsinger Htt. es troba al nostre davant, sobre un esperó rocallós que es desprèn del Keeskogel.

Com que no hi ha prou neu per a pujar directament per l'itinerari d'estiu, fem el camí del Zwischensulzbachtörl, fins als 2.550 m, per a girar després a l'esquerra, flanquejant per sobre de l'esperó rocallós, fins als 2.638 m. Finalment, una baixada de 70 m ens deixa a les portes del refugi.

Ens instal·lem dins d'una confortable habitació, amb vistes al Grossvenediger.

És un refugi més gran que l'Essener Rostocker Htt. El seu interior, remodelat recentment, és molt més càlid i agradable: dos amplis menjadors amb mobiliari nou, dutxes (d'aigua freda), etc.; tanmateix, ens semblen més tractables els guardes del primer refugi.

A la tarda, les repetides visites d'un helicòpter ens fan sospitar una situació anormal. Més tard, sabrem que un francès ha caigut dins d'una esquerda al Grossvenediger.

Mentre sopem, ens plantejem les dues opcions de demà: un cim d'accés ràpid i còmode, situat molt a prop del refugi i amb un desnivell moderat (750 m), el Keeskogel; o bé, un cim força allunyat del refugi, que presenta un desnivell considerable (1.700 m), però d'aspecte molt més atractiu, l'Schliefer. Al final, com que cada opció té més d'un partidari i som un grup relativament nombrós, decidim que el millor és conservar les dues alternatives, i esperar la fi del repòs nocturn per a una clarificació de les postures.

ETAPA 4.^a

Kürsinger Htt. < - > Schliefer (3.289 m)

Des del refugi, remuntem a peu fins al petit coll sobre l'esperó rocallós que hi dóna accés, i davallam en ràpida esquuada els llargs 200 m, fins al replà de l'Obersulzbach.

Mentre en posem les pells, amb en Lluís intentem identificar als nostres companys entre els nombrosos grups que es dirigeixen cap al Keeskogel.

Remuntem primerament uns 270 m en direcció al Krimmler Törl, per a girar a la dreta i efectuar un llarg flanqueig per l'Östl Sonntags Kees.

Deixem els esquís en un petit collet de l'aresta SE de l'Schliefer, a 3.170 m, i continuem a peu, per l'aresta, fins al cim.

Fa la impressió que la gent no hi ha pujat, darrerament; de fet, la traça oberta pel meu company, en els últims 50 m d'aresta nevada, ha permès que alguns grups que ja es disposaven a baixar, poguessin assolir el cim.

Després de recuperar els esquís, iniciem un llarg i gratificant descens: 1.270 m de pendent uniforme, amb neu transformada, fins a l'Oberer Keesboden. Llàstima que el nostre refugi es troba 620 m més amunt...

A poc a poc, anem pujant pel torrent d'Obersulzbach, fins a trobar, damunt l'Obersulzbach Kees, la mateixa traça que vam seguir ahir per a arribar a la Kürsinger Htt.

Els nostres companys també estan encantats amb la seva ascensió al Keeskogel, a part que és 4 m més alt que l'Schliefer...

veiem com, després de quedar amagats darrera una gran volta de neu, apareixen al cap de poca estona a dalt del cim.

Uns 200 m d'aresta de neu fàcil, quasi horitzontal, i també nosaltres arribem al Westl. Simony Sp.

Segons la cartografia, l'Ostl. Simony Sp. és 2 m més alt; però, ara, tenim la impressió (potser deguda a la gran acumulació de neu a les arestes), que

ETAPA 5.ª

El descens per la zig-zaguejant cornisa del Westl. Simony Sp. (Foto: Santi Monterde.)

Kürsinger Htt. – Grossvenediger (3.674 m) – Defreggerhaus (2.962 m).

Des del refugi, tornem a remuntar fins al petit collet que hi dóna accés i, amb un flanqueig lleugerament descendent, ens situem a l'Obersulzbach Kees.

Pels suaus pendents de la glacera anem guanyant alçada, fins al Venedigerschartz. Deixem les motxilles al coll i recorrem els pocs metres que ens separen del Kleinvenediger (3.477 m).

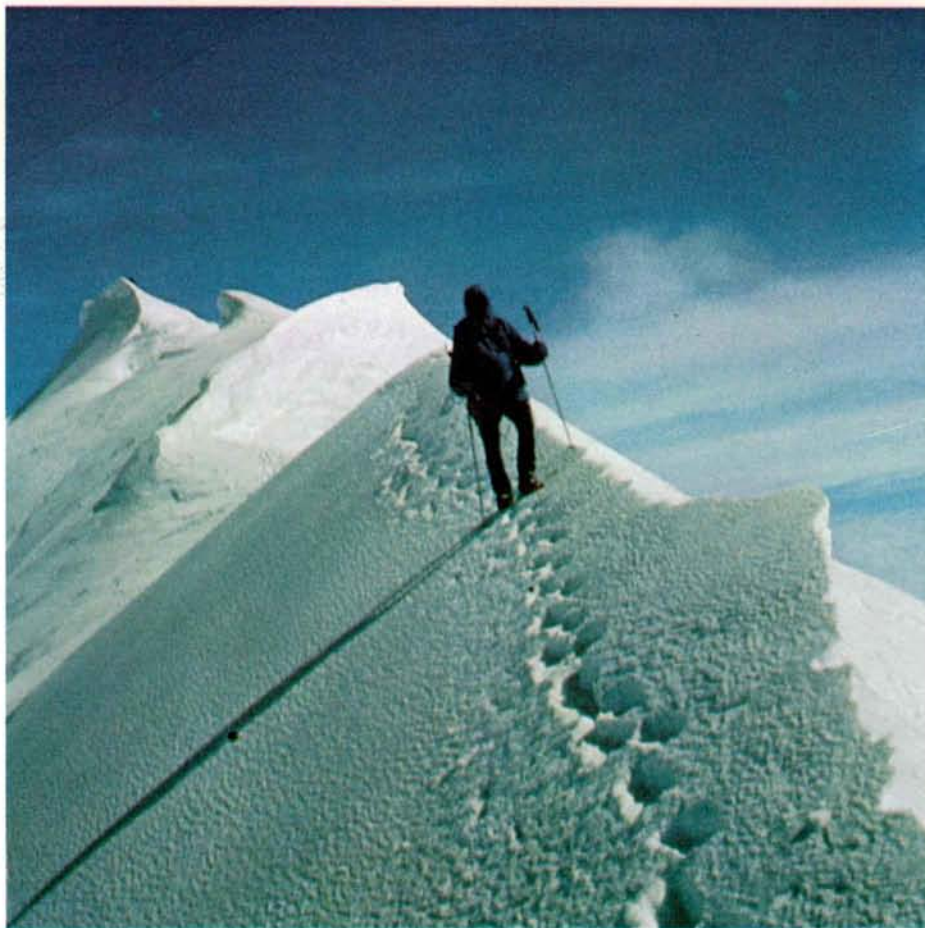
Les fortes ratxes de vent no ens faciliten una còmoda permanència al cim. Comencen a aparèixer núvols. Recollim les motxilles i comencem a pujar paral·lelament per l'aresta NE del Venediger.

Després de deixar els esquís i motxilles al final de l'aresta, recorrem els últims 50 m de flanqueig horitzontal, fins a la gran creu del Grossvenediger.

De nou, el vent i la intranquil·litat de no disposar de plaça reservada al refugi ens fan abandonar el cim més ràpidament del que hauríem desitjat.

Uns curts 700 m de neu estupenda ens deixen davant de la Defreggerhaus.

Mentre descansem i mengem a la porta del refugi, els núvols acaben de tapar completament el cel. El guarda

Els darrers metres de l'aresta del Westl. Simony Sp. Al fons, el Dreiherrn Sp. (Foto: Ferran de la Rosa.)

L'abrupte cara N del Grosse Geiger. (Foto: Francesc Carulla.)

pronostica tempesta per a demà.

Alguns companys ja estan satisfets amb la travessa i proposen de continuar baixant avui mateix. Nosaltres encara voldríem pujar al Weis Sp., si el temps ho permetés. Una bona estona de negociacions, i aconseguim un ajornament de la baixada fins demà.

El refugi Defregger ja no té l'apariència d'hotelet que tenen els anteriors. Situat a una alçada considerable, no disposa d'aigua corrent i les seves condicions tèrmiques són precàries.

Després del luxe, comoditats i aglomeracions dels altres refugis, ens trobem a gust en aquest autèntic refugi de muntanya; potser, perquè ens recorda una mica els del nostre llunyà Pirineu, o potser per l'afabilitat del guarda, acabat d'arribar de la vall.

ETAPA 6.^a

Defreggerhaus – Hinterbichl (1.323 m).

Aquest matí, el cel continua cobert, neva lleugerament i la visibilitat més amunt del refugi és bastant reudida.

Durant la nit els altímetres han enregistrat una baixada de pressió de 60 m. Haurem de renunciar al darrer cim de la travessa.

Des del refugi, iniciem el descens per la vessant de la Inneres Mullwitz Kees, fins a trobar al torrent del Dorfer. Continuant pel fons de la vall, passem per la Johannes Htt., encara tancada, des d'on, per una ben marcada pista, que baixa quasi tota l'estona per l'esquerra del Dorfer, arribem al pont de Wiesen Kreuz (a només 2.5 Km del lloc on es troben els cotxes), on ens traiem els esquís.

Pas mall, aquesta darrera esqujada de 1.500 m.

Després de dinar a Mittersill, ens separem. Un grup començarà el retorn aquesta mateixa tarda. Nosaltres ens desviarem lleugerament, per fer una ràpida visita a la ciutat natal de Mozart, l'encantadora Salzburg, i gaudir un dia més de l'amable hospitalitat dels austríacs.

(Aquesta travessia fou feta la primera setmana d'abril de 1985 per: Jordi Canals, Aurora Hernández, Francesc Carulla, Luis Ibáñez, Arseni Lago, Santi Monterde, Ferrán de la Rosa i Lluís Serra).

ALTRES POSSIBILITATS DEL MASSÍS

L'alta ruta clàssica: Krimml, Warnsdorfer Htt., GROSSER GEIGER, KÜRSINGER Htt., GROSSVENEDIGER, NEUE PRAGER Htt., MATREIER TAUERN HAUS, i continuació al massís del GROSSGLÖCKNER.

Ascensions amb tornada al mateix

Utilitzant un passamà, a la baixada del coll O del GROSSER GEIGER. (Foto: Jordi Canals.)

refugi: el Dreiherrn Sp. i el Malham Sp., des de l'Essener Rostocker Htt.; el Keeskogel des de la KÜRSINGER Htt.; el Hohe FÜRLEG, des de la Neue THÜRINGER Htt.; i el Weis Sp., des de la Defreggerhaus.

BIBLIOGRAFIA

Guies:

- GUIDE DES RAIDS À SKIS (Pierre Merlin), Ed. Denoël;
- LOIN DES PISTES L'AVEVENTURE (Jacques Rouillard), Ed. Fernand Lanore;
- À SKI DE L'AUTRICHE À LA MEDITERRANÉE (Bernard et Hubert Odier), Ed. Glénat.

Revistes:

- REVUE ALPINE (Març 1973), «Raid in Autriche» (Christian Falconnet).

Cartografia:

- ALPENVEREIN (1:25000) N.º 36, Venedigergruppe, (amb itineraris d'esquí);
- ROTHER (1:50000) Venediger, (amb itineraris d'esquí);
- KOMPASS (1:50000) N.º 38, Venedigergruppe-Uberpinzgau;
- FREITAG-BERNDT (1:100000) N.º 12, Glöckner und Venediger Gruppe;

Informacions

(Els números de telèfon austríacs que figuren a continuació corresponen a les trucades interiors. Des de fora del país, cal marcar el codi internacional, el codi d'Àustria i el telèfon desitjat suprimint el primer 0)

OFICINA NACIONAL AUSTRIACA DE TURISME:

- Mozartplatz 1, A-5010 SALZBURG, Tel. 0662/41561, Telex 633076 lvasb a.
- Margaretenstrasse 1, A-1040 WIEN, Tel. 0222/575714, Telex 75310
- Bozner Platz 6, A-6010 INNSBRUCK, Tel. 05222/20777, Telex 05-3196 lva-lbk.
- Torre de Madrid, Planta 11/8, (28013) MADRID, Tel. (91)-2478924, Telex 42635.

OFICINA DE TURISME DEL PARC NACIONAL DELS HOHETAUERN: A-5741 NEUKIRCHEN/GROSSVENEDIGER, Tel. 06565/256.

CLUB ALPÍ AUSTRIAC:

Wilhem-Greil Strasse 15, A-6020 INNSBRUCK, Tel. 05222/23171, Telex 5-3261

GENDARMERIA DE MATREI, Tel. 04875/6549.

Com que hi ha un conveni de reciprocitat, entre Espanya i Àustria, relatiu a les prestacions de la Seguretat Social, és convenient dirigir-se a la Direcció Provincial o a una Agència de l'Institut Nacional de la Seguretat Social, per tal d'obtenir (de forma totalment gratuïta) un certificat de desplaçament, per a l'extensió del dret a les prestacions durant la permanència a l'estranger.

Refugis

- ESSENER UND ROSTOCKER HÜTTE, Tel. 04877/5208.
- KÜRSINGER HÜTTE, (A-5742 Neukirchen), Tel. 06565/450.
- DEFREGGER HAUS, Tel. 04875/581; (Österreichischer Touristenklub, Bäckerstrasse 16, 1010 WIEN)
- BADENER HÜTTE, Tel. 04875/8336.
- BONN-MATREIER HÜTTE, Tel. 04875/8307
- CLARA HÜTTE, Tel. 04877/261.
- NEUE PRAGER HÜTTE, Tel. 04875/8189.

Eugeni Marigot és un personatge ben conegut dins l'Espeleologia Catalana. La seva imatge ens resulta familiar a tots, assegut a primera fila del públic, immortalitzant, amb la seva inseparable gravadora, la conferència o l'acte de què vagi.

Una nova «cassette» que passarà, sens dubte, a la col·lecció del seu curiós i alhora famós «Museu Espeològic Marigot».

El dia 1 de juliol de 1982 quedava inaugurat oficialment aquest recull dels més diversos objectes relacionats amb l'Espeleologia, exposats al públic al n.º 19 del carrer de Maurici Serrahima, de la ex-vila de Gràcia.

Trenta anys de pacient tasca de recol·lecció queden reflectits en una munió de reblertes vitrines i estanteries; i en elles, també hi ha la personalitat del seu promotor.

Eugeni Marigot actualment és membre del C.E. de Gràcia, del C.E.C. (E.R.E.) i del Museu Arqueològic de Barcelona. Va iniciar-se a l'Espeleologia a 35 anys, una edat en la qual bona part d'espeleòlegs ja n'han abandonat les activitats. Ens comenta:

– De jove, no havia pogut sortir mai pel meu compte. Els meus pares no m'ho deixaven fer. Sempre em feien anar amb ells. Va ser durant la guerra quan vaig «descobrir» la natura. Casat, i amb la llibertat que no havia tingut fins aleshores, vaig començar a freqüentar la muntanya. Els meus primers «vols» no van ser, doncs, fins a 24 anys.

Quan, el 1958, es va crear el G.I.E., ja feia 13 anys que l'Eugeni Marigot era soci del Centre Excursionista de Gràcia. No obstant, no va ser fins aquell any quan començà a practicar activament l'espeleologia de grup. Temps després, ostentaria el càrrec de president del G.I.E.: concretament, del 1964 al 1967. Durant aquest període es féu el descobriment d'una actualment coneguda cavitat tarragonina, que seria batejada amb el seu nom: «Cova Marigot».

– Sí, va ser el 19 de març de 1966. Feia ja temps que havíem estès les nostres activitats més enllà de la província de Barcelona. Amb motiu d'una de les sortides a Benifallet, destinada a la topografia de la «Cova Aumidiella», un company de l'equip va poder franquejar el diminut forat que s'obria al fons d'una petita cova, d'uns 10 metres de recorregut. Pots imaginar-te la nostra sorpresa! Van decidir donar-li el meu

Pòster: Espeleologia al Marroc.
Iri Boygl-Maine o Iri Subils-Godoy. (Foto: Toni Nubiola.)

EUGENI MARIGOT

i el seu museu espeleològic

Montserrat Ubach i Tarrés

Eugeni Marigot, amb l'autora, en una de les sales del museu. (Foto: J. Lloret.)

Eugeni Marigot, treballant en una nova maqueta per al seu museu (Foto: J. Lloret.)

nom. *Potser perquè jo era el President...*

– A part de la «Cova Marigot», vam explorar també altres cavitats a la zona; entre elles, una de les més boniques de Catalunya: la «Cova Meravelles».

– Així és. Haviem ja trobat «l'Avenc del Sifó», situat prop de la «Cova Marigot», quan, no lluny d'allí, i després d'una desobstrucció, vam poder accedir a l'interior d'una altra cavitat.

L'espectacle de les seves sales i galeries omplertes de precioses i immaculades formacions, ens va deixar corpesos. Mai no oblidaré aquella sensació d'aixafar per primera vegada aquells indrets tan meravellosos.

– La teva dèria per a la recol·lecció

d'objectes va despertar-se al cap d'un parell d'anys d'haver-te iniciat a l'Espeleologia; i, sembla ser, arran de la teva afecció per la fotografia subterrània.

– Sí, crec que la fotografia em va fer créixer les dots d'observació, i em va portar a fixar-me en els detalls més insignificants. Ben aviat vaig convèncer-me que podia desenvolupar una tasca molt més profitosa que la de la simple exploració. Vaig començar, doncs, a guardar tot allò que em semblava interessant, i que estava relacionat amb el món de l'Espeleologia.

Mentre parlem amb l'Eugeni Marigot, anem recorrent aquestes reduïdes

dependències del museu, les quals evidencien una asfíxia creixent i la necessitat d'ampliar-se amb urgència. Cada dia són més els objectes que hi passen a formar part de les col·leccions exposades: 25.000 retalls de diaris, 700 llibres, 225 revistes especialitzades, 6.000 diapositives, 225 gravacions, 350 segells, 100 cartells, 500 topografies, trofeus, medalles, clauers, cendrers, escuts, insígnies, auques, goigs, calendaris, pintures, ampolles, caixes de llumins..., tot, amb motius espeleològics. Material d'exploració de diverses èpoques, mostres de geologia, arqueologia, biospeleologia, i un llarg etcètera.

– Si no fos pels diners..., quantes coses més no hi hauria! Però, un segell sol, val 25.000 pessetes. No puc obtenir tot el que voldria... Aquí hi ha, invertits, molts calers... És clar que, aquest local, ha quedat petit! El primer museu vaig instal·lar-lo, l'any 1960, al despatx de l'empresa del meu pare. Ben aviat no hi va caber res més. Quan, el 1979, vaig traslladar-lo aquí, creia que n'hi hauria per molts anys. Però ja ho veus: ja m'hi falta lloc...

Hi ha quelcom que preocupa molt l'Eugeni Marigot: el destí d'aquest museu; com voldria que fos en un futur; on li agradaria que estés situat; qui li agradaria que se'n fes càrrec...

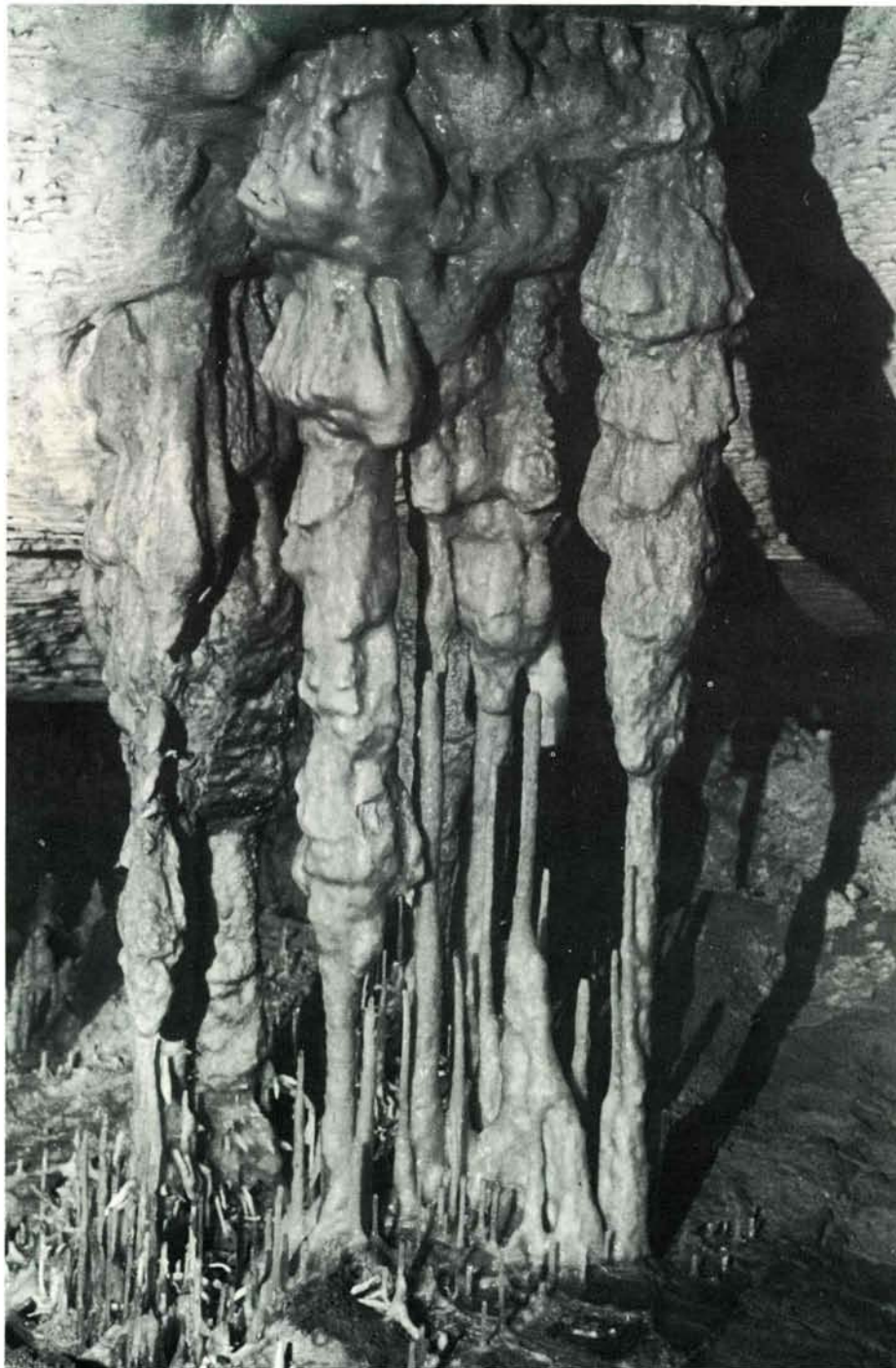
– Voldria que, en aquest museu, hi fos representada cadascuna de les ciències, i també altres aspectes que componen l'Espeleologia, perquè la gent s'adonés que el món subterrani és molt més que un forat sota terra. La meua il·lusió seria que passés, quant abans millor, a una institució catalana que disposés dels mitjans necessaris per poder-ne assegurar la conservació, l'ampliació i l'exposició permanent: La Generalitat, una Caixa... Solament posaria una condició: que em deixessin tenir-ne cura mentre jo visqués.

Les gestions que ha fet sobre això són nombroses. La documentació distribuïda, també. De moment, però, els resultats no han estat encara positius.

– Ha d'aparèixer, un dia, la persona idònia, la que sàpiga valorar tot això que hi ha ací i que estigui a les seves mans trobar una solució al futur d'aquest museu. Aquesta persona ha de sortir!

Sí; ha de sortir. Una feinada com aquesta no pot quedar arraconada. És la tasca de molts anys d'un home entusiasta, apassionat, idealista... D'un home capaç, a 68 anys, de reflectir en les seves poesies espeleològiques tot el candor i la il·lusió d'un jove de 16. Un home, l'amor del qual per al món subterrani queda exposat a les vitrines i prestatgeries d'aquest curiós i, alhora famós «Museu Espeleològic Marigot».

Detall de la cova Marigot, Benifallet. (Foto: E. Marigot.)

COLÒMBIA

La Sierra Nevada de Santa Marta és la primera zona muntanyosa del nord dels Andes. S'alça, en forma de triangle, a uns 50 km del mar Carib, i és la carena costanera més alta del món. És una regió escassament coneguda, on hi ha fabulosos itineraris per a traçar, tant en roca com en gel. A més, hi ha l'atractiu que suposa la convivència amb els nadius d'una ètnia tan poc coneguda, pel seu aïllament, i amb unes formes de vida i una ramaderia primitives: són els anomenats indis *arhuacos*, que habiten al sud d'aquesta regió. Més al nord, tocant al mar Carib, hi va haver una gran civilització, la dels *tayrones*. El 1975 es van descobrir les runes d'una ciutat tayroní, «la ciudad perdida», situada al bell mig de la selva tropical. Actualment, tota aquesta regió constitueix una «Reserva Nacional Forestal e Indígena.»

El primer andinista que entrà en aquesta regió fou l'anglès F.A. Simons, qui, el 1881, hi féu unes incursions amb finalitats naturalistes i científiques. L'any 1936, els alemanys W. Weber i H. Lotscher s'internen en el cor de la serra, i Lotscher hi perd la vida a conseqüència d'una caiguda de pedres del nevado Simón Bolívar. No és fins l'any 1939 que es conquereixen els cims de Cristóbal Colón i Simón Bolívar de 5.775 m; són els pics més alts de Colòmbia. Cal destacar però, les magnífiques campanyes dirigides pel gran i prestigiós alpinista italià, Piero Ghigione, efectuades els anys 1957 i 1958.

La poca informació que hi ha d'aquest indret fa que sigui difícil d'organitzar una incursió al cor d'aquestes muntanyes insòlites i feréstegues. El fet d'anar-hi es converteix, a la fi, en una veritable i arriscada expedició.

FENT RUTA CAP A LA REGIÓ INDIA ARHUACA

Des de Bogotá, capital de Colòmbia, volem cap a Valledupar, indret molt tropical, on fa una calor sufocant (som a finals de juliol). Intentem buscar mitjans per al trasllat a la capital dels *arhuacos*, San Sebastián de Rábago, un nucli de barracons. És aleshores quan ens trobem amb la primera dificultat per al

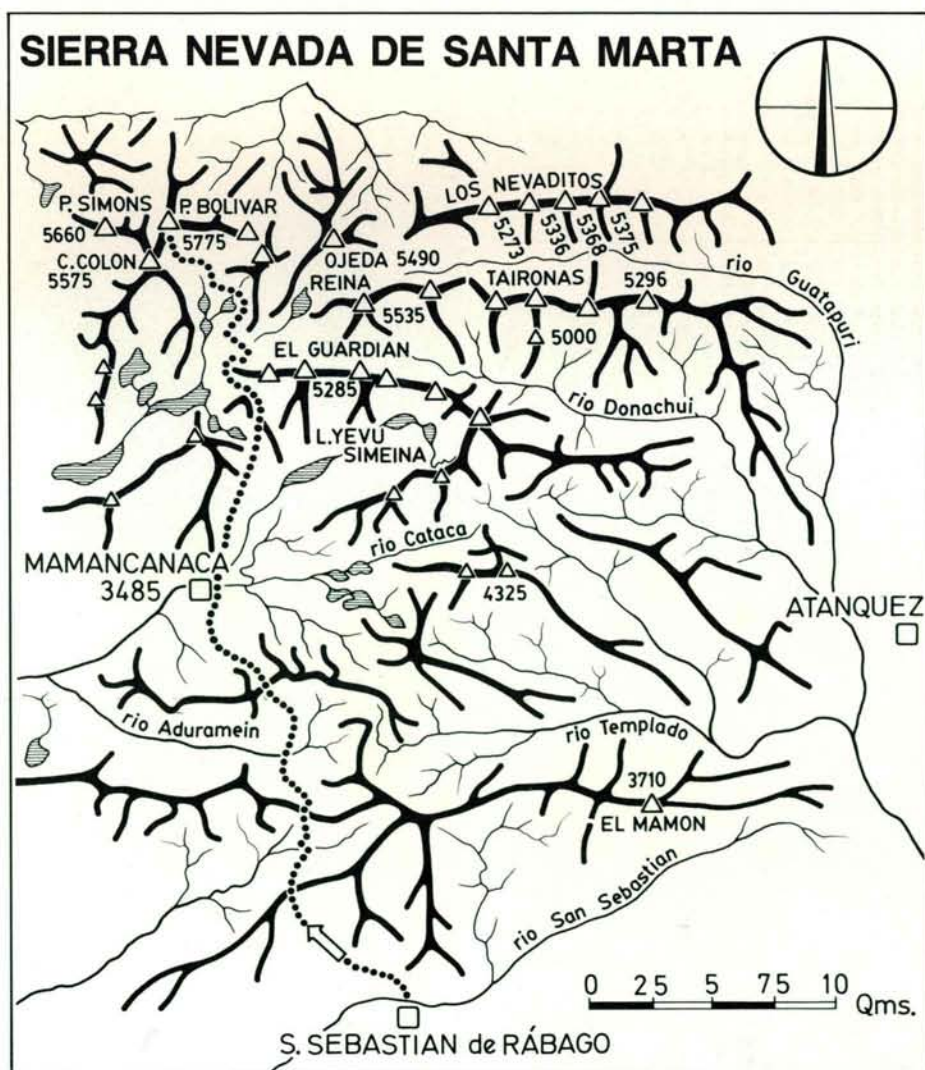
SIERRA NEVADA DE SANTA MARTA

Josep M.ª Mèrida i Turell

diàleg; però, a la fi, aconseguim una plaça a dalt de la càrrega d'un camió que ens deixarà a Pueblo Bello, que es troba a 1.200 m d'altitud, enmig d'un bell paratge semiselvàtic i a 22 Km de

San Sebastián.

Un cop hem arribat a Pueblo Bello, el xofer del camió s'atura i ens diu: «Esto es el hotel» (naturalment, segons ell). Ens acull un matrimoni emigrat de la

Costa del Carib que hi fan d'hostalers; es nota en ells la influència de la cultura occidental, sobretot per l'amabilitat amb què ens tracten. Tenim, a cor què vols, cafè o suc de fruita tropical. Perdem la tarda, inútilment, buscant un vehicle tot-terreny. Quan fosqueja, la bona dona ens prepara un sopar adequat a l'ambient, tot vigilant que cap lloro, tórtora o gat mesquer domèstic no se'n mengi allò que hi ha al plat. Per a dormir, tenim un bon llit: és l'habitació personal del fill, que el tenen estudiant a la universitat.

L'endemà dediquem el matí a cercar un mitjà de transport per a fer els 22 Km que ens resten, els quals, segons informacions, són infernals i tètrics.

Dinem amb uns *arhuacos* molt autèntics: un vailet d'uns 10 anys ens fa d'interpret amb el seu pare, i arribem així a un acord per al trasllat amb les seves cavalleries. L'hostalera, en veure la forma de diàleg, esbronca l'*arhuaco* pare tot dient-li: «*Pero si tu hablas y entiendes el español igual que yo!*»

Després de dinar van començar a mastegar coca i, quedaren al·lucinats. D'aquesta manera, desapareixen del mapa sense pensar que havien fet tractes amb nosaltres.

Per fi, aconseguim un jeep. És molt diferent de com havíem vingut, però en paguem les ganes... i l'economia se'ns desborda.

Anem fent camí: un camí sinistre i macabre. Tot rodant, i ja al capvespre, el xofer ens dóna moral tot fent un comentari de la pista que deixem a la

Nena Índia arhuaca en el seu ambient.
(Foto: Josep M.ª Mèrida)

La trencada situació del terreny ens dóna molta feina per trobar un replà per posar-hi la tenda. (Foto: Josep M.ª Mèrida)

Vessant est del cim Cristóbal Colón. (Foto: Josep M.ª Mèrida)

Espectacular cascada de séracs i penitents que es desprenen del cim Critóbal Colón. Al fons, el cim de la Reina, de 5.135 m. (Foto: Josep M.ª Mèrida).

Cim de Cristóbal Colón, de 5.575 m. (Foto: Josep M.ª Mèrida).

dreta: «Fa poques setmanes, un tot-terreny hi bolcà, i una noia molt jove, periodista, n'ha quedat impossibilitada per tota la vida».

Ja de nit (negra nit) el jeep ens deixa amb uns indígenes. El diàleg amb ells és molt ràpid. De tiberi, no n'hi ha; ara bé, sí que hi ha dos bons llits per a dormir. Ens donen la clau de l'habitació; ells han d'anar a l'hospital a visitar un indígena que s'està morint; després ens assabentem que és l'únic que hi tenen hospitalitzat.

L'endemà es presenta esplèndid, excel·lent. La magnífica vall, oberta, ofereix una bellesa que, almenys, compensa o esborra el passat. És una vall banyada per un cabalós riu que dóna una vista igual a la d'un dels millors fotogrames d'una pel·lícula de l'oest nord-americà.

En un autèntic barracó, de fang i sostre de palla, ens serveixen un esmorzar a l'estil dels nadius; però, ja ens hi anem acostumant.

El primer requisit que hem de complimentar és d'inscriure'ns oficialment al registre de l'oficina de la regió autònoma dels *arhuacos*. Un cop localitzat el delegat, intentem d'anar a l'oficina; però, primer ha de passar per l'hospital a comprovar el mort (l'indígena del vespre anterior); i nosaltres, al darrera: és un hospital tot tètric, amb passadissos sinistres, i una habitació fúnebre. Hi ha un *arhuaco* sense vida, mig tapat amb cobertures que semblen arpilleres, i tota una instal·lació de tubs del sèrum pel seu cos. Un cop arribat el delegat, li treuen els tubs i emboliquem el cos mort amb sacs com un farcell, i dos *arhuacos* se l'enduen amb l'ajut d'un tronc.

Aleshores ja podem anar cap a

l'oficina: un barracó amb un tros de taula i una cadira. Abans de tot, però, el delegat ha de firmar la certificació del mort, però no troba els testimonis. Finalment, aconseguim el nostre document OFICIAL (pagant-ne les ganes!) i podem, així, fotografiar i transitar per tot el territori sense trobar-hi pegues de cap tipus i amb atencions de tota mena... (jo pensava en el desastrós hospital).

Ja amb l'hàbit de pagar-ne les ganes i de no discutir, aviat aconseguim arribar a un acord amb un nadiu vestit a la moda occidental, ja que havia estudiat un any de medicina, el qual és molt coneixedor de l'indret. Ja tot ben lligat, encara tenim temps lliure per a descobrir-hi bells racons i fer nombroses fotografies. Per donar més ambient a la tarda, ens hi descarrega una tempesta d'aigua, ja prevista pels indígenes, la qual, almenys, deu endur-se'n tots els microbis.

TRAVESSA PER LES TERRES INDÍGENES

El quart dia, ja va de veres. A les sis del matí comencem a fer camí per l'alta muntanya, amb totes les provisions. Pugem fort, passem per serralades trencades i, de mica en mica, anem deixant la vegetació tropical i els barracons, i entrem en un terreny on predomina la vida ramadera. Ens aturem en unes cabanes completament salvatges, on una dona indígena, coneguda del guia, ens convida a prendre cafè. Al barracó hi ha unes bones pedres, per seure-hi, i un foc al mig. Estem molt assedegats i el primer glop de cafè entra molt bé; però, el

tercer, és horrorós!. L'hem de llençar de cop: tot ell és marro. Després del «deliciós» cafè, tornem a fer camí: pugem i baixem com si travesséssim la Serra del Cadi. Fem una altra parada, però estem bastant animats, ja que aquesta ruta se sol fer amb dos dies i nosaltres l'hem planificada per a un de sol.

Finalment arribem a Mamancanaca, últim reducte de la civilització. Durant aquestes hores, convivim amb els indígenes... però amb molt de foc, amb fum i més fum. I durant tota la nit, amb les puces, les quals ens senyalen els turmells per una setmana.

El cinquè dia ens desperta un *arhuaco* tot dient que el guia ha anat al poble a buscar una mula, ja que s'havia deslligat i havia tornat a casa seva tota sola: no guanyem per disgustos! Al cap de dues hores, apareixen el guia i la mula. La carreguem i passem pel riu que divideix Mamancanaca, i seguidament en travessem un altre de més cabalós, i ens enfilem per guanyar carena. Així arribem directament a la base del pic «el Guardián», i el flanquegem per l'esquerra, la banda oest. Trobem uns alts i baixos molt perillosos; fins i tot, hi ha algun punt on ens cal descarregar la mula, per tornar-la a carregar més endavant. Però hem d'acabar fent de mulers fins al petit llac que es troba sota el peu del vessant nord del Guardián.

Aquesta vessant té una espectacular paret i una glacera que es precipita al buit. Ens trobem a uns 4.000 m d'altitud. És un paratge preciós per muntar-hi la tenda. En aquest punt ens abandona el guia; quedem amb ell que ja tornarem pel nostre compte. Abans, però, li consultem si podem deixar la tenda plantada i el material, sense cap mena

de perill. Ens contesta, seriós que no. Diu que hi ha un *arhuaco* boig, que ha marxat de casa seva, viu com un salvatge i ja ha assaltat algun barracó. La seva mare diu: «...ja el podeu matar!», però...: «Qui mata una persona, oi?», ens remarca l'indi.

SOLS A L'ALTA MUNTANYA

Sisè dia de ruta i el primer que estem completament sols. Hem de fer-nos de mulers, de guies i del que calgui. Carregats fins al coll, ens enfilem per cercar el llac de Naboba. Més amunt trobem més llacs, alguns dels quals cal flanquejar-los amb molt de perill; ara ja tenim a la vista la panoràmica del massís de la Reina, de 5.535 m, amb les seves majestuosos glaceres. El pes se'ns fa cada cop més feixuc, i decidim deixar material i queviures, ben amagats, per quan tornem. La soledat s'accentua en trobar bestiar mort o esquelets destrossats, així com algun immens voltor que sobrevola aquells entorns. Som ja molt amunt, i la boira ens tapa el nostre objectiu. Anem enfilant-nos de dret i aconseguim els 5.000 m. Així, ens trobem en unes grans planures inclinades, granítiques i trencades per enormes torrentades polides pel pas de les glaceres, que fa milers d'anys que s'hi han arrossegat. No coneixem gens la trencada situació del terreny, per això ens cal buscar un lloc per acampar. Tenim molta feina per trobar un replà per posar la tenda, lluny de caiguda de pedres i d'allaus de neu. A la fi trobem un racó. Només podem assegurar els vents lligant-los amb pedres soltes, perquè no n'hi podem clavar ni un de sol.

El segon dia (i setè de ruta) ens apropem a la glacera que es despenja

del Simón Bolívar; una espectacular cascada de séracs i penitents, on és difícil, gairebé impossible, d'internar-s'hi, per això la voregem per la part occidental, just on enllaça amb la morrena que es despenja del pic Santander. És una ruta molt perillosa per la caiguda de pedres: precisament aquí trobem una tenda destrossada per les pedres. Al cap d'uns instants, entre la glacera i paret, trobem un paí d'esquí clavat enmig d'un pilot de pedres: és una tomba, perquè enmig de les pedres soltes veiem la silueta del cos d'una persona embolicada amb arpillera i lligada amb cordes. És el cadàver d'un alpinista alemany que, fa dos o tres anys, va estar-hi agonitzant alguns dies, i no el varen poder rescatar. Més enllà trobem restes de roba, cordes, etc...

El temps no ens acompanya: molta boira i poc fred. Sempre remuntem per entre la roca i el gel, tot esquivant els complicats penitents, per arribar al peu de la canal de neu que ens ha de dur al coll que forma el cim Simón Bolívar amb la carena que ve del cim Cristóbal Colón. Ens proposem superar-lo, però la neu s'hi troba com un mató. Avancem uns metres amb molt d'esforç: som al punt més dret, i no hi ha manera d'avançar; anem de mal en pitjor. Unes primeres esquerdes ens fan parar molt d'atenció... Impossible de continuar, hem de cedir, renunciar; en una paraula: ABANDONAR (terrible paraula, després de tants esforços). Després de parlar del problema entre el meu company i jo, decidim deixar tot el material d'escalada i tornar a la tenda. Davallem pel pas obligat, on hi ha el cadàver, tot vigilant de no entrebancar-nos-hi. Passem una tarda amb la moral molt baixa (allò que es diu, «amb l'ànima als peus»); sort que

ens fa una bona nevada que ambienta el contorn.

Passem una nit intranquil·la. El dia vuitè, de matinada, reprenem la ruta. El dia sembla que vulgui millorar: els nuvols s'obren, i per fi podem gaudir d'unes belles panoràmiques. Arribem al punt tètric on vam deixar el nostre material. Ens encoratgem de valor i intentem, una altra vegada, envestir aquest punt fatídic, fent un pas endavant i dos enrera, el resultat és pràcticament nul. A la fi, em decideixo d'atacar per la paret de roca i neu. Després de moltes dificultats, aconseguixo un punt de reunió molt segur. Ja reunits amb el company, ell, treient esforços de flaqueza, aconseguix, amb la neu fins el genoll, la plataforma del coll dels dos colossos cims.

El company, com pot, traça un penós camí a través d'una neu primaveral (de les pitjors que he trobat en la meua vida). Les nostres botes arrosseguen quilos de neu per sobre i per sota. Per sort, no se'ns presenta cap més dificultat.

Per fi, a les dues de la tarda, coronem el cim Cristóbal Colón. A dalt, les boires sembla que vinguin dels quatre punts cardinals; però entre xoc i xoc deixen entreveure el sol, i així podem fer les fotografies de rigor i gaudir d'una bellesa extraordinària.

L'èxit ens permet un bon descens, fent-nos oblidar tots els perills que aquest comporta.

La geperuda tenda (això sí, segura), ens dona una nit de descans absolut.

L'endemà, al matí, baixem amb tota la pressa del món a cercar els queviures, ja que estem, vulgarment dit, «al cul del sac». Volem intentar arribar a Mamancanaca aquest mateix dia. No ho aconseguirem, perquè anem massa carregats per aquestes immenses serralades. Fem el camí molt lentament, i l'haver de cercar ruta (sobre tot, ruta segura) ens fa perdre molt de temps.

El desè dia arribem a Mamancanaca a les nou del matí. L'únic a qui trobem és el nadiu que ens havia acollit a la barraca. Després de moltes discussions, aconseguim que cerqui la mula i que ens porti la càrrega fins a San Sebastián de Rábago. L'*arhuaco* s'ho pren a pas de llebre i hi arribem a les vuit del vespre, amb les ungles dels peus ben negres. Un sopar com el dels nadius ens sembla el d'un restaurant de cinc estrelles.

(Ascensió feta a finals d'agost de 1984 per Josep Massana i Massana, del Club Vilafranca del Penedès, i en Josep M.ª Mèrida i Turell del C.E.C. Cal destacar la col·laboració de l'andinista José Manuel Hernández, del Club Andino «Los Raiders Comandos de Bogotá», i de Lluís García Villar de Barcelona).

UN REFUGI A LA VALL DE GERBER

Josep de Tera i Camins

Voldria començar aquest comentari transcrivint textuament una frase que jo deia a la revista MUNTANYA, n.º 736, en comentar el nou refugi del Mont-Roig: «Llocs tan importants com les valls de Gerber, Cabanes, Marimanya, Montgarri, Unarre, Roia de Mollàs, Tavascan i Guerossos, quedaven orfes de refugis»

Cal fer observar que, la de Gerber, era la primera de la llista.

Retrocedint una mica, també vull copiar el començament d'un article que tenia per títol: «Pics de Bassiero, per la vall de Gerber» (veure MUNTANYA n.º 727, pg. 440): «Una de les meves

fal·leres constants a la muntanya és la d'anar a cims poc freqüentats, o de pujar-hi per vessants poc transitades. Els pics de Bassiero i la vall de Gerber reuneixen una mica d'aquestes dues característiques».

Doncs bé, de la relació d'indrets mancats de refugis, ja se'n pot esborrar un altre: GERBER. Tanmateix aquesta vall també deixarà d'ésser un indret poc visitat.

Tot això és per l'encert, per part dels membres de la U.E.C., d'instal·lar-hi un refugi-bivac, batejat amb el nom de «Matarò», idèntic al col·locat fa quatre

anys a l'estany de Baborte.

Ja n'hi ha mitja dotzena, de refugis-bivac (quatre de la F.E.E.C., i dos, de la U.E.C.)! Gràcies a aquesta tasca, la joventut que ens segueix tindrà molt més fàcil l'accés a molts indrets i, per tant, podrà gaudir molt més àmpliament del nostre Pirineu.

La tasca realitzada amb aquests sis refugis és molt important; però no cal frenar-la, car el «repertori» encara és molt llarg. Cal dir, doncs: ENHORABONA i ENDAVANT.

El refugi «Matarò», de la U.E.C., va ser inaugurat el 15 de setembre del 1985. Rep el nom, en honor al 50^è aniversari de la creació de la U.E.C. de Mataró, i és situat a la vora esquerra de l'estany Llong o de l'Illa, a 2.460 m, a sobre d'un gran conjunt de roques que hi ha en aquest indret, i a cavall de les dues conques que formen la capçalera de la vall de Gerber.

Després d'haver recorregut la vall en deteniment, l'agost del 1981, i últimament els dies 14 i 15 de desembre del 1985, amb esquís, per tal de «dormir al refugi», voldria fer-hi unes consideracions'

1.ª Companys de la U.E.C.: on són les flassades i el coixins?

2.ª No l'heu instal·lat un xic massa amunt? No hauria estat millor, per exemple muntar-lo entre els 2.200 i 2.300

Refugi de Gerber, amb el coll de Gerber al fons. (Foto: Albert Mans.)

metres, en el replà superior de l'estany de Gerber?

Em sembla comprendre les raons per les quals munteu els refugis tan alts. Però hi ha un altre raonament que també sembla lògic: un refugi ha de servir per a facilitar l'aproximació; i no per convertir aquesta en el veritable «motiu» de la excursió.

Un refugi situat a 2 h. 30 min. de Les Ares o bé a 1 h. 10 min. del Pic de Bassiero, no sembla lògic a primer cop d'ull.

A l'estiu, tot està bé; però a l'hivern, amb la neu en pèssimes condicions, com va ser el nostre cas, les 2 h. 30 min. es converteixen en 5 h. 30 min.; d'aquesta manera és fàcil arribar-hi completament de negra nit, amb els perills que pot ocasionar perdre's en plena fosca a l'hivern.

Dic tot això no pas amb to crític, sinó amb sentit divulgatiu; perquè hom sàpiga amb què es pot trobar.

Cal dir, però, que el paratge és extraordinàriament bell; i completa un triangle de travessia perfecta amb les regions de Sant Maurici-A Mitges i Saboredó, amb els seus corresponents refugis.

3.ª Voldria fer una mica de geografia de la vall de Gerber, car em sembla que hi ha un detall poc explicat als mapes i les guies:

A l'estany de Gerber, la vall es bifurca

en dues conques gairebé paral·leles. Una (més a l'E) guanya alçada bruscament i queda convertida després en una sèrie de curts graons, fins arribar a l'estany de l'Illa.

L'altra, puja més lentament al començament, i va guanyant alçada en curtes graonades. De tal manera que, en passar pel costat de l'indret on hi ha l'estany de l'Illa, encara resta uns 100 o 150 metres enfonsada; gira després bruscament vers l'E, vorejant i tancant la primera conca, i va a morir al peu del coll de Bassiero, enmig d'una turmentada tartera.

Aquesta diferència d'alçades fa que el refugi «Mataró», tot i estant al costat d'un llac, resti a la vegada penjat sobre una vall paral·lela, fent així la impressió d'estar a dalt d'un coll.

Emplaçament exacte del refugi de Gerber, des del coll de Gerber. (Foto: Josep de Tera.)

Aquest fet, com ja he comentat abans, fa que la panoràmica sigui «de les que crea afecció».

Hi ha, per tant, dos camins per pujar-hi; un, voreja l'estany de Gerber per la seva dreta (E); i l'altre, per la seva esquerra (O), continuant després per valls diferents. És molt més transitat el primer, que s'enfila per una canal per tal de superar la graonada que tanca l'estany per aquesta vessant. A més a més, el camí, molt marcat, puja també per aquest indret.

Com a detall negatiu d'aquest itinerari, cal dir que el refugi no es veu fins que ets situat pràcticament davant la porta.

4.ª Els horaris més importants a l'estiu són:

- De Les Ares al refugi «Mataró»: 2 h. 30 min. aprox.
- Del refugi «Mataró»: al refugi d'A Mitges, pels colls de Bassiero i de Sant Maurici: 2 h. aprox.
- Del refugi «Mataró» al refugi de Saboredó, pel coll de Gerber: 1 h. 45 min., aprox.
- Del refugi «Mataró» al Pic de Bassiero E, pel coll de Bassiero: 1 h. 10 min.

D'hivern, segons l'estat de la neu, els horaris es poden escurçar o bé es poden doblar.

5.ª Per acabar, voldria ressenyar un fet curiós, que dóna una idea de com és obaga aquesta vall, defensada i tapada a llevant per la serra de Xemeneies.

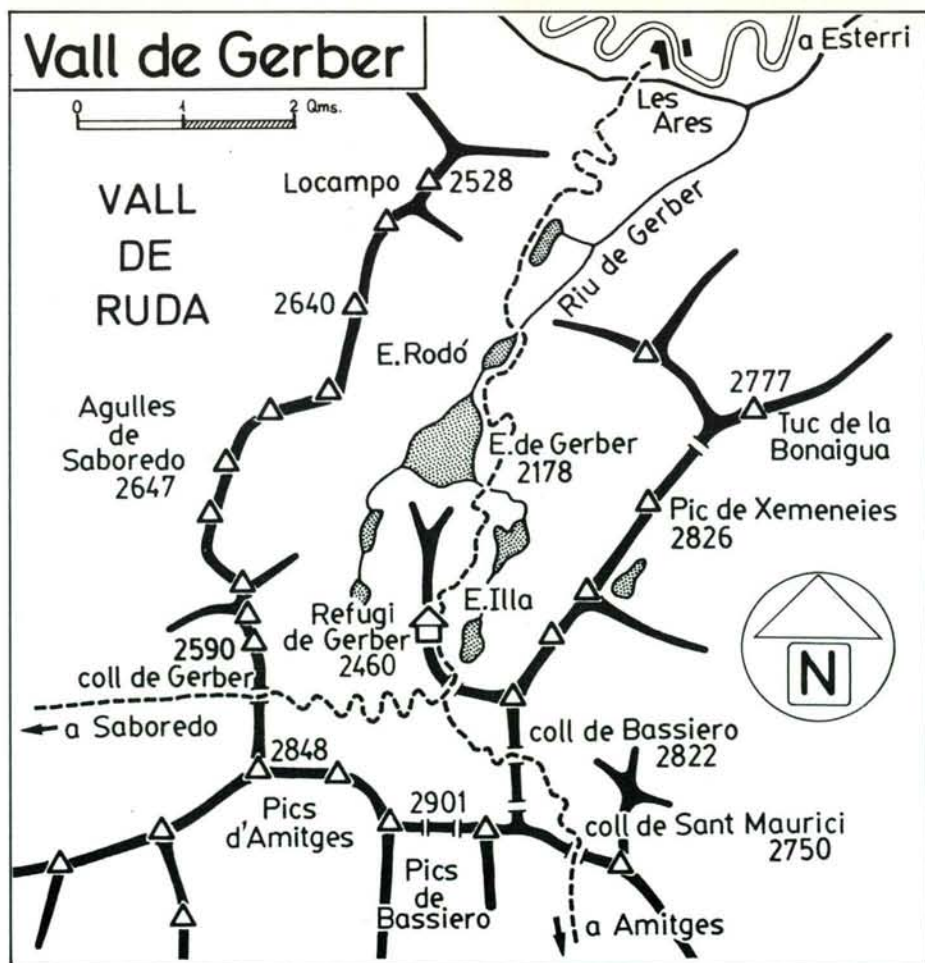
A ple agost, el sol no arriba a l'estany de l'Illa fins a dos quarts de deu del matí; i, a ple desembre, hi arriba a un quart d'onze. Es a dir, en 120 dies hi ha 45 min. de diferència (sempre parlant d'horaris oficials).

O sigui, proporcionalment, l'estiu hi arriba excessivament tard.

Aquest fet curiós és perquè, l'estiu, el sol ha de superar la part terminal de la serra de Xemeneies; mentre que, durant uns dies, l'hivern, «té la sort» de sortir pel coll de Bassiero, evidentment més baix.

També voldria dir, deixant a part l'alçada i les flassades, que al refugi hi ha detalls que demostren que els seus dissenyadors «saben què es pesquen»; com, per exemple: el vestibul, més estret que la resta del refugi, per tal d'impedir o dificultar la sortida de l'aire calent; la reixa que hi ha a terra, al vestibul, per tal que el fang i l'aigua caiguin fora del refugi; el petit desnivell entre l'habitable i el vestibul, que afavoreix l'acció d'escombrar, car és fàcil fer sortir la brossa a fora; el doble vidre a la finestra; l'aïllament amb «Porespan», etc.

Així, doncs, el refugi de Gerber és una obra petita quant a dimensions; però es molt gran quant a utilitat, i «punt de mira» de tots els partidaris d'aquest tipus d'edificació, tan característica ja del nostre Pirineu.

EN MARXA...

Joaquim Casanova i Dolors Salvador

46ª Marxa Excursionista de Regularitat de Catalunya. Arnes. «Arribada».

41ª Marxa Excursionista de Regularitat de Catalunya. Llongarri. «Descans a la neutralització».

Quan a la Secció de Muntanya parlem de marxes, suposo que més d'un pensa que es tracta d'anar a la discoteca a «remenar l'esquelet». En realitat, ens referim a una activitat muntanyenca arrelada de temps a Catalunya, en la qual participa molta gent de vegades, poca en unes altres, però en la qual sempre hi ha hagut algun representant dels centres excursionistes de la nostra terra.

La participació del CEC, al llarg del temps, hi ha estat desigual i amb poca rellevància. Ara tornem a portar a terme aquesta activitat, per tal que un dels centres més coneguts hi torni a competir i a assolir-hi èxits.

Les marxes són organitzades per diferents centres d'arreu de Catalunya, aglutinats per la FEEC per tal de donar-hi suport, ordre i concert. Es fan cada any, aproximadament, 23 marxes, entre infantils, combinades, de veterans i d'altres; de totes aquestes, 7 són les principals o de més renom. A continuació les esmentarem i n'explicarem el funcionament.

NORMES COMUNES A TOTES LES MARXES

A totes les marxes, els equips són de dues persones, menys a la nocturna, en la qual són de tres.

És obligatori l'ús de motxilla per cada participant.

Els participants porten nombres distintius, i cada equip rep un full de ruta, on s'hi explica l'horari i els controls de pas.

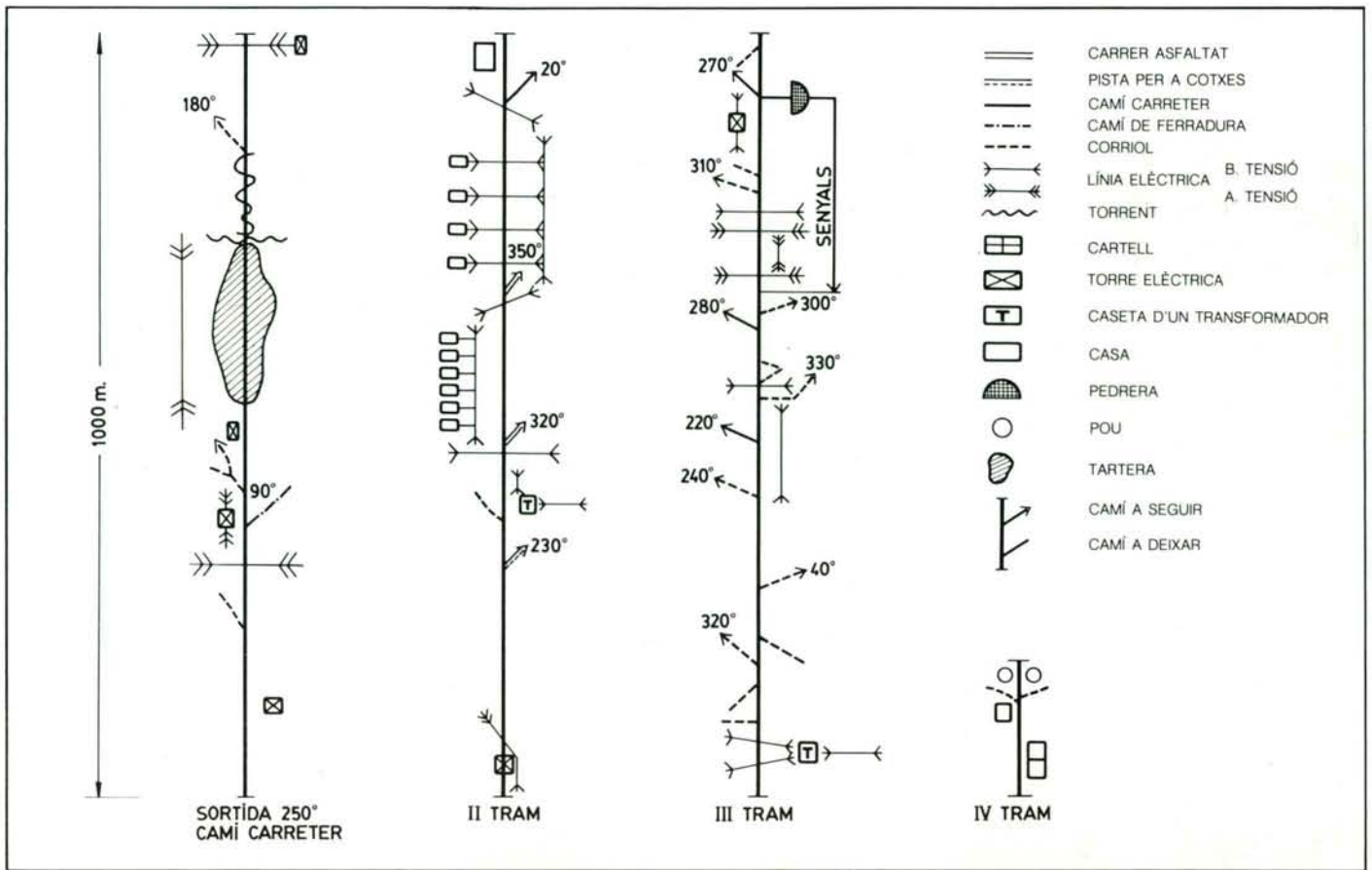
Totes les marxes són de regularitat. Això vol dir que cal anar de control a control en un temps determinat, gràcies a la mitjana que es dona a la sortida o per sectors.

Hi ha diversos tipus de controls: els de lletra o neutralització, els de pas o secrets, i els de nombre o d'horari.

Les penalitzacions són diferents en cada cas.

1) Marxa d'orientació per descripció. Organitzada per l'A.E. Talaia, de Vilanova i la Geltrú

Quant al funcionament d'aquesta marxa, ja ho diu el mateix nom. En començar-la donen un mapa, simplement orientatiu, de la zona, i tant a la sortida com a cada control de neutralització donen un full amb la descripció exacta del camí que cal fer i altres accidents geogràfics, edificacions, etc., que trobarem fins el control següent.

(Sistema molt semblant al llibre *Camins i canals de Montserrat*)

Aquesta marxa se sol fer a las comarques de Garraf, Alt i Baix Penedès i Anoia, amb itineraris inèdits i de gran bellesa.

2) Marxa de regularitat i orientació

Dufour. Organitzada per la U.E.C. d'Horta, de Barcelona.

Rep aquest nom perquè aquest

sistema va ser inventat pel general francès Dufour.

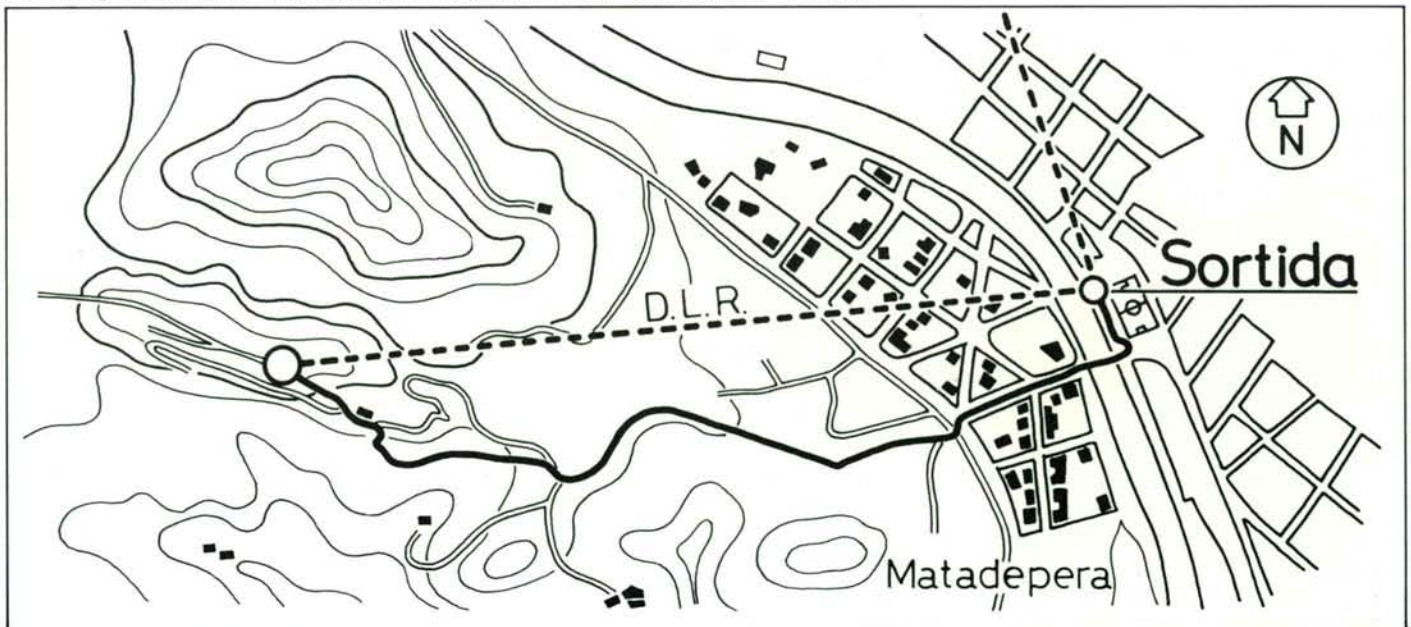
Consisteix a traslladar el camí que s'ha de fer a una línia recta, en la qual s'han assenyalat tots els incidents geogràfics que anirem trobant, així com tots els que travessarem o deixarem a dreta i esquerra, fins al lloc on el camí és assenyalat amb una sageta i els graus de separació respecte el nord

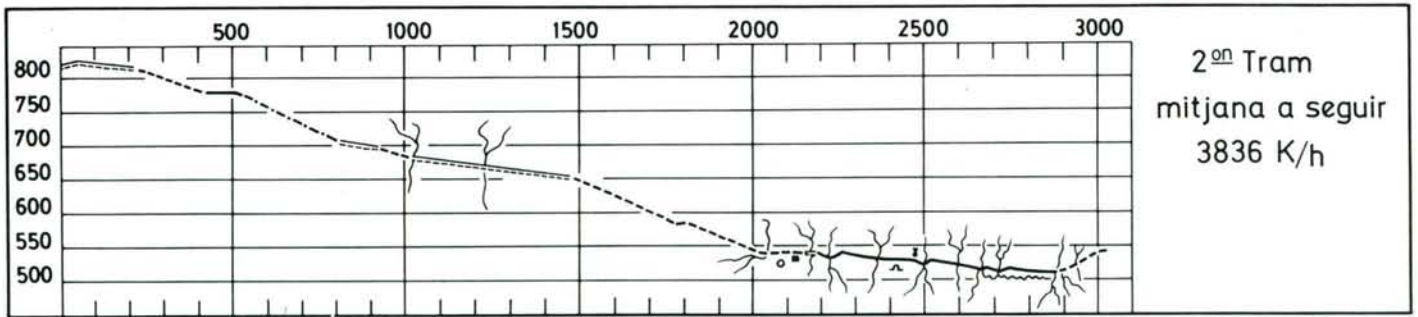
magnètic. Aleshores, aquest és el camí que cal agafar i el que torna a l'eix de totes les anotacions topogràfiques, igualment que en el camí anterior

Parlant de graus, es comprèn que hi és imprescindible la brúixola. Us puc assegurar que és molt divertit.

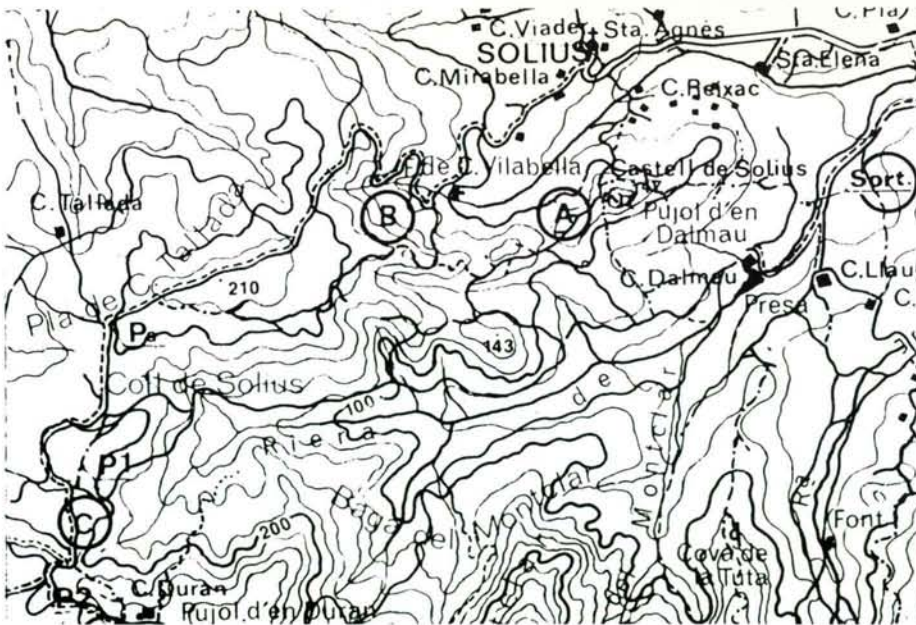
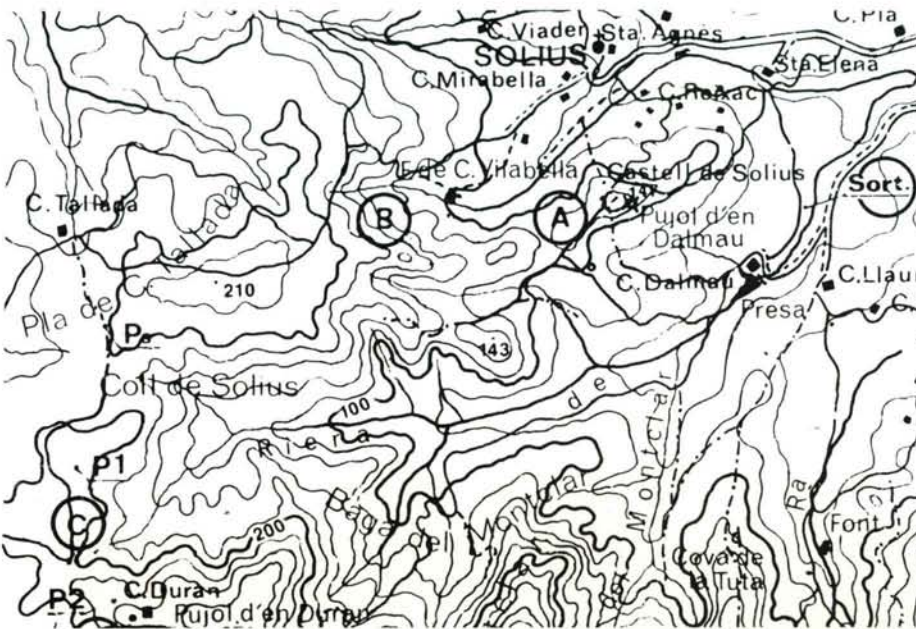
3) Marxa de regularitat general de Catalunya. L'organització d'aquesta marxa correspon cada any a una entitat

Marxa nocturna. Fragment del mapa donat a la sortida, juntament amb les següents dades: azimuth: 80°, cota: 470 m., distància línia recta: 1.040 m., mitjana: 4.625 Km/h.

Marxa d'orientació. Fragments del mapes donats a la sortida i a l'arribada

diferent.

A la vegada, és la més fàcil i llarga. Donen un mapa que indica l'itinerari exacte, amb tots els controls de neutralització, i sense assenyalar-hi els d'horari. Malgrat els pocs al·licients, és la que reuneix més equips participants.

4) Marxa nocturna d'orientació.

Organitzada per la U.E.C. de Gràcia de Barcelona.

Malgrat el seu nom, el sistema a seguir es el d'azimuts i consisteix a trobar el punt per on cal anar, i passar al mapa les següents dades, rebudes

de cada control: **azimut** (en el sentit invers de les agulles del rellotge), **cota** del punt on cal anar i la **distància** en línia recta.

Per a fer tot això cal tenir regle, cartabó i transportador d'angles en els 360°; segons el reglament, també cal tenir la brúixola.

A diferència de les altres, aquesta marxa comença aprox. a les 10 de la nit del dissabte i, teòricament, hauria d'acabar abans de la sortida del sol del diumenge.

Normalment, i perquè hom la fa de nit, és la que s'organitza més a prop de Barcelona.

5) Marxa d'azimuts. Organitzada per la U.E.C., d'Olesa.

Des de fa dos anys que no es feia, encara que anteriorment l'havia organitzada el C.E. de Gràcia. Aquest any s'ha reprès, a mans de la U.E.C. d'Olesa.

El sistema és el mateix que la **nocturna**, però se'n diferencia perquè es fa de dia.

6) Marxa d'orientació. Organitzada pel C.E. Pirenaic.

A la sortida, donen un mapa amb tots els controls de neutralització i de pas (però sense camins o amb camins mal situats) i també donen un full amb unes referències suficients per seguir el bon camí. En finalitzar, es dona a cada participant un mapa correcte de la zona

Una bona iniciativa d'aquest centre és la de fer uns sectors neutralitzats, a fi i efecte que es pugui contemplar el paisatge on vertaderament hom vulgui.

7) Marxa de coordenades.

Organitzada per la U.E.C. de Sants, de Barcelona.

Cada participant rep un mapa amb corbes de nivell i amb totes les anotacions topogràfiques, però sense figurar-hi cap camí.

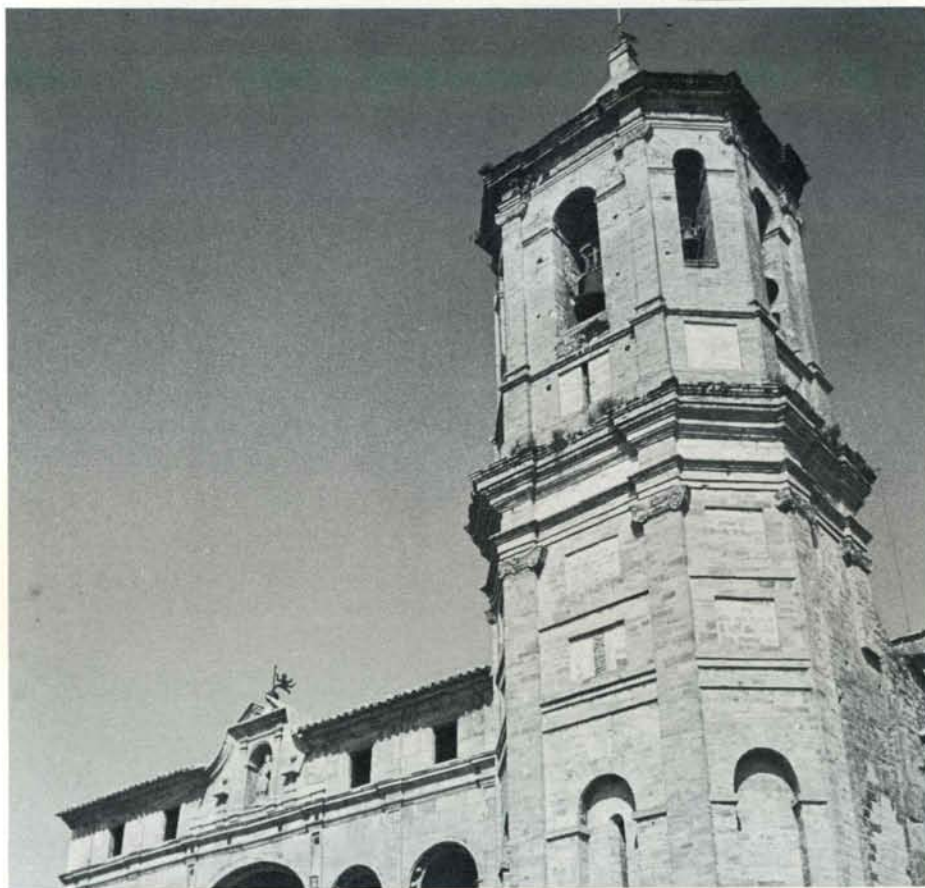
Per facilitar la tasca dels participants, se'ls lliuren uns gràfics en els quals hi ha dibuixat el perfil dels camins a seguir, i llur qualitat.

Junt amb els gràfics, se'ls donen les coordenades (graus de longitud i de latitud) que determinaran la situació dels controls d'horari en el mapa

CATALUNYA I RIBAGORÇA

F. Salamero i Reymundo

Roda de Isabena. (Foto: Albert Mans.)

La Ribagorça, un dels més antics comtats del Pirineu, és un territori dissortat per dividit, puig pertany quasi completament a la província d'Osca, però també, en part, a la de Lleida. És una zona abandonada, tant per les autoritats aragoneses com per les catalanes, anomenada per uns com «*la franja oriental*» i pels altres com «*la franja de ponent*». Terra de pas, ha estat definida per l'escriptor aragonès Ferrer Guarga com «*tierra de todos y tierra de nadie*», i nosaltres també la vam anomenar, en un article, com «*frontera de fronteres*».

Ramon d'Abadal digué que la Ribagorça va ser quasi desconeguda fins que s'hi feren les grans obres hidràuliques de principis d'aquest segle, les quals han afavorit a tothom menys

els ribagorçans, qui, castigats per la fil·loxera, amb les millors terres anegades pels embassaments, i massa nombrosos per a una terra tan bella com pobre, han emigrat tradicionalment cap a Barcelona on hi ha més ribagorçans i descendents de ribagorçans que a la pròpia Ribagorça. La tendència emigratòria ha estat sempre cap a Barcelona i no cap a Saragossa (per exemple), i això és així, en part, perquè la llengua que s'hi parla és un català occidental, barrejat amb mots aragonesos (castellans i autòctons).

Sempre que es parla i es relaciona la Ribagorça amb Catalunya cal aclarir que no es tracta de cap mena d'intent annexionista, i que, tal como van deixar clar els Grups de la Franja de Ponent (cita que extraïem del conegut llibre de Joaquin Monclús, *La Franja de Ponent*,

avui): «...el Principat de Catalunya no ha reclamat ni ho farà mai la Franja de Ponent». Però una altra cosa és desconèixer una zona tan propera i entranyable que, per la seva llengua i per la manera de ser, constitueix una reserva etnològica molt important, si bé amb un retrocés accelerat i gairebé irrecuperable, a causa de la castellanització que hi han fet mestres, capellans, metges, secretaris d'Ajuntaments i tota mena de funcionaris que desconeixen o menyspreen les característiques lingüístiques de la zona, anomenades per ells no pas com a ribagorçà sinó com a patuès o *chappurreau*, i volent convertir la parla de la franja de ponent en un fet casolà i avergonyant, sense adonar-se que es tracta d'una riquesa cultural, fins i tot per a l'Aragó, com s'ha publicat fa poc, fins i tot a la revista de Saragossa «Esfuerzo Común».

Hem dit que la Ribagorça és una zona entranyable i recolzarem aquesta afirmació en el nom de Catalunya, en la història i en la importància que la parla ribagorçana té com a frontissa entre el català i el castellà, i en la riquesa cultural que això representa.

Fa pocs dies, el periòdic «La Vanguardia» deia que el nom «Catalunya» podria derivar-se d'un lloc situat entre Lleida i Osca que es deia *Talunya* o *Calat Talunya*, és a dir, *Castell Talunya*, i que els sarraïns l'usarien no tans sols per anomenar aquest castell, sinó per anomenar tot el territori més a l'est. Això no és sols una possibilitat, puix el mateix Ferran Soldevila, en el llibre *Resum d'història dels Països Catalans*, diu que *Calat Talunya* és «Monzón» (Montsó, en català; nom que té més sentit que «Monzón», perquè es deu a la campana que estava damunt del serrat, i d'aquí ve el nom *Mont-Sò*, «Muntanya que sona» —com fins i tot en castellà es diu, per referir-se a coses del poble: «*Montesonientes*»—). El nom *Mon-só* és el més acceptat pels historiadors, encara que Juan de Atienza creu que Montsó també podria derivar-se de *Mont-Sió* o *Centre del Món*, cosa que, segons aquest autor, confirmaria la sacralitat de la zona de Montsó, tan lligada a Catalunya a través de la infantesa de Jaume I, la donació que va fer Berenguer IV del castell de Montsó als templers, i la penetració del comtat de Barcelona terra endins del comtat de Ribagorça, ja en el segle XI, en què arribà fins a Estopanyà, i Pilzà. No es pot oblidar tampoc que Montsó es considerat ribagorçà; i, així, en el segle XVI, veiem que hi ha un document del comte de Ribagorça que limita els seus dominis per ponent, i diu que el comtat s'estén des de la Castellania de Montsó, pujant per la tallada de Castro, Troncedo, Foradada i ports de Benasc.

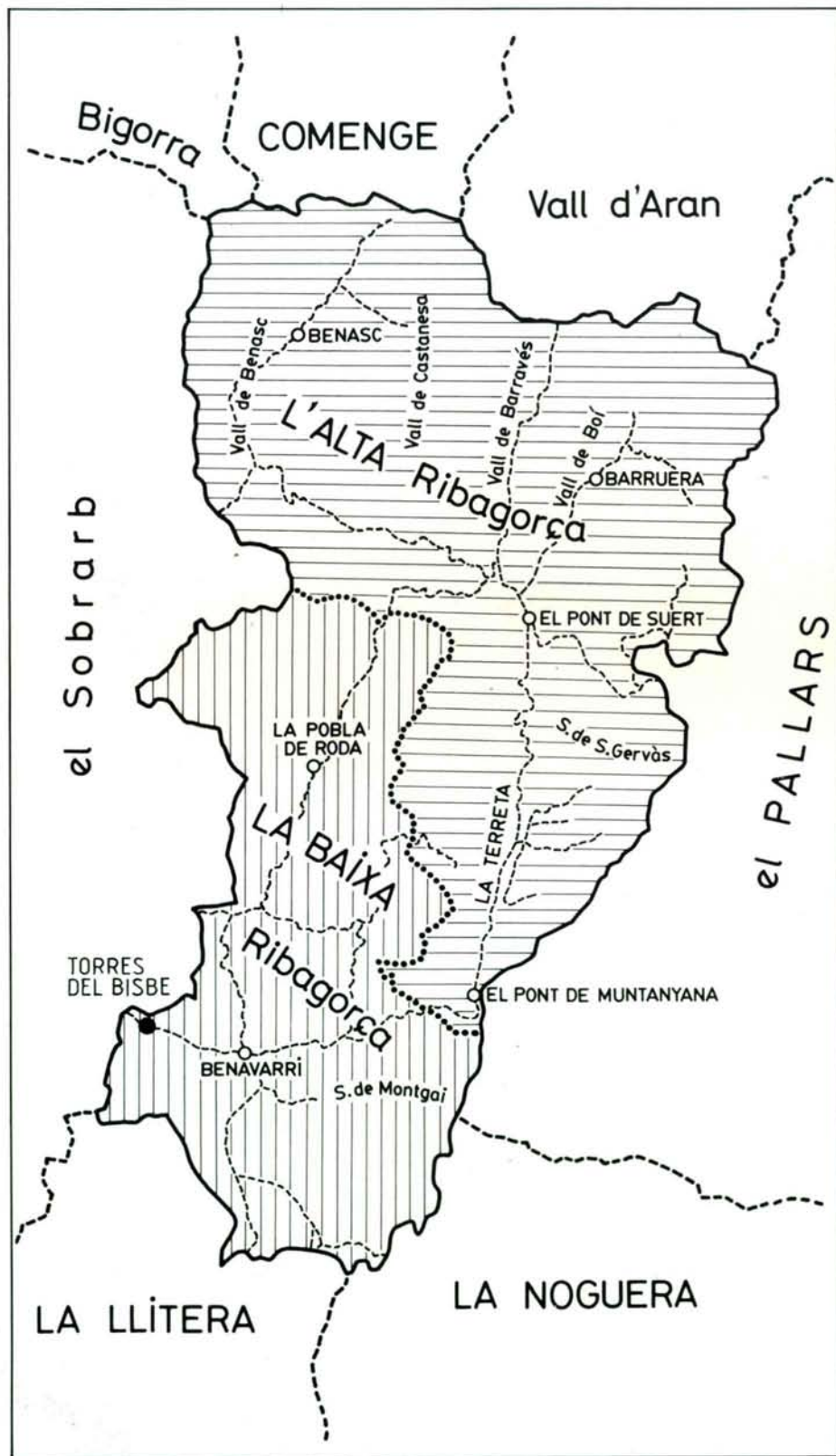
Històricament, tal com hem dit, el comtat de Barcelona va arribar quasi fins a Benavarrí, amb el domini d'Estopanyà i Pilzà. I finalment, des del punt de vista lingüístic, la Ribagorça té un munt de paraules (avui quasi no emprades) que tenen connotacions antigues molt interessants tant per a catalans com per a aragonesos, les quals desmostren l'evolució idiomàtica des del basc a l'aragonès o al català, i ara quasi desaparegudes per la castellanització

actual.

Limitant aquesta afirmació a la zona central ribagorçana, hi ha un lloc molt interessant («Torres del Obispo» o Torres del Bisbe) que té una parla absolutament pròpia i diferent de Benabarri, on és quasi catalana, i de Graus, on és quasi castellana, i això que el separen tans sols deu quilòmetres de cadascun d'aqueixos llocs.

Torres es una veritable frontissa, puix pertany al bisbat de Barbastre, però és

envoltat per pobles del bisbat de Lleida, i això és perquè pertanyé fins al segle XVI al monestir de Sant Victorià, que va ser donat amb totes les seves pertinences al bisbat de Barbastre. La castellanització de mots catalans, o la catalanització de mots castellans, és un fet molt curiós a Torres del Bisbe, on es conserven paraules aragoneses i castellanes antigues, i també franceses i autòctones, de les quals citarem algunes:

CATALÀ	RIBAGORÇA DE TORRES	CASTELLÀ
ferrer	ferrero	herrero
vell	viello	viejo
coix	coixo	cojo
caçol	cazuelo	cazuela
		puchero
moixó	mixon	pájaro
femer	femero	estercolero
fora	fora	fuera
tabelles	tabelletes	judías
abella	abelleta	abeja
garganxó	garganchón	nuez
ovella	güella	oveja
tou	tovo	blando
clossa	cllusa (amb ll)	cerrada
tampoc	tapò	tampoco
berenar	brendar	merendar
selló	sillón	botijo
res	brenca	nada
alfals	alfalz	alfalfa

No volem allargar més aquest article, escrit amb el sol propòsit de fer conèixer la gran relació històrico-lingüística entre Catalunya i la Ribagorça, antic comtat pirinenc que és una gran reserva etnològica, lingüística i cultural, la qual ha estat coneguda en gran part per les activitats del Centre Excursionista de Catalunya i per les obres de Ramon d'Abadal i de Ferran Valls i Taberner entre altres; una comarca que és la frontissa que uneix dues nacions agermanades durant molt de temps (Catalunya i Aragó) la qual, a més dels alts cims tan coneguts pels membres del Centre, té ben a prop de Barcelona uns indrets de gran bellesa com són les serres del Montsec, Sant Quiles, Aguilaniu, Castro, Coll de Laguarres, Güell, Turbón, Cotiella etc.

Val la pena que els excursionistes i els estudiosos catalans no oblidin aquesta zona plena de pobles buits, i plena de tradicions: el comtat d'on provenen sants (com Sant Josep de Calasanç), herois (com Berenguer d'Entença) o el mateix comte Bernat —el «pros Bernat», de Milà i Fontanals— el comte de braç de ferro i cor lleial, el comtat del qual, segons els estudiosos, ha donat a Catalunya el nom i molts dels seus fills que viuen ací.

ALPINISME

Joan Quintana i Paredes

ANDES DEL PERÚ

Durant el proppassat mes d'agost, el grup d'alta muntanya del Centre Excursionista de Rubí va dur a terme la seva campanya anomenada «Rubí-Andes 85». S'hi van realitzar diverses ascensions a la Cordillera Blanca del Perú. Entre elles, cal destacar: Nevado Santa Cruz (6.259 m), Via del Suïssos (1.ª nacional); Nevado Kitaraju (6.040 m),

pared Nord; Nevado Alpamayo (5.947), Via Ferrari; i Nevado Pilsancho (5.300 m) aresta Est.

Formaven aquesta campanya els membres del Centre Excursionista de Rubí: Francesc Barcelona, Enric Brustenga, Enric Bassas, Toni Bayon, Dani Casadesús i Juan Manuel Expósito.

ALPS SUÏSSOS

Engadine.

Pizzo Badile, Paret, via Cassin: per M.ª Carme Magdalena, amb F. Eguia i N. Molina.

PREALPS FRANCESOS

Massís del Vercors

Gerbier, Fissura d'Arc de Cercle: 400 m. ED. inf., per A. Cobo i J. Lluch.

DOLOMITES ITÀLIA

Grup de Sella

● *Piz de Ciavazes*. Cara Sud.

Via Micheluzzi sortida variant directa Buhl-Streng. 300 m. MD sup. 4h. (23-9-85).

● *Sass Pordoi*. Cara Oest. Via Fedele 500 m. D.^o, 2'30 h. (24-9-85)

Grup del Catinaccio

● *Roda di Vael*. Cara Oest.

Via «Herman Buhl» (Hasse-Brandler) 400 m. ED.^o 8h. (26-9-85)

● *Laliderer Spitze*.

Via Directa Nord (Rebitsch-Spiegl-Rainer) 750 m. MD sup. 9-10h. (29-9-85)

● *Laliderer Nordwand*

Via Grand Diedre Nord (Rebitsch-Lorenz) 700 m. ED inf. 8h. (1-10-85)

● *Kleiner Lafatscher*. Cara Nord.

Via «STURMWIND» (2.ª Ascensió) 250 m. ED sup. 6h. (3-10-85)

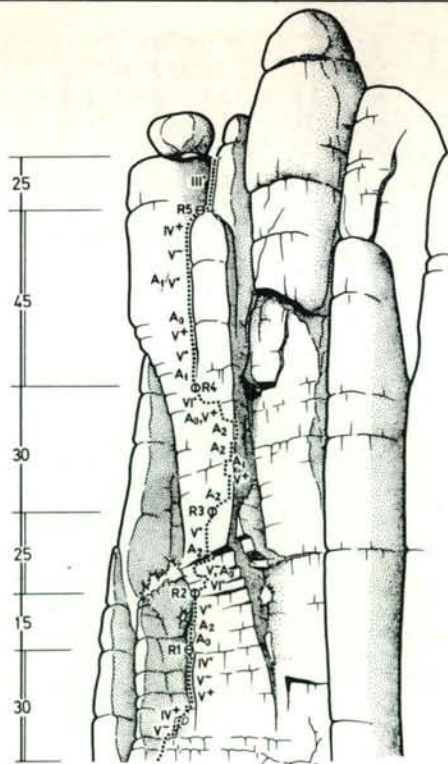
Nota: Les quatre últimes vies citades son primeres ascensions nacionals. L'última es 2.ª ascensió absoluta.

(Activitat realitzada per: Jean Charles Peña, Lluís Lucas Llop i Armand Ballart Codó.)

ÀUSTRIA - KARWENDELGEBIRGE

MONTSERRAT

(Serrat del Centenar)

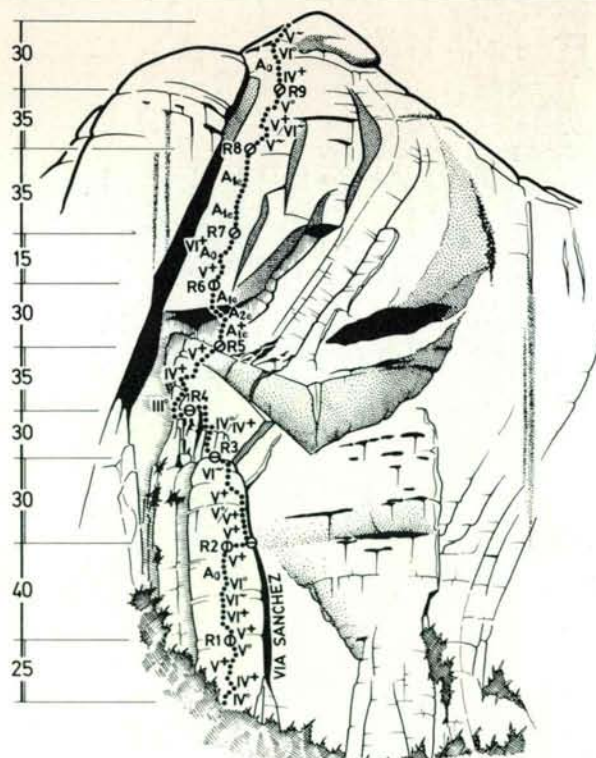

Via «Inocente García Picazo»
170 m ED⁻ A₂

1.ª asc.: 11 novembre 1985
per: Antonio García Picazo (sol)

MONTSERRAT

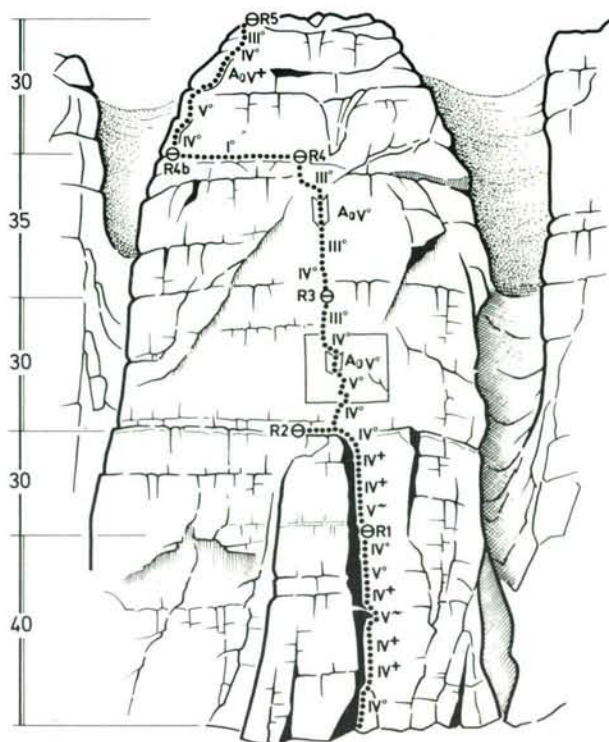
(Paret dels Diables)

Via «Sendero luminoso»
300 m ED^o A₁

1.ª asc.: 2 agost 1985
per: Francesc Panyella,
Enrique Pérez, Enric Camacho
i Xavi de Viala

MONTSEC D'ARES

Via «Trencalòs»
160 m MD* A₀

1.ª asc.: 17 març 1985
per: Antoni Ramirez,
Antoni Fontdevila
i Remi Brescó

MALADETA

(Cara sud)

Via «Metamorfosi»
320 m MD*

1.ª asc.: 4 agost 1985
per: Lorenzo Ortas,
Bautista Brun i Javier Oliván

ESPELEOLOGIA

Miquel Bosch i Serra

Indonèsia

Un clavegueró que engolia uns 100 metres cúbics d'aigua per segon fou la descoberta més espectacular de l'expedició britànica de reconeixement als Highlands, de Irian Jaya. La zona, situada entre 3.000 i 4.000 metres d'alçada, sembla molt prometedora, fet pel qual ja s'està organitzant una expedició més important. (c.c. 30)

Iugoslàvia

Un equip multinacional estigué tres setmanes, durant l'agost passat, explorant noves cavitats a les muntanyes Dumitor (Montenegro). El resultat més espectacular fou l'exploració de Jama u Vjetrena brda fins a -920 m, on l'avenç fou aturat per un sífo que, tanmateix, sembla poder-se evitar. El potencial de l'àrea és superior als 1.500 m. (c.c. 30)

Marroc

Del 29 de març al 8 d'abril tingué lloc la quarta expedició del GESSEM a la cova de Wit-Tamdoum (Agadir), en la qual participaren membres d'altres grups andalusos i madrilenys. L'exploració d'una nova sèrie de galeries ha portat el recorregut total topografiat a 14.407 m. Amb això, aquesta cavitat es converteix en la més llarga del Marroc i la segona del continent africà. Paral·lelament, s'hi han portat a terme importants estudis de caire geològic i hidrogeològic, així com interessants recollides de fauna. (Spes-4).

Mèxic

● Durant els mesos de març i abril, una expedició de la Fédération Spéléologique de Belgique ha explorat 35 Km de galeries a l'estat de Puebla,

en un massís veí a aquell on treballen els americans de la AMCS. Això ha estat possible gràcies a la utilització de tècniques ultralleugeres.

Les cavitats visitades pertanyen a 3 sistemes diferents:

A l'altiplà superior (2.400 m) del sistema Aztotempa-Coyalatl, s'ha explorat la *Cueva de Aztotempa* (-700/4.000 m) i la *Cueva de Montitla* (1.000 m); també el *Pozo Verde* (-400, amb un P 380); *OC.8* (-260 amb un P 160); *Sótano de las Abejas* (P 150); *HU 2* (P 100) i el *Sótano Aztotempa* (P 100). *Coyalatl* és la suposada ressurgència d'aquest sistema i s'ha explorat, al llarg de 19 Km, fins la cota +200 m.

Al sistema Oztotpulco, la part superior del qual havia estat explorada per l'expedició de reconeixement del 1983, s'han explorat, al sector de les surgències: *Tamazcalco* (3 Km), *Xantilco* (3 km) i el *Resumidero del rio Topitzal* (1 Km).

Al sistema Alcomunga s'ha explorat un total de 3,5 Km de galeries en diverses cavitats.

● L'AMCS ha acabat la topografia del *Sótano de Tlamanya*, que fou explorat l'any 1965 fins a una cota estimada en -449 m, i es convertí en rècord de l'hemisferi oest. La nova topografia deixa la fondària a -446 m, i el recorregut a 3 Km; malgrat tot, la cavitat no s'ha acabat: hi queden algunes continuacions que hom espera acabar abans de fer una publicació sobre aquesta zona, al voltant de Xilitla.

● Per fi, després d'una campanya de dos mesos (abril-maig) de durada, els exploradors de l'AMCS han aconseguit la connexió, tant de temps anunciada, entre *La Grieta* (-733 m/8.8 Km) i el *Sótano de San Agustín*, és a dir, amb el Sistema Huautla. Amb l'exploració de noves continuacions, el recorregut total del sistema arriba als 34 Km, i el seu desnivell a 1.252 m, en

haver-se topografiat fins a un punt lleugerament més alt que *Li Nita*, la seva boca superior.

Malgrat tot, no s'ha pogut aconseguir l'objectiu primari: la unió al sistema principal de *Nita Nanta*, en la qual s'ha descobert una nova entrada, la novena. El recorregut s'ha vist incrementat amb més d'un quilòmetre, fins a prop dels 12 Km, i la fondària amb 48 m, fins a -1.079. Aquesta unió s'està mostrant difícil, però segurament hi és; en alguns llocs, les cavitats disten menys de 15 m entre elles. El mateix grup també explora un sistema de 310 m de fondària amb dues cavitats: *Nita Nido* i *Nita Ntau*.

● A l'oest de la zona de Huautla, un grup australià explorà una nova cavitat, *Nita Xonga*, fins a -450 m. Allí abandonà, davant d'un pou amb cascada, d'una fondària estimada entre 50 i 100 m.

Oman

Durant el passat estiu, un equip format per tres espeleòlegs britànics ha visitat aquest sultanat per a realitzar investigacions sobre recursos hídrics a les muntanyes Jabal Akhdar. En el decurs d'aquesta campanya, exploraren i topografiaren quatre cavitats, essent la més important Kahf Hoti, una travessa de 5 km que inclou, en el seu interior, el llac més gran del país. (c.c. 30)

Pàpua Nova Guinea

● A la segona part de la seva estada, l'expedició nacional francesa Papou-85 ha explorat, prop de la Siva, a uns 90 Km al sud de Pomio, *Kururu* una vertical absoluta de 200 m, el fons de la qual dona accés a 2.600 m de galeries. La seva ressurgència, *Drai Pasis*, ha estat remuntada al llarg de 1.100 m.

Malgrat totes les esperances, les ressurgències del riu Galowe són impenetrables. I els francesos, enfurismats,

ataquen l'altiplà superior, on troben *Muruk Hul*, que aconsegueixen explorar (en els darrers 6 dies de l'expedició) fins al síf terminal, a -637 m (nou rècord de Papuàsia) amb un recorregut de 4.500 m.

En el total de l'expedició hi ha: 32 cavitats explorades, 18.600 m de topografia i una pel·lícula en 16 mm sobre Minyé.

● L'altra expedició de la F.F.S. ha explorat la serralada Whiteman, amb dos campaments, de 4 i 5 setmanes de durada. Sobre un altiplà d'una alçada mitjana de 1.200 m, han explorat i topografiat 19 Km de galeries. Van davallar per 5 megadolines, essent una d'elles el doble de gran de Minyé, amb 280 m de fondària, 1.000 de llarg i 600 d'ample. Totes elles donen sobre un mateix col·lector, on un riu de 5-10 m³ corre per galeries de 20 x 20 m. D'haver-les unit, cosa que no es va fer per manca de temps, haurien donat el primer -1.000 de Pàpua. la fondària màxima assolida fins ara és de -450 m.

Puerto Rico

Un equip americà que utilitzà tècniques subaquàtiques ha afegit 2 Km de grans galeries a la *Cueva de Tito*, darrera el seu síf superior (120 m) que es troba a més de 2 Km de l'entrada. El síf inferior connecta amb la ressurgència del sistema. La *Cueva de Tito* és el segment inferior del Sistema del Rio Encantado, que totalitza més de 26 Km de recorregut; el segment intermedi, que sols és separat de Tito per uns 300 m, s'anomena *Cueva del Rio Encantado*, i té 9,6 Km d'extensió. El fragment superior, *El Zumbo*, té una longitud de sols 1 Km, però les seves possibilitats d'exploració són molt grans.

Romania

L'extensió total de *Sura Mare* ha estat portada des de 3.143 m fins a 6.100 m per diferents grups romanesos, tot assolint la cota -380 m; per a això, ha

estat necessari de combinar immersions amb bivacs i escalades post-sifó, en un gran esforç organitzatiu.

URSS

Fa algun temps, van circular entre els ambients espeleològics mundials (i aquesta columna se'n feu ressò) notícies sobre l'existència d'un segon -1.000 a l'URSS, anomenat Schachta Towiani. Finalment, s'ha pogut esbrinar que aquest és sols el nom georgià de Sniezaja Piezciera, que té una fondària de -1.370 m i no de -1.470, com també s'havia anunciat. Rectifiquem, doncs, aquestes errades, producte de les dificultats a conèixer els avenços de l'espeleologia soviètica.

ACTES

HOMENATGE A MARIA ANTÒNIA SIMÓ DE JOLIS

El dia 26 de novembre va escaure's el 109^è aniversari de la fundació de la nostra entitat i, aquell dia, organitzat per un grup de socis i amb el beneplàcit de la Junta Directiva que hi col·laborà amb entusiasme, va tenir lloc, al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, un acte d'homenatge a la consòcia Maria Antonia Simó de Jolis, per la seva obra continuada i meritòria durant molts anys de pràctica de l'excursionisme integral, tot destacant-hi l'especialitat de l'escalada, amb un seguit de gestes d'alta muntanya que li donaren un relleu singular que mai no ha estat oblidat. Nosaltres afegiríem al seu historial esportiu la vessant, potser poc coneguda, de divulgadora, promotora, col·laboradora, monitora i engrescadora de novells excursionistes perquè, del muntanyisme, en traguessin el profit que ella n'havia percebut. Avui, un estol de joves s'enfilen per les parets de roca amb el suport moral i la tècnica de la M.ª Antonia.

Fou un encert escollir un Saló tan gran: va quedar de manifest que són moltes les persones que acudiren a l'acte, per testimoniar-li llur estima. Presidiren l'acte d'homenatge, a més del President del Centre, els senyors: Raimon Martínez, regidor de Relacions Ciutadanes i tinent d'alcalde; Fidel Sust, Director de la Direcció General de l'Esport, de la Generalitat de Catalunya; Fernando Muñoz, President de la Federació Espanyola de Montañismo; Joan Garrigós, President de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya i Agustí Jolis.

L'acte va començar amb una projecció de diapositives on es podia veure l'evolució de l'escalada, i algunes de les escalades de la M.ª Antonia, a Montserrat, Pedraforca, Pirineu, etc. La projecció fou comentada pel sistema de veu en off i musicada.

Acte seguit van tenir lloc els parlaments i els obsequis. El nostre President, Josep M.ª Sala, va encetar el torn, amb una dissertació molt emotiva i documentada, enumerant detalls i anècdotes de la vida activa de la M.ª Antonia, destacant les seves condicions físiques i tècniques, així com la tasca organitzadora i col·laboradora en moltes tasques de l'entitat en curssets, actes, com a instructora, etc. Va destacar també les escalades arriscades a l'Atlas i a Picos de Europa i la beca que van oferir-li per anar a fer un curs a l'École Nationale d'Alpinisme et Esquí, a Les Praz de Chamonix. També féu esment de les guies pirinenques editades pel C.E.C., com a co-autora amb el seu marit, Agustí Jolis. I el nostre President acabà llegint les adhesions rebudes d'infinat de persones que no podien estar presents a l'acte, entre elles la del President de la Generalitat i muller; Agustí Bou, ex-president del Centre; Agustí Faus, Carmina Virgili, Delmir de Caralt, Fèlix Méndez, J. Antonio Odriozola, Josep Forasté,

Manuel del Hoyo, Ignacio Lucas, Jean Garnier, Mr. M. Adank, Mr. Bruno Widrig, Jordi Colomer, Josep González, Anicet Ciscar, Santiago Tutor, etc.

A continuació Josep M.ª Sala va oferir a la Maria Antonia un pergamí emmarcat en nom del Centre. També l'obsequiaren: la Generalitat, amb una placa d'argent de la Direcció General de l'Esport; l'Ajuntament, amb un símbol escultòric ciutadà; els amics de la Federación Española de Montañismo, amb una placa d'argent amb una inscripció personalitzada; les entitats excursionistes de Catalunya, amb un bloc-mineral d'ametista; la Secció Excursionista de l'Ateneu Castellarenc, amb un dibuix emmarcat de l'agulla de la Castellassa de Sant Llorenç del Munt; i l'oficina Nacional Suïssa de Turisme, amb un casquet i una bufanda de llana, amb el símbol suís de la neu.

Sabem que també li oferiren obsequis florals l'Editorial Montblanc-Martin la Junta de la Secció de Muntanya del Centre, la colla «Jordi de Sicart» i altres.

Finalment, l'homenatjada va agrair la vetllada memorable, les mostres d'afecte i els obsequis. Els qui la coneixem, no ens va sorprendre el seu autodomini i la serenitat, la impertorbable seguretat en tot allò que deia en uns moments de gran emoció pels qui estàvem a la sala. La M.ª Antonia va puntualitzar que l'homenatge no equivalia a retirar-se i que continuaria mentre tingués salut i facultats: no es considerava jublada de l'excursionisme. Va recordar-nos que tota la seva tasca excursionista l'havia feta sense cap esforç ni per interès, ni per guanyar guardons, ni per distingir-se: tot ho havia fet perquè, anar a la muntanya, havia estat el goig de la seva vida, la manera d'entendre l'esbarjo i l'esport mitjançant la cultura i l'amor al país.

L'excursionisme la va portar a l'especialitat de l'escalada en un temps en què les dones que la practicaven

quasi es podien comptar amb els dits de la mà.

Fou molt aplaudida, i tothom va anar felicitant-la i desitjar-li llarga vida, amb salut per prosseguir treballant amb entusiasme per l'excursionisme que tantes hores de felicitat li ha proporcionat.

La cloenda de l'homenatge va tenir lloc en un restaurant, amb un sopar de germanor al qual van assistir més de 200 persones. Presidiren el sopar, el President del Centre, i els senyors Fidel Sust, Fernando Muñoz, Felipe Ruiz de Huidobro i Joan Garrigós. En el transcurs del sopar, un grup d'amics del Centre li va oferir un penjoll d'argent, obra de l'orfebre A. Bisbe.

Finalment, el meu homenatge personal consistirà a enumerar les distincions que, al llarg dels anys, l'homenatjada ha obtingut, meritòriament i amb justícia:

1942.— Trofeu Peradejordi del GAM, del Club Muntayenc Barcelonès.

1944.— Medalla Montseny, de la Federació Espanyola d'Esquí.

1945.— Medalla Premi President del CADE, del Centre Excursionista de Catalunya.

1945.— Medalla d'argent, de la Federación Española de Montañismo.

1954.— Medalla al Mérito Deportivo, de la Delegación Nacional de Educación Física y Deporte.

1964.— Medalla al Mérito Turístico, del Ministerio de Información y Turismo.

1964.— Placa del GAME, de la Federación Española de Montañismo.

1966.— Trofeu 90^è Aniversari, del Centre Excursionista de Catalunya.

1976.— Medalla d'argent, del Centenari de la nostra entitat.

M.M.

NOU REFUGI A LA VALL DE GERBER

El propassat 8 de setembre fou inaugurat un

refugi-bivac a la capçalera de la Vall de Gerber, en commemoració del 50^è aniversari de la UEC de Mataró, per la qual cosa fou batejat amb el nom de «Refugi Mataró».

Aquest refugi, germà bessò del que té la mateixa entitat al cercle de Baborte, és una ajuda excel·lent per a l'excursionista, sobretot a l'hivern. Permet un fàcil enllaç amb els refugis d'Amitges i Saboredo, dels quals dista aproximadament una hora i mitja.

És una construcció metàl·lica, i consta d'un petit «hall» d'entrada (que serveix al mateix temps de cuina) i l'estada principal, amb una tauleta, seients i lliteres dobles per a un màxim de 18 persones.

Juntament amb el president de la UEC, de la F.E.E. i de l'alcalde de Mataró, assistí a la inauguració, el nostre president, Josep M.ª Sala.

REINAUGURACIÓ DEL REFUGI DE «LA COLOMINA» (CABDELLA)

Aquest refugi ha estat totalment acondiciat i equipat per la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, amb una important ajuda financiera de la FECSA, que ha acabat, en aquella zona, la construcció d'una enorme central elèctrica de 400 MV. Amb ella, s'aprofitaran totes les aigües de la capçalera de la vall de Cabdella; i la central, construïda 600 m dintre la roca i sota l'Estany Gento, és una de les obres d'enginyeria més avançades del nostre país.

L'Estany Gento, que pot ser buidat en 6 hores quan la central funciona a ple rendiment, per la nit serà reomplert de nou, bombant la mateixa aigua, la qual es reté en un embassament construït al nivell de la central elèctrica, i aprofitant l'energia que, la nit, sobra de les centrals nuclears, que no poden ser parades (com les hidroelèctriques) a les hores de poca demanda d'energia.

S'ha construït també, per a les obres efectuades a

l'Estany Gento, un telefèric dels més potents del món, capaç de pujar, a 300 m més amunt, màquines de 10 Tm de pes, el qual quedarà de propietat de la Generalitat per a ser explotat turísticament.

El refugi, situat a l'Estany Colomina, a 2.400 m. d'alçada, és apte per a 30 persones, i estarà guardat tot l'any. S'ha aprofitat l'antic refugi, afegint-hi un annexe i remodelant-ne tot l'interior.

Aquest refugi serà un magnífic enllaç amb els altres existents a l'Alt Pallars, com són els d'Amitges, Sant Maurici i Josep M.ª Blanc, dels quals es troba a poques hores de distància.

El dia de la inauguració, el 6 d'octubre, hi assistiren, a més d'alts càrrecs de la FECSA i de la FEEC, els presidents de diverses entitats excursionistes, entre els quals, el president del CEC, Josep M.ª Sala.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE «ESPORTS DE NEU A CATALUNYA»

El dia 21 de novembre, a la Sala d'Actes de la nostra entitat, vam tenir el goig d'assistir a l'acte de presentació del llibre *Esports de neu a Catalunya*, original de Margarida Cardona i Lluís Dupré. Va presidir la vetllada el senyor Fidel Sust, en representació del Director General de l'Esport, de la Generalitat de Catalunya, acompanyat de Joan Garrigós, president de la F.E.E.C., Francesc Izard, president de la F.C.E.H., Enric Mas, en representació de la Diputació Provincial i Josep M.ª Sala, president del C.E.C. conjuntament amb els dos autors de l'obra.

El nostre President va dir que sempre ha estat una gran satisfacció poder presentar un llibre en el moment del seu naixement, i més encara si el treball era el fruit d'uns consocis com són Margarida Cardona i Lluís Dupré. El llibre, va dir, és la història dels esports de neu a Catalunya des de fa 75 anys: un treball erudit portat a terme amb rigor,

que honora els autors i l'empresa editorial.

Joan Garrigós, per la seva part, comentà que el llibre presenta dues parts que es complementen: el treball d'investigació, de recerca d'informació, hores i hores esmerçades a recollir material dispers, i sintetitzar-lo, fer-lo llegible al lector i donar a la ressenya una dinàmica i també una progressió evolutiva de l'esport, d'acord amb la promoció experimentada en aquests 75 anys. Diríem que és un llibre que, fins i tot, es pot llegir d'una tirada i en un temps relativament curt. Hom hi adquireix una informació tan important sobre els esports de neu a Catalunya, com mai no hauria pogut imaginar.

Francesc Izard, l'altre presentador, va fer ressaltar la valuosa aportació informativa a l'esquí de competició i a l'esquí de muntanya, amb llur expansió i creixement, i la pràctica afiançada de l'esquí de fons a Sant Joan de l'Erm. Va acabar amb un record entranyable per a Estasen, Guilera i altres.

L'autora, Margarida Cardona, va agrair als presentadors de la seva obra les paraules elogioses que havien dit del seu treball; va manifestar que havia procurat de tractar el treball amb molta cura, puix, des d'un principi, s'havia sentit atreta pel tema i per la novetat que representava dins del món de l'esport de la neu a casa nostra, conscient que tenia a les mans una tasca feixuga però, al mateix temps, d'un contingut històric que no es podia perdre i del qual calia deixar constància. Això l'esperonà a realitzar un treball en profunditat, fins al punt d'haver-lo pogut complementar amb l'ajuda del periodista Lluís Dupré qui, durant molts anys, n'ha seguit les competicions i és l'home més endinsat en aquesta parcel·la de l'esport d'hivern.

Lluís Dupré, per la seva part, va dir que la seva aportació a l'obra hi representava una cinquena part; solament una pinzellada de dades per arrodonir millor

el treball d'investigació de Margarida Cardona sobre l'expansió de l'esquí a Catalunya. També va agrair als presentadors per haver dit que la seva aportació era un acabament que feia més entenedora l'obra.

Acabà la vetllada literària amb uns breus parlaments dels Senyors Sust, Mas i Sala. Aquest darrer, en nom de l'entitat, va cloure l'acte, i agrai als assistents llur presència en un acte tan entranyable com és la presentació d'un llibre «nostre».

M.M.

CONCERT DE SANTA CECÍLIA, PEL QUARTET DE FLAUTES DOLCES «RENAIXENÇA» DE L'ATENEU BARCELONÈS

El dia 22 de novembre, al vespre, a la Sala d'Actes de la nostra entitat va tenir lloc un concert a càrrec del Quartet de Flautes Dolces «Renaixença», de l'Ateneu Barcelonès, amb motiu de la festivitat de Santa Cecília, patrona de la música.

Féu la presentació del Quartet «Renaixença», el nostre president, Josep M.ª Sala, qui ens va recordar que, com a cloenda de la Diada de Sant Jordi, al Saló de Cent de l'Ajuntament, ja havia actuat en un concert del qual teníem un bell record. Tot seguit ens invità a escoltar-los de bell nou i a casa nostra.

El programa escollit, amb dues parts, el componien obres dels segles xv i xvi, d'autors estrangers i d'un català: el compositor Miquel Fletxa, fill de Prades (Baix Camp), qui aquest any fou motiu d'un homenatge a la seva vila nadiua, on es rotulà un carrer amb el seu nom.

El concert, malgrat que no va poder-se anunciar a la circular mensual, aplegà un bon nombre de socis afeccionats a la música antiga i al so de les flautes dolces.

Durant una hora, vam poder gaudir d'una acurada interpretació. I agraim la gentilesa que van tenir de fer-nos festejar la diada de

Santa Cecília amb un concert al nostre estatge social. Desitgem molts èxits a Teresa Bobé, Montserrat Còdol, Marc Paré i Jacint Talarn, el director del conjunt.

M. M.

50.º ANIVERSARI DE LA PRIMERA ESCALADA DEL CAVALL BERNAT (MONTSERRAT).

A la Sala d'Exposicions de la nostra entitat, durant la segona quinzena del mes de novembre va haver-hi una exposició singular, en record del 50e aniversari de la primera escalada al Cavall Bernat, de Montserrat, pels escaladors Josep Costa, J. Garcia Boix i Carles Balaguer, gesta realitzada el 27 d'octubre de 1935.

La mostra, obra del «Grup Cavall Bernat», molt ben ambientada, deixa veure la mà ordenadora del nostre bon amic Josep Barberà, qui ha procurat de ser present a la sala quasi tots els dies, atenent els amics i visitants. Ha estat una exposició que ha causat impacte, i els veterans escaladors de casa nostra van trobar-s'hi a gust, entre tants records i objectes que els tornaven a la memòria la seva escalada i la dels iniciadors, perpetuada amb goig a la mateixa muntanya. Gràcies a les fotografies exposades, pogueren contemplar la commemoració del dia 27 d'octubre d'enguany, on es donaren cita al peu de Cavall Bernat tots els amants de l'escalada, encapçalats per la muller del President de la Generalitat de Catalunya, Marta Ferrusola, que va aguantar com tothom un diumenge rúfol, impropï per aquella jornada de joia.

La sala estava ambientada amb una maqueta gegant, diguem d'uns dos metres d'alçada, del Cavall Bernat, obra de Josep Domènech, on estaven senyalitzades les 12 vies d'escalada conegudes; també hi havia la maqueta del massís montserratí, postals antigues i modernes, on sempre es veu el Cavall Bernat, una fotografia a gran format del Cavall Bernat

nevat, fotografies dels primers escaladors, llibres relacionats amb l'escalada al Cavall Bernat, aquarel·la de la roca, de l'artista Sabanés, moltes fotografies de la diada d'enguany, medalles commemoratives, llibres de signatures d'escalades, una corda, una motxilla, unes espardenyas, estris d'escalada i un pergami amb una poesia de Josep Artigas, que el mateix autor va llegir al peu del Cavall Bernat el dia de la trobada commemorativa.

Una exposició que segurament serà itinerant, i que voldríem que tingués arreu el mateix acolliment que ha tingut a casa nostra. Felicitem els organitzadors per l'encert que han tingut a recordar-nos l'aniversari, i la forma com ho han presentat.

M. M.

DISTINCIÓ A JOSEP LLUÍS VILASECA

El passat 29 de novembre, al Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat de Catalunya, tingué lloc la imposició, per part del l'Excm. senyor Joan Antoni Samaranch, president del Comitè Internacional Olímpic, de la medalla de l'Orde Olímpic al senyor Josep Lluís Vilaseca, director de la Direcció General de l'Esport de la Generalitat de Catalunya, en un emotiu i multitudinari acte.

Presidiren el M.H. senyor Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya i el senyor Joan Antoni Samaranch, els quals en els parlaments destacaren la personalitat humana, esportiva i de servei de l'homenatjat.

A la presidència, entre altres personalitats de l'esport, hi havia els senyors Miquel Coll i Alentorn, president del Parlament de Catalunya, Carles Ferrer Salat, president de la Comissió Olímpica Barcelona-92 (qui obrí l'acte), Romà Cuyàs, Secretari d'Estat per l'Esport; Jordi Vallverdú, president de la Comissió d'Esports de la

Diputació de Barcelona (qui parlà en representació de les quatre Diputacions catalanes), Josep Miquel Abat, conseller delegat de l'Ajuntament de Barcelona a la Oficina Olímpica i Joan Mas Cantí del Servei Municipal de la candidatura olímpica de Barcelona.

El President del Club Gimnàstic de Tarragona (el popular «Nàstic», el club poliesportiu més antic de Catalunya, car fou fundat l'any 1886) parlà en nom dels clubs assistents.

Com a recolzament de les paraules d'elogi dirigides a Josep Lluís Vilaseca per la seva gran tasca al davant de la Direcció General de l'Esport, cal només posar de relleu la massiva assistència de presidents de federacions i de molts clubs, així com la gran quantitat d'amics que se sumaren en aquest merescut homenatge.

Nosaltres, els excursionistes, malgrat no formar part d'un esport enquadrat dins dels jocs olímpics, admirem i compartim la filosofia olímpica, i per aquest motiu no podíem faltar en aquesta distinció. Junt a Joan Garrigós, president de la Federació d'Entitats Excursionista de Catalunya, s'hi trobava també el nostre president, Josep M. Sala i Albareda, i altres directius del Centre, així com presidents i socis d'altres entitats excursionistes; perquè, en la persona de Josep Lluís Vilaseca i en la Direcció General de l'Esport, hem trobat sempre la comprensió, el consell i el suport per ajudar-nos a tirar endavant les nostres inquietuds culturals i esportives.

Agustí Jolis

75è ANIVERSARI DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASA

Enguany, el Centre Excursionista de Terrasa ha celebrat el seu 75è aniversari, i ho ha fet amb esplendor i joia, tal com requereix aquesta efemèride.

Terrasa vivia, l'any 1910, sota un gran impuls creatiu cultural i industrial, de veritable renaiement social.

Amb aquest ambient favorable sorgí el Centre Excursionista de Terrasa, per a portar a cap un excursionisme cultural i esportiu que ha tingut, al llarg dels anys, una vida molt activa i profitosa, de cara a la seva ciutat i al país en general.

Terrasa aplegà, a més d'homes erudits com Josep Ventalló i Vintó, Josep Soler i Palet o Salvador Cardús i Florensa, una ardida joventut excursionista que, l'estiu i l'hivern, començà a recórrer totes les muntanyes.

El 1935, arran del seu 25è aniversari, publicà la *Guia monogràfica de Sant Llorenç del Munt*; i, precisament, un dels primers actes del 75è aniversari fou l'edició en facsímil d'aquesta guia, presentada el 31 de maig de 1984 (vegeu MUNTANYA n.º 735, octubre 1984, p. 237).

Ara, el 30 de novembre, s'ha celebrat la diada més emotiva d'aquest aniversari, en uns actes rellevants al Centre Cultural de Terrasa, amb una *Glossa*, a càrrec de l'ex-president i ferm excursionista, Manuel Planxat i Villacampa, un comentari sobre *Cinquanta Anys del Llibre d'Honor del Centre*, per Francesc Palet i Setó, i, a continuació, la inauguració de l'exposició «Fauna dels antròpodes i de les plantes de Sant Llorenç del Munt i la serra de l'Obac».

A l'estatge social, el senyor Josep Lluís Vilaseca, cap de la Direcció General de l'Esport, de la Generalitat de Catalunya, descobrí una placa commemorativa d'aquest 75è aniversari.

Com a cloenda, en un brillant sopar de germanor s'aplegaren antics i joves socis i representacions dels Ajuntaments de Terrasa i de Matadepera, presidents d'entitats excursionistes, amb el nostre president federatiu, senyor Joan Garrigós.

Fou un simpàtic gest el lliurament de regals al Centre Excursionista de Terrasa per part d'entitats germanes, entre les quals la

representació del nostre Centre, ostentada per Agustí Jolis i la seva muller M^{ra} Antònia Simó, oferí el llibre recentment editat, *Esports de neu a Catalunya*.

Els parlaments del president del «Terrassa», senyor Jaume Galofre i Gabarró, i d'altres oradors foren molt emotius; i va cloure l'acte el senyor Fidel Sust, sots-cap de la Direcció General de l'Esport.

L'ambient arribà a un sentiment d'estima i fraternitat durant el lliurament de les medalles als socis que comptaven amb més de 50 o 25 anys de fidelitat a l'entitat, entre els quals figura, encara que no pogué assistir-hi, el senyor Agustí Badia, de 98 anys d'edat, únic soci fundador vivent i actual soci honorari.

Per últim, tots els ex-presidents foren obsequiats amb una placa commemorativa d'aquest aniversari.

El «Terrassa» continua ferm en el rengle capdavanter de l'excursionisme català. Desitgem que hi sigui per molts anys.

A.J.F.

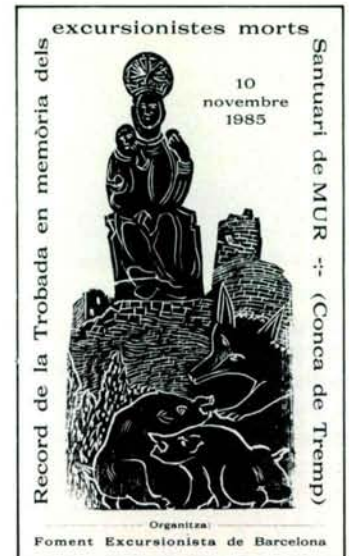
LA MISSA DELS MUNTANYENCS A LA COL·LEGIATA DE MUR

El Foment Excursionista de Barcelona escollí el castell i monestir de Mur (conca de Tremp) per a la trobada anual, a la memòria dels excursionistes traspassats durant l'any.

El Foment, que ha sobrepassat amb escreix el cinquantenari com a entitat excursionista, ja que fou fundada l'any 1922, enguany ha volgut dignificar encara més aquest acte, sota el conjunt medieval d'aquell indret històric, en el benigne paisatge tardoral, emmarcat entre la serra del Montsec i la serralada pirinenca, ja ribetejada amb les primeres neus.

L'església de Mur, de la qual s'ha restaurat el claustre i bona part del temple, aplegà un estol d'excursionistes que, a la vegada, pogueren visitar

també el castell, consolidat en part. En el petit i bonic claustre del monestir, tingué lloc l'acte cívic, iniciat pel senyor Francesc Pagan, president de la Secció Amics de la Muntanya, de Tremp, que donà la benvinguda als presents.

Tot seguit, el Foment atorgà la primera medalla commemorativa d'aquesta trobada al pare Joan Botam i Casals, sacerdot que té cura de la missa anual que forma part de la celebració. En rigor, en els 30 anys de la missa dels excursionistes, el pare Botam hi ha contribuït en vint-i-cinc ocasions. Per això, el Foment ha considerat que era de justícia fer-li aquesta distinció.

Antoni Peris, un ferm i ja venerable excursionista, dirigí als reunits una encertada endreça, sadollada d'amor a la natura i, en especial, al bosc, avui tan maltractat. Francesc Prats, també de la S.A.M., de Tremp, féu una breu síntesi històrica del lloc, i subratllà l'esforç dut a terme en les obres de restauració.

Per últim, Joan Botam agrai la distinció de què era objecte i, acte seguit, a l'interior de la capella, oficià la missa, acabada amb el cant dels adéus. Hi hagué representacions d'entitats que se sumaren, així, al record dels nostres companys excursionistes.

D. Aloy

LES VIRTUTS DE LES PLANTES

Autor: Rita Schnitzer
Dibuixos: Rosa Batlle
Col·lecció: Miniatures selectes

Barcelona. Edicions ELFOS. 1985.

Heus ací un llibret que, al primer cop d'ull, sembla un conte de fades per les seves boniques il·lustracions de color; però, en llegir-lo, es transforma en un interessant vademècum de plantes amb propietats curatives.

El llibre, del tamany d'un conte i ben enquadernat, ens presenta 30 fitxes de plantes, cadascuna d'elles encapçalada pel seu nom català i pel corresponent nom científic, on s'exposa succintament els primitius usos coneguts, la descripció de les característiques, el lloc on es fa i les propietats que té, i acaba amb els principals trastorns i malalties que pot guarir i la manera de preparar els medicaments. Cada una d'elles va acompanyada d'un esplèndid dibuix.

En aquests temps en què la medicina natural torna a guadir de bona predicació, aquesta obreta, si no omple un buit en aquesta mena de temes, sí que es pot considerar interessant per als qui, junt a la utilitat pràctica, prefereixen les coses ben presentades i formant col·leccions amb altres de temes anàlegs, com *Els secrets de les herbes*, *El llenguatge de les flors*, etc.

J. B.

DIDÀCTICA DE LA EDUCACIÓ FÍSICA Y EL DEPORTE.

Per Fernando Sánchez Bañuelos.
Ed. Gymnos. Madrid 1984

La intenció d'aquesta obra és servir de referència bàsica sobre els elements didàctics més importants de l'educació física i l'esport. Va dirigida fonamentalment als estudiants d'INEF, que és l'Institut Nacional d'Educació Física, i als tècnics esportius.

Els plantejaments didàctics tendeixen a buscar els seus fonaments en elements cada cop més científics, i la validesa del plantejament didàctic ve donada en els resultats educatius que s'obtenen.

Cada sistema d'ensenyament, plantejat des d'una perspectiva actual, s'ha de proposar com a objectiu l'eficiència global del sistema.

La didàctica actual proposa que l'individu hagi d'utilitzar globalment els seus recursos. Al llarg d'un procés com aquest, l'individu no solament se n'haurà beneficiat des d'un punt de vista físic, sinó també a nivell integral, com a persona.

L'ensenyament emancipatori tendeix a concedir a l'alumne, en cada moment, un nivell de responsabilitat i capacitat de decidir, d'acord amb les seves possibilitats.

La responsabilitat progressiva de l'alumne ha d'estar sens dubte en funció de les seves característiques personals, del seu estadi

evolutiu i del seu nivell de coneixement i domini sobre la matèria.

Cada matèria, per la singularitat dels seus continguts, té necessitat d'uns plantejaments de l'ensenyament diferenciats i d'un programa ajustat a allò que és específic dels diversos continguts.

La didàctica específica de l'educació física i l'esport ha d'estar adaptada al desenvolupament d'una activitat d'ensenyament en la qual el moviment corporal i l'esforç físic constitueixen els continguts.

Els propòsits de l'educació física són el desenvolupament individual, l'adaptació a l'ambient i la interacció social.

Sense un potencial físic adequat, és molt difícil, o impossible, de manifestar domini del moviment quan els requeriments del mateix arriben a un nivell d'esforç significatiu.

L'ensenyament de l'esport és bo quan aconsegueix el seu objectiu bàsic de facilitar l'aprenentatge, i aquest es produeix d'una manera efectiva. Els procediments didàctics han d'estar estructurats de manera que resultin coherents respecte el propòsit que es persegueix.

Tot professor ha de tenir prou coneixements de la matèria a ensenyar, i una formació específica com a professor; és a dir, posseir prou coneixements i recursos didàctics; utilitzant una metodologia adequada, també un professor ha de disposar d'un mínim de mitjans materials.

Per ensenyament sistemàtic entendrem aquell que s'ajusta en la seva programació i execució a un esquema ordenador. L'idea d'ensenyament sistemàtic està àmpliament estesa dintre del camp de la didàctica general. De l'esquema ordenador, en direm model; el qual ens serà de gran utilitat a l'hora d'analitzar-lo i revisar-lo: establim els objectius, farem la valoració de la capacitat inicial de l'alumne, dissenyem els programes, i avaluem el progrés

obtingut cap a la realització dels objectius.

L'avaluació contínua dels resultats i la revisió del programa ha de servir al professor com a instrument d'ajust en els seus plantejaments didàctics; d'aquesta manera, solament haurà d'anar polint el disseny, d'acord amb els resultats.

Quan anem a ensenyar una tasca motriu, i l'objectiu és precisament que l'alumne l'apreni, les característiques específiques de la tasca a aprendre són les que determinen la tècnica d'ensenyament a utilitzar.

La dificultat en l'aprenentatge i l'execució d'una tasca motriu concreta es troba directament relacionada amb la quantitat d'informació que calgui manejar, per part de l'alumne, en la seva realització.

La peculiar problemàtica de l'aprenentatge en cada tasca motriu ha de ser el punt de partida per a un correcte plantejament de l'ensenyament de la tasca motriu.

Tenim tres mecanismes que permeten l'execució de les diferents tasques motrius: el perceptiu, el de decisió i el d'execució. En l'execució d'un moviment concret, i d'una manera seqüencial, intervien els tres mecanismes per l'ordre expressat. Prenent això de base, es procedeix a una anàlisi de les tasques motrius; de les conseqüències pràctiques en podrà sortir un disseny més eficient de l'ensenyament.

En aquest volum, Sánchez Bañuelos tracta dels conceptes bàsics, l'anàlisi de les tasques motrius, des del punt de vista del disseny de les progressions de l'ensenyament; les directrius didàctiques per a la programació de l'educació física; de la iniciació esportiva, i de les tècniques d'ensenyament.

Cal ressenyar que aquesta obra té d'interès l'aportació essencial d'autors d'obres bàsiques, traduïdes a la llengua castellana per l'autor; d'aquesta manera, hom té un

accés més fàcil a obres vigents dins d'aquesta temàtica de l'esport. També cal dir que és un dels pocs llibres, en castellà, que a l'Estat espanyol parla sobre didàctica de l'educació física.

Aquet llibre el trobareu a la biblioteca del centre.

Francesc Herrera i Besolí

ESPORTS DE NEU A CATALUNYA per Margarida Cardona i Romeu i Lluís Dupré i Cuyàs. Editorial Montblanc Martin, Centre Excursionista de Catalunya. Barcelona, 1985.

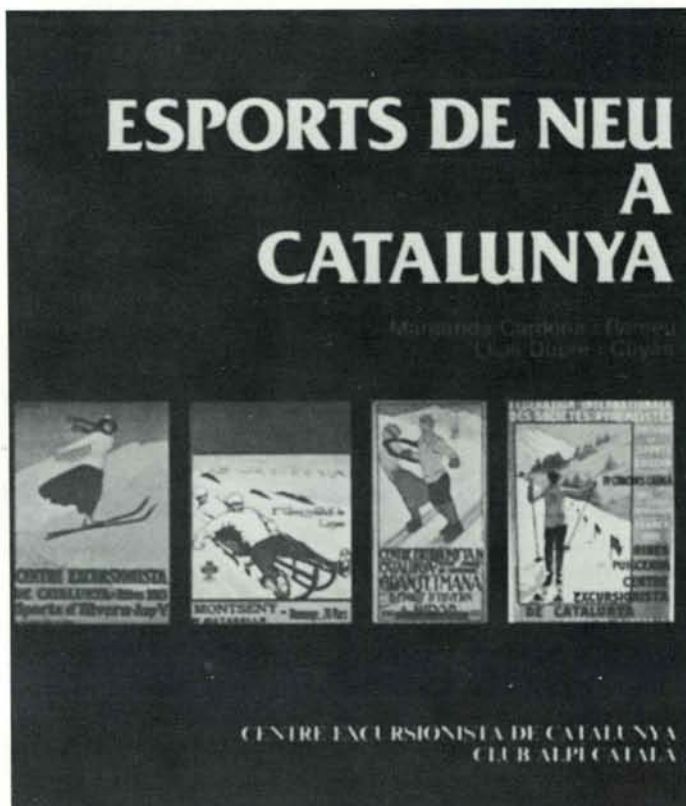
Heus ací un llibre, la portada del qual invita a tafanejar-lo. I, tot seguit, hom s'adona que tracta d'un món fascinant.

La garantia de ser publicat pel prestigiós Centre Excursionista de Catalunya, i el coneixement que els seus autors -Marga Cardona i Lluís Dupré- tenen del tema, són elements suficients per atreure la curiositat del lector, qui, tot llegint-lo, hi descobrirà un gran nombre d'afecionats a aquest esport i l'entusiasme d'uns quants que van fer possible descobrir-lo i, al llarg de 75 anys, convertir-lo en un esport de masses.

El llibre es divideix en dues parts: la primera, considera el desenvolupament històric de l'esquí a casa nostra; i la segona, el tracta com a un joc competitiu.

Marga Cardona és l'autora de la primera part. Amb ploma hàbil hi explica tot el treball exhaustiu de recerca i denota l'entusiasme que l'autora sent per l'esport de l'esquí. I, a mesura que va descobrint-nos materials, ens en desvetlla cada vegada més l'interès, fins fer-ne una obra important.

És notable (i fins i tot molt intel·ligent) que, al llarg del llibre, hi faci sortir personatges capdavanters en cada etapa, fent-los protagonistes a través d'escrits a butlletins, diaris i revistes, on es troben directius, participants i observadors que en

testimonien l'autenticitat històrica.

A l'autora no se li ha escapat que, si bé l'esquí es va desenvolupant com a pràctica d'un joc competitiu, va tenir així mateix una gran importància la utilitat com a eina per transitar durant l'hivern, quan la neu cobreix les valls i els cims de les muntanyes. Per això, dedica una important part a l'esquí de muntanya, sense oblidar-ne l'ensenyament ni la utilitat en cas de guerra.

Pel que fa a la segona part del llibre, és evident que la millor divulgació d'un esport és la competició i, amb ella, la dels seus campions. El seu autor, Lluís Dupré, tant per la seva dedicació de directiu que fou durant una llarga temporada, com per la seva condició de periodista esportiu, coneix de prop l'esquí de competició, i amb la qualitat narrativa que li dóna la seva professió, descriu minuciosament tot allò que s'ha fet a Catalunya en concursos, des que començaren (a partir dels anys 1920) fins avui, amb una llarga llista de campions.

La rivalitat entre els qui hi competeixen fa que un esport prengui anomenada i que se superi i atregui nous afecionats. La rivalitat que

és va establir entre el Club Alpí Núria i el Centre Excursionista de Catalunya durant els anys 1940 al 1950, crec que fou una etapa important per a la propagació de l'esquí de competició. Potser no hauria estat de més, que el llibre hagués dedicat unes ratlles a aquest fet (que ja apunta l'autor) digne de ser tingut en compte com a fenomen que cal estudiar, davant l'estat actual de l'esquí de competició a casa nostra.

Pel que fa al format i l'aspecte i presentació del llibre, no crec que siguin superables. La perfecta compaginació de la part gràfica, de gran diversitat perfectament encaixada en el text, i el nombrós cartellam publicitari de concursos d'esquí i disseny, fan que el llibre entri tot seguit pels ulls del lector. En resum, un llibre digne de tenir a la biblioteca.

Alfons Segalàs

VERDAGUER A LA PICA D'ESTATS

(Centenari 1883-1983. Homenatge dels excursionistes)

Un volum 17 x 20 cm., de 128 pàg., amb il·lustracions.

El dia 18 d'octubre d'enguany, en un emotiu acte presidit pel molt honorable senyor Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya, i al Palau de la Generalitat, es presentà el llibre que comentem.

És una obra on queden reflectits tots els actes celebrats durant l'any 1983 (on figura el nostre rally d'Alta Muntanya) per commemorar la gesta de Jacint Verdaguer, en pujar en solitari a la Pica d'Estats (3.143 m), el 25 d'agost de 1883, de la qual fou el primer català a fer-la (que fos sabut).

Obren el llibre unes paraules del President de la Generalitat, i del copríncep episcopal d'Andorra, doctor Joan Martí i Alanís. Hi col·laboren, a més, Miquel Martí i Pol, Ramon Redondo i Sardà, Josep Iglésies, Josep Miracle, Marc-Aureli Vila, Ricard Torrents, Carles Albesa, Jordi Mir, David Griñó i Garriga, Conxita Julià i Farrés i Francesc Blancher i Puig.

D'ACI D'ALLÀ

AMER. Els dies 8, 9 i 10 de novembre es va celebrar, a Amer, el 500^è Aniversari de la firma del Compromís de la Pau Remença. L'efemèride tan important, de la signatura del compromís de l'arbitratge en el conflicte remença, portada a terme en el monestir d'Amer, fou presidida pels Presidents de la Generalitat i del Parlament de Catalunya.

Formaven el programa d'actes una exposició denominada Amer-85, una fira artesana, actes institucionals, missa concelebrada, parlaments, concerts per la cobla Selvatana, per la Coral local i per l'Orfeó de Sants, i una audició de sardanes.

ALGUER. Aquesta ciutat de l'illa de Sardenya, tan identificada amb Catalunya, va viure un dia d'agermanament amb la coral de Palafrugell **Nit de Juny**, invitada per la Coral

Barceloneta, de l'Alguer. Les dues corals donaren un concert a l'església de Sant Miquel. Per cloure el concert, les dues corals van interpretar conjuntament «*Muntanyes del Canigó*», popular catalana i «*La Verema*», cançó algueresa.

GIRONA. El diumenge, 17 de novembre, es va clausurar amb una sessió acadèmica la XXX Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos, a l'Aula Magna de la Casa de Cultura «Tomàs de Lorenzana», presidida pel conseller de Cultura de la Generalitat, senyor Joan Rigol. Hi van participar 125 estudiosos d'arreu del Principat i foren 45 les comunicacions presentades. L'acte fou organitzat per l'Institut d'Estudis Gironins. El Centre hi va estat representat.

També, a la ciutat de Girona, es van reunir diverses persones dels municipis afectats per l'anunciat desviament de la Nacional II per les Gavarres, conjuntament amb la Coordinadora dels Grups per a la defensa de les Gavarres. Arribaren a la determinació de demanar que el conjunt de les Gavarres sigui declarat Parc Natural, evitant-ne així la destrucció.

Un determini semblant també l'estant prenent els municipis del Priorat, de la rodalia del Montsant, perquè volen que aquella muntanya també sigui un Parc Natural.

TARADELL. El dissabte, 15 de novembre, es va inaugurar a Taradell la plaça «Everest-85», que el poble dedica als components de la II Expedició Caixa de Barcelona a l'Everest. La plaça està embellida i presidida per un monument que simbolitza, en 14 pedres, els coqueridors catalans del cim del món. Van presidir l'acte: el batlle de Taradell; el cap de l'expedició, Conrad Blanc; i el President del Centre Excursionista de Taradell. Hi actuaren «Els acordionistes del Pirineu», i s'hi va inaugurar una exposició de fotografies de l'Everest-85. Deu dels expedicionaris foren presents

als actes i al dinar de germanor.

ALBONS. Al tradicional Aplec a l'ermita de Sant Grau, aquest any s'hi ha afegit l'estrena del nou altar a les obres de millora de l'ermita. El bisbe de Girona, monsenyor Jaume Camprodon, va oficiar la missa. Després, amb una audició de sardanes i el suca-mulla de patates i vi ranci, va acabar feliçment l'aplec anyal.

BERGA. Aplec popular a Sant Quirze de Pedret. El romiatge a l'església romànica dels berguedans els va donar l'oportunitat de contemplar el deteriorament d'un dels nostres monuments arquitectònics més importants que posseeix la comarca. Les principals deficiències de l'edifici són: la teulada, la manca de vidres a les obertures (que permet poder-hi entrar qualsevol incontrolat) i els accessos després d'haver creuat el pont.

NAVARS. Els navarsencs Josep Santasusana i Emili Soler han fet la travessa a peu dels Pirineus: d'Irún a Portbou en 17 dies, superant uns 600 Km, i caminant una mitjana d'onze hores diàries, amb un itinerari bastant inèdit en algunes etapes. De fet, són conscients que, en el mateix trajecte, qualsevol hi esmerçaria, al menys, uns trenta dies, però ells van voler fer-ho en un temps rècord. D'aquesta caminada, en tenen un audiovisual per il·lustrar millor les explicacions que puguin fer a les entitats interessades a conèixer de primera mà aquesta singular travessa pirinenca.

VIDRERES. Mes de mil persones s'aplegaran a l'entorn de l'ermita de Santa Seculina, (o Seclina, segons la veu popular), on cada any, el 20 de gener, hi fa estada el pelegrí de Tossa de Mar, en compliment del vot de poble. L'aplec en aquesta ermita ha arrelat molt des de fa uns catorze anys. Sardanes i dinar de

germanor seran els actes més representatius de l'aplec.

SAGÀS. A Sant Andreu de Sagàs ha aparegut, a les naus laterals del temple, —en fase de restauració—, un sostre de mitja volta que ha fet variar substancialment els criteris del projecte. El temple (segle XI) és de planta basilical de tres naus. Les obres estan subvencionades per la Generalitat de Catalunya, que també hi preveu la remodelació del terra i l'enllumenat interior, així com l'arranjament del campanar.

ARBÚCIES. Per cinquena vegada, el grup excursionista «Jocavi», d'Arbúcies, va ascendir fins al cim de les Agudes del Montseny, on va col·locar un pessebre, consistent en un passamuntanyes dins del qual hi ha el naixement.

ALP. El Centre Excursionista de Catalunya va portar a terme, els dies 7 i 8 de desembre, la celebració del 60^è Aniversari del Xalet de La Molina, amb una massiva assistència i un seguit d'aces festius de què gaudiren satisfactòriament els participants, molts d'ells coneixedors de la zona abans que hi arribés el tren.

TORROELLA DE MONTGRÍ. S'ha fet un cursat d'Història de Catalunya, des de la prehistòria al segle XVIII, que ha tingut una bona collida. El coordinador dels Serveis Territorials de Cultura, Joan Saqués, lliurà a tots els assistents un diploma commemoratiu o de participació. Al mateix temps, s'hi va inaugurar una exposició, «Els oficis i les seves eines», que és una mostra retrospectiva de vells oficis, alguns desapareguts i d'altres a punt de desaparèixer.

GUARDIOLA DE BERGUEDÀ. El grup excursionista «Les Cabretes», de Guardiola de Berguedà, va portar un pessebre fins al cim de les Roques del

Claper, amb l'assistència d'un nodrit grup de vilatans que volgueren acompanyar-los. Per altra banda, el Grup Esplai Bastareny, organitzà una exposició i un concurs de pessebres en miniatura.

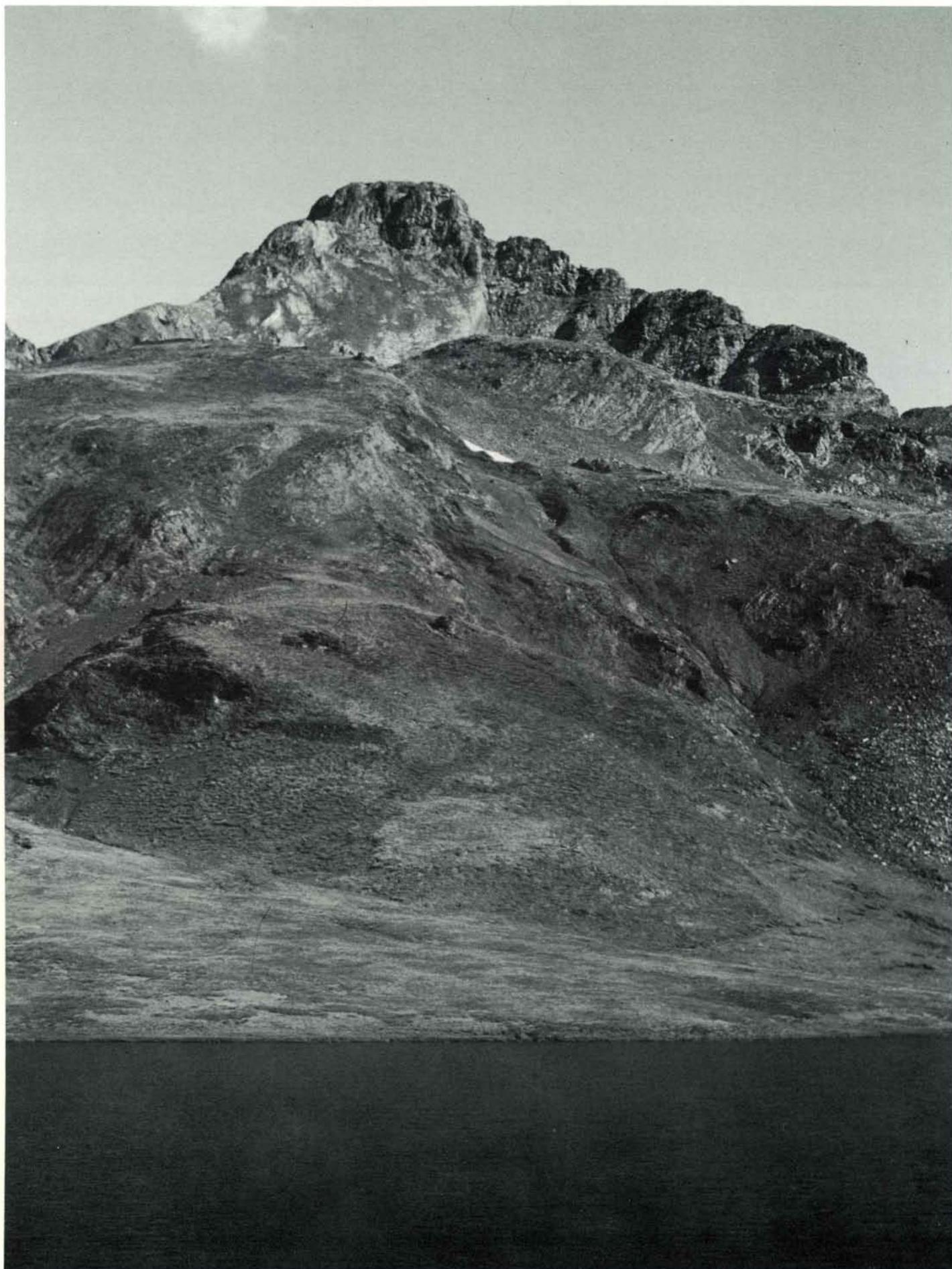
MARGANELL. L'ermita romànica de Sant Jaume de Marganell va resultar insuficient per a rebre-hi tots els assistents a la missa del gall, organitzada pels Amics de l'Art Romànic, de Manresa, una entitat que, com en altres anys, va situar un pessebre a la Plaça Major que reproduïa una joia del romànic català.

SANT GUIM DE FREIXENET. Últimament s'ha parlat molt d'aquesta vila segarrenca, amb motiu de la seva joia arquitectònica, el Sindicat «modernista» construït l'any 1920 per l'arquitecte Cèsar Martinell, deixeble d'Antoni Gaudí. Aquest edifici actualment és una propietat particular, i l'Ajuntament n'està preocupat per l'esdevenidor. La seva bellesa resta a l'interior, amb una gran harmonització d'arcades i columnes, d'acord amb la funcionalitat de la nau, destinada a magatzem de cereals. Des del 30 de novembre de 1982, és Monument Històrico-Artístic, i tothom creu que no sofrirà modificacions. Coneixem sis edificis més per terres tarragonines d'aquest arquitecte, tots ells dignes de ser protegits.

VILABERTRAN. Durant les obres de consolidació de la denominada Torre de Llevant, del palau abacial del Monestir, s'hi van descobrir una porta romànica i uns fonaments adjacents. Una nova etapa d'obres permetrà de visitar tot el conjunt monumental de Vilabertran. També es fan obres d'importància a la monumental església de Castelló d'Empúries, i a l'església d'Agullana, entre altres.

M.M.

Estany de Montoliu i pic de Mauberme. (Autor: Josep de Tera.)

XALETS I REFUGIS DE MUNTANYA DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA I DEL CLUB ALPIN FRANÇAIS

L'acord de reciprocitat entre el Centre Excursionista de Catalunya i el Club Alpin Français, contempla l'aplicació de les tarifes de SOCI, per a tots aquells membres d'una i altra entitat.

Per a gaudir del preu de la tarifa de Soci del C.A.F., cal presentar el CARNET vigent del Centre, als guardes dels xalets i refugis. Demaneu sempre els tiquets de pernociació, als guardes.

XALETS-REFUGIS, CAF

REFUGI DE BAYSSELANCE (CAF de BORDEAUX). Alt. 2.650 m. Regió: Vignemale, Gavarnie. 70 llits. Obert tot l'any. Guardat des del primer de juliol fins a l'octubre. Des de Gavarnie (Barratge d'Ossoue) 3 h. 30 min.

REFUGI DE HOLLE (CAF de LOURDES). Alt. 1.500 m. Regió: Gavarnie. Guardat i obert tot l'any a excepció del mes de novembre. 50 llits. Accés: per la carretera de Bujaruelo, 3 km després de Gavarnie.

REFUGI DEL SERRADETS (CAF de TARBES). Alt. 2.580 m. Regió: Gavarnie, Brèche de Roland. 80 llits. Obert tot l'any, guardat del primer de juliol a l'octubre. Accés des del final de la carretera de Bujaruelo 1 h. 30 min.

REFUGI DE TUQUEROUYE (CAF de BORDEAUX). Alt. 2.666 m. Regió: Mont Perdu, Gavarnie. Obert tot l'any. En mal estat. Cal portar-se el material per dormir i fer-se el menjar. Accés: des del Barratge de les Gloriettes (poble de Gèdre, carretera a Gavarnie) 3 h. 30 min.

REFUGI DE CAMPANA (CAF de BAGNERES DE BIGORRE). Alt. 2.220 m. Regió: Reserva Natural de Néouvielle. 25 llits. Obert tot l'any. Guardat del juliol a l'octubre. Accés: des de la carretera de La Mongie 3 h. (el camí surt 3 km abans d'arribar a l'estació d'esquí).

REFUGI DE POMBIE (CAF de PAU). Alt. 2.031 m. Regió: Pic d'Ossau. 50 llits. Obert des del primer de juliol a finals d'octubre i els caps de setmana des de Pasqua. A l'hivern hi ha 18 llits disponibles.

REFUGI D'ARREMOULIT (CAF de PAU). Alt. 2.305 m. Regió: Arriel, Pallas. 30 llits. Obert tot l'any. Guardat des del primer de juliol al final d'octubre. Per a més informació cal dirigir-se al CAF de Pau, 5, rue René Fournets -64000 PAU.

REFUGI DE LARRIBET (CAF de LOURDES). Alt. 2.070 m. Regió: Balaitous, Frondellas. 15 llits. Obert tot l'any. Guardat els caps de setmana des de Pasqua i tot l'any a partir del primer de juliol fins a final d'octubre. Des d'ARRENS 2 h. 30 min.

REFUGI DE LES OULETTES (CAF de LOURDES). Alt. 2.150 m. Regió: Vignemale. 80 llits. Obert tot l'any. Guardat des de primer de juliol fins a l'octubre. Des del Pont d'Espagne 3 h.

REFUGI DE VENASQUE (CAF, PIRINEUS CENTRALS). Alt. 2.232 m. Regió de Luchon. Tel. (61) 62 89 25. Obert sense Guarda. 12 places, lliteres i llar de foc. Accés amb automòbil en direcció a l'Hospice de France just a la bifurcació de la carretera, 4 hores de camí.

REFUGI DEL PORTILLON (CAF, PIRINEUS CENTRALS). Alt. 2.570 m. Al llac d'Où, regió d'Où. Guarda: Mme. Dorche, tel. (59) 30 45 16 a Pau. Guardat del 1.º de juliol al 15 de setembre, i alguns caps de setmana de primavera i tardor. 45 places estiu i hivern, estufes i lliteres. Accés amb automòbil fins a les granges d'Astau. 3 hores de camí.

REFUGI DEL MAUPAS (CAF, PIRINEUS CENTRALS). Alt. 2.450 m. Regió de Castillon de Larboust. Guarda: Mr. Tristan Bane. Tel. (61) (62 89 25), tel. al Refugi (61) (79 16 07). Guardat del 1.º de juliol al 15 de setembre. 25 places. Accés amb automòbil fins a la Central Elèctrica. 4 hores de camí.

REFUGI D'ESPINGO (CAF, PIRINEUS CENTRALS). Alt. 1.967 m. Regió de Luchon. Tel. (61) (62 89 25). Guarda: Mr. Eugène Rives, tel. (61) (79 12 40) a Oú. Guardat els caps de setmana de maig a octubre i de juny a 30 de setembre una part oberta permanentment. Tel. del Refugi: (61) (79 20 01). 70-80 places. Restaurant i lliteres. 20 places a l'hivern. Accés amb automòbil, fins a les granges d'Astau. 2 hores de camí.

XALETS-REFUGIS, CENTRE

XALET DE LA MOLINA

Situació: A la Molina a 1.570 m d'altitud i a 10 km d'Alp. El xalet es troba en un lloc immillorable de la Molina per la seva panoràmica sobre el bosc, la vall i la serralada que prové del cim del Puigmal.

Accés: Amb automòbil per la carretera N-152, fins a la collada de Toses i d'aquí per la carretera que porta a Alp. També s'hi pot arribar amb ferrocarril, línia de Barcelona a Puigcerdà.

Excursions: El xalet, a l'estar situat a la comarca de la Cerdanya, és una excel·lent base d'excursions de tota mena com poden ser: la Vall de Núria, les serres del Montoixó i Cadí, la Cerdanya francesa i a l'hivern és punt estratègic per la seva proximitat a totes les estacions d'esquí de la zona.

Als seus voltants, es troben abundants prats amb tota la flora alpina autòctona de la zona i frondosos boscos on a la tardor és fàcil trobar bolets. Per a més informació consultar les guies del CENTRE, «PIRINEU ORIENTAL» i «CERDANYA».

Serveis: Xalet obert tot l'any, 150 places amb habitacions de dos llits amb dutxa, habitacions amb lliteres, no cal sac de dormir. També disposa de dormitori general amb sac de dormir, amb dutxes i serveis. Servei de restaurant.

Guarda: Sr. Antoni Barnadas.

XALET JULI SOLER I SANTALÓ

Situació: Es troba al poble de Salardú, a la Vall d'Aran, a 1.268 m d'altitud.

Accés: Amb automòbil per la carretera C-412 de Viella al port de la Bonaigua.

Excursions: El xalet és una excel·lent base per a excursions a la Vall d'Aran i les valls veïnes. Consultar la guia del CENTRE «PALLARS-ARAN».

Serveis: Xalet obert tot l'any, 105 places amb habitacions de dos llits amb dutxa, habitacions amb lliteres, no cal sac de dormir. També disposa de dormitori general, amb sac de dormir, amb dutxes i serveis generals. Servei de restaurant.

Guarda: Joaquim Perea.

XALET DE LA BASSETA

Situació: A Sant Joan de l'Erm nou a la divisòria de les comarques de l'Alt Urgell i el Pallars, a 1.700 m d'altitud i a 30 km del poble de Castellbó.

Accés: Amb automòbil per la carretera C-1313, agafant el trencall a l'aeroport de la Seu d'Urgell i continuant fins a Castellbó. D'aquí arrenca una pista en bon estat fins al xalet.

Serveis: Obert tot l'any amb habitacions de lliteres amb dutxa. Dormitori general amb sac de dormir. Servei de restaurant.

Excursions: Pels frondosos boscos que l'envolten ascensions al Tossa de l'Orri i a la Vall de Santa Magdalena. Per a més informació consultar la guia del CENTRE, «PALLARS-ALT URGELL».

Guarda: Josep Pratinestós.

XALET D'ULL DE TER

Situació: Es troba en el cercle d'Ull de Ter a la capçalera del riu Ter, a 2.220 m d'altitud i a 15 km del poble de Setcases.

Accés: A peu, 30 minuts des de la carretera que des de Setcases porta a l'estació d'esquí Vallter.

Excursions: A Núria, cims de Bastiments, Bassibers, Costabona i Canigó. Per a més informació consultar la guia del CENTRE «PIRINEU ORIENTAL».

Serveis: Disposava de 75 places distribuïdes en habitacions amb lliteres de vuit places, equipat amb flassades, cal portar sac de dormir, té instal·lació elèctrica, sanitaris i dutxes. Servei de restaurant. Obert del primer de juny al 30 de setembre. Resta de l'any, obert els caps de setmana.

XALET JOAN VENTOSA I CALVELL

Situació: Es troba sobre l'estany Negre de Boi, a la vall del riu Tor, a sota les Agulles de Travessany, a 2.220 m d'altitud i a 10 km del Balneari de Caldes de Boi.

Accés: A peu des de la presa de l'estany de Cavallers, fins a la presa amb automòbil per la carretera d'Erill la Vall al Balneari de Caldes de Boi. Des de la presa hi ha dues hores, passant per la pleta de riu Malo, Ilastres de la Morta fins al xalet.

Excursions: Als cims de Beciberri, Contraig, Punta Alta i molts d'altres. Per a més informació consulteu la guia del CENTRE, «PALLARS-ARAN».

Serveis: Dormitori general de 80 places, equipat amb flassades, cal portar sac de dormir. Servei de restaurant. Sanitaris i dutxes. Obert des del 23-6-84 al 30 de setembre. Resta de l'any possibilitat als caps de setmana.

Guarda: Miquel Sánchez.

XALET DE LA RENCLUSA

Situació: A la vall del riu Essera en el desguàs de la gela- ra de la Maladeta, 2.140 m d'altitud i a 25 km del poble de Benacs.

Accés: A peu des del Pla d'Estan. Amb trenta minuts d'automòbil es pot anar des de Benacs fins a l'Hospital, i d'aquí a l'esmentat Pla per pista forestal.

Excursions: Ascensions a tots els cims de la Maladeta i al mateix Aneto. Per a més informació consulteu la guia del CENTRE, «POSETS-MALADETA».

Serveis: Disposava d'habitacions amb lliteres i dormitori general. Cal portar sac de dormir. Servei de restaurant. Obert des del 23-6-84 al 30 de setembre. Resta de l'any, possibilitat als caps de setmana.

Guarda: Antonio Lafont.

XALET D'AMITGES

Situació: Estany d'Amitges a la vall de Sant Maurici, a 2.380 m d'altitud, a 15 km d'Espot.

Accés: Amb automòbil d'Espot a l'estany de Sant Maurici, i a peu per pista forestal (1 h. 30 m.), o bé amb vehicles tot terreny.

Excursions: Ascensions i escalades a les Agulles i Pic d'Amitges, Pic de Basiero, Pic de Ratera, etc.

Serveis: Dormitori general de 80 places equipat amb flassades. Cal portar sac de dormir. Servei de restaurant. Sanitaris i dutxes.

INAUGURACIÓ: 23-9-84.

REFUGI JOSEPH M. BLANC

Situació: A l'estany Tort de Peguera, a la vall del riu Peguera, a 4 hores de camí del poble d'Espot i a 2.350 m d'altitud.

Accés: A peu des del poble d'Espot o amb vehicle tot terreny per la pista forestal que surt de la carretera de Sant Maurici.

Excursions: Ascensions als cims de Peguera i Monastero. Per a més informació consulteu la guia del CENTRE, «PALLARS-ARAN».

Serveis: Dormitori general. Cal portar sac de dormir. Servei de restaurant. Obert des de 23-6-84 al 30 de setembre.

REFUGI CIRIAC BONET

Situació: Poble de Siurana.

Accés: Amb automòbil per la pista que surt de Cornudella de Montsant.

Excursions: A les serralades de Prades i del Montsant.

Serveis: Disposava de dormitori general de 30 places, sanitaris, aigua corrent. La clau es demana al guarda que viu al mateix poble.

Guarda: Sr. Rufino Roig.

TOTS ELS ÀMBITS DE L'ESPELEOLOGIA
AL TEU ABAST AMB

speleon

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

SUBSCRIU-TE

La revista excursionista de més tradició i de més difusió de Catalunya.

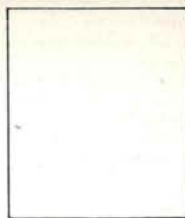

**BUTLLETA
DE
SUBSCRIPCIÓ**

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
Club Alpi Català

c. Paradís, 10 Barcelona (2)

Si encara no sou
subscriber de
MUNTANYA,
retalleu i envieu
aquest butlletí
i rebreu
puntualment
la revista al
vostre domicili.

Si ja en sou,
doneu-lo a un
amic que
s'interessi per
l'excursionisme
i segur que
us ho agrairà.

*Molts
excursionistes
no llegeixen
MUNTANYA
perquè no
la coneixen.*

SPELEON SUBSCRIPCIÓ

Tallar per on
indiquen els punts
i reomplir adequadament
la butlleta

Nom			
Carrer			
n.º	pis	Població	D.P.

Se subscriu a **SPELEON** a partir del n.º.....

Cobrament: per banc, segons autorització adjunta

Data		
Banc / Caixa		
Carrer		
n.º	Població	D.P.

Sr. Director
Us preguem que fins a nova indicació, vulgueu fer efectiu el rebut de la revista, **SPELEON** del Centre Excursionista de Catalunya corresponent a la subscripció

a nom de

que viu a

Població amb càrrec al compte

corrent d'estalvi	núm.

a nom de Signatura

MUNTANYA

LA PRIMERA REVISTA DE L'EXCURSIONISME CATALÀ

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Nom			
Carrer			
n.º	pis	Població	D.P.

Se subscriu a la revista **MUNTANYA** a partir de l'any..... amb la quota anual de pessetes

Cobrament: per banc, segons autorització adjunta Signatura

Data		
Banc / Caixa		
Carrer		
n.º	Població	D.P.

Sr. Director
Us preguem que fins a nova indicació, vulgueu fer efectiu el rebut anual de la revista **MUNTANYA** del Centre Excursionista de Catalunya-Club Alpí Català corresponent a la subscripció

a nom de

que viu a

Població amb càrrec al compte corrent o d'estalvi

núm.

a nom de Signatura

Tallar per on
indiquen els punts
i reomplir adequadament
la butlleta

Als seus peus

calçat infantil

- Balmes
Plaça Molina
- Avda.
Pau Casals, 15
- Passeig
Sant Joan, 139

KATAKROK

Adquiriu llibres del Centre Excursionista de Catalunya!

Del nostre fons editorial, destaquem uns títols per la seva acurada presentació i el gran format.

Podeu fer-vos –i fer als amics– un bon regal!

Ens referim a:

NOVETAT

ESPORTS DE NEU A CATALUNYA

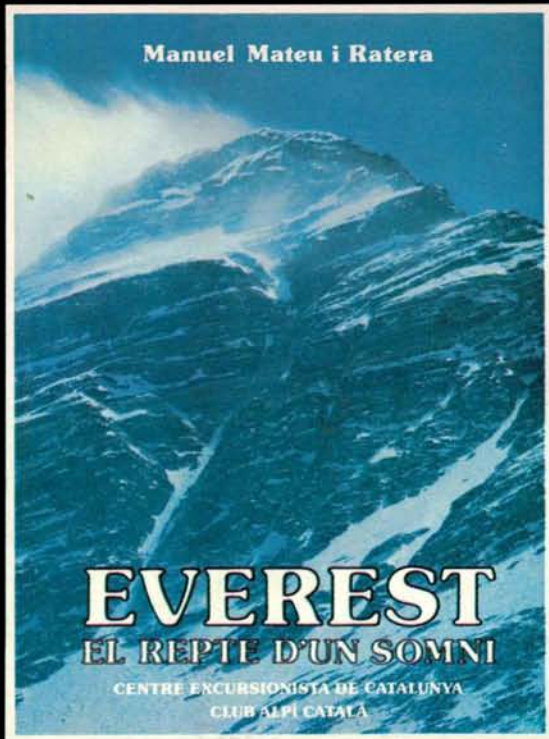
Margarida Cardona • Ferrer
Lluís Durán • Cayrol

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
CLUB ALPI CATALÀ

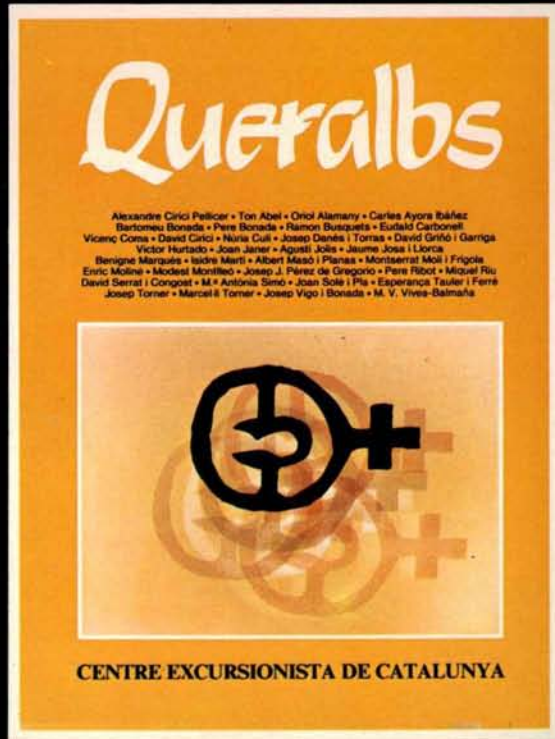
ESPORTS DE NEU A CATALUNYA

La història del desenvolupament de l'esquí a Catalunya des del llunyà 1908, en què la novella Secció d'Esports de Muntanya del Centre iniciava, als Rasos de Peguera, les primeres pràctiques d'esquí, fins a la gran realitat d'avui dia. Profusament il·lustrat, és una història documental i gràfica.

EVEREST-82 (El repte d'un somni)

Primer intent d'assolir el cim de l'Everest en la història de l'alpinisme català. Magníficament il·lustrat, ens dona una gran visió humana i paisatgística de les muntanyes del Nepal a la seva vessant de l'Everest.

QUERALBS

És un llibre on se'ns mostren tots els aspectes d'aquest històric poble del Pirineu. Hi trobem reflectida la vibració solidària dels veïns i dels amics per homenatjar els companys i el poble que els aplega.